MİZAH HİKÂYELERİ
antolojisi

ORHAN SEYFİ

YUSUF ZİYA

MAHMUT YESARİ

SELÂMİ İZZET

HİKMET FERİDUN

AZİZ NESİN

ADNAN VELİ

BÜLENT ORAN

Akbaba mizah yayınları 3

1,00 KURUŞ

Akbaba

Üçüncü kitabı

Mizah Hikâyeleri Antolojisi

Orhan Seyfi Orhon

Merhum Miralay Emin Beyin oğludur. 1890 da İstanbul'da doğmuştur. 1913 te hukuk tahsilini tamamlamıştır. İlk memuriyeti İstanbul Meclis-i Mebusân'ı Kavanin Kaleminde kâtipliktir. Sonra, gazetecilik ve öğretmenlik mesleğini seçmiş ve Erenköy Kız Lisesinde, Harb Akademisinde edebiyat hocalığı etmiştir.

Yusuf Ziya Ortaç'la beraber 1923 te «Akbaba» gazetesini kurmuşlar ve daha sonra da «Çınaraltı» mecmuasını neşretmişlerdir.

1946 da Zonguldak Milletvekilliğine seçilen Orhan Seyfi Orhon'un neşredilmiş mizahî eserleri şunlardır:

«Fiskeler» ve «Hicivler».

«Türkçülük cereyanının hecede kazandığı ilk sevimli âhengi yaratanlar içinde ince hassasiyetiyle Orhan Seyfi en başta geliyor. Kendisi arûza da tamamen hâkimdi.

. Arûzu; sedefli, işlemeli, kıymetli, fakat yeni ihtiyaçlara cevap vermiyen bir saz gibi kılıfına koyan şair, artık hecenin daha sade, daha süslü, fakat daha cana yakın telleriyle «Gönülden Sesler» vermeğe başladı.

İsmail Habib

«Açık, terkipsiz Türkçe ile ve hece vezni ile yazmak cereyanının başladığı zamanlarda Ziya Gökalp'ın etrafında toplanan gençler arasında güzel Türkçeyi işleyenlerden ve pek iyi örnek verenlerdendir.»

İbrahim Alâettin Gövsa

Rüstem Paşa camiinde

Ayten Hanımla Gündüz Bey Tahtakaledeki Rüstempaşa camiini görmeğe giderler. (Piyer Loti)'nin (Dezanşante)sini okuyup İstanbul'un güzelliğine âşık olan nişanlısına Gündüz Bey şehri gezdirmektedir. Ellerindeki Fansızca (Gid) e bakarak sabahtan beri camii aramakta olan bu asri hanımla asri bey nihayet öğle üstü bir küfeci çocuğun delâletiyle camiin methaline gelirler.

Ayten — Sakın burası bir batakhane olmasın!

Gündüz — Korkma yavrum, camilere böyle dehlizlerden girilir.

(Korka korka merdivenleri çıkarlar. Ayten Hanım, korkuyla etrafı tecessüs etmektedir. Camiin kapısının önüne varırlar.)

Ayten — (Ellerini çırparak) İşte bulduk! Fakat nereden gireceğiz, kapı yok!

Gündüz — Şu ihtiyar adama soralım!. Mösyö bu camie neresinden girilir?

İhtiyar — (Perdeyi göstererek) neresinden girilecek, kapısından!

(Ayten Hanımla Gündüz Bey perdenin önünde dururlar.)

Gündüz Bey — (Bastonunun ucuyla perdeyi vurarak) Müezzin efendi, imam efendi!.

Ayten — Mösyö lökansiyerj, Mösyö lökansiyerj!

(Biraz sonra perdenin altından müezzin çıkar!)

Müezzin — Ne istiyorsunuz?

Gündüz — Müsaade eder misiniz, camiinizi ziyaret edeceğiz!

Müezzin — Peki, geliniz!

(Perdeyi kaldırıp içeri sokar!)

Ayten — Ayaklarımızı paspasa silelim mi?

Müezzin — Burada papas falan yok, şu terlikleri giyin!

Gündüz — Ne harikulâde değil mi Ayten?

Ayten — Merveyyöz! Şu halılara bak, acaba satarlar mı,

bir tanesini şark odası için satın alsam!

Gündüz — Hayır, bunlara (emanet-i mukaddese) derler, dinî eşyadır, satılmaz!

Ayten — Şu merdivenli yer ne?

Gündüz — Minare!

Ayten — Minare camiin dışında olmaz mı?

Gündüz — Evet, ama, buradan çıkılır!

Ayten — Bak Gündüz, başımızın üstünde vanduz şişelerine benzeyen bir şeyler var, hem de ne kadar çok!

Gündüz — Onlara mahya derler, yavrum, geceleri içine gaz koyup yakarlar...

Ayten — Gel, çinilere bakalım! Ne tatlı renkleri var. Bunlar çok mu eskidir?.

Gündüz — Çok eski, (Şarlken) zamanından kalma! Onların değeri ne kadardır biliyor musun?

Aytn — Ne kadardır?

Gündüz — En aşağı yüz bin isterlin!

Ayten — (Hünkâr mahfelini göstererek) Bir gün paletimi getireyim de şunların (daprenatür) bir resmini yapayım, olmaz mı?

Gündüz — Deli, seni burada linç ederler, camide resim yapılır mı?

Ayten — Ya... Ne fena... Müslümanlıkta çok (fanatizm) var... Peki ama, şu tavandaki afişler nedir?

Gündüz — Onlar Peygamberlerin isimleri çocuğum. Dur, okuyayım sana: Mehmet, Ali, Osman.

Ayten — (Hünkâr mahfelini göstererek) Şu balkon da bak, ne şık! Orada ne yapılır?

Gündüz — Dinî şarkılar söylenir?

Ayten — Şu merdivenle çıkılan yüksek (fotöy) nedir? Fevkalâde güzel oymaları var.

Gündüz — Padişahın tahtı!

Ayten — Taht sarayda değil midir?

Gündüz — Padişahın her gittiği yerde bir tahtı olur, eskiden padişahlar camie gelip vaaz ederlerdi.

Ayten — Çok emösyoneyim... Namaz kılmak istiyorum.

Gündüz — Namaz kılmasını biliyor musun?

Ayten — Hayır, fakat imam efendiye para versek kıldırmaz mı?

Gündüz — Zannetmem. Vazgeç!

Ayten — (İmamın yanına giderek) Pardon Mösyö, sizden bir ricamız var. Bize namaz kıldırır mısınız, ücreti ne kadarsa verelim!

İmam — (Başını iki tarafa sallayıp lâhavle çekerek) Para ile namaz kıldırılmaz. İlk önce gusül etmeli, sonra abdest almalı!

Ayten — Gusül etmek nedir?

İmam — Yani yıkanmalı!

Ayten — Öyleyse yazın plâjdan dönüşümüzde kılarız. Mersi!

(Uzaklaşırlar. Camide namaz kılan adamların önünde durup seyrederler. Her gördükleri şeye şaşkın şaşkın bakarlar.)

Gündüz — Hani terliklerin?

Ayten — Hangi terlikler!

Gündüz — Müezzinin verdiği terlikler... Bak, mihrabın önünde bırakmışsın. İskarpinlerinle yere bastığını görmesinler.

(Gündüz, nişanlısının terliklerini alıp getirir. Ayten, namazını kıldıktan sonra pabuçlarını eline alıp çıkanları göstererek:)

Ayten — Hayır, giymiyeceğiz, camiden çıkarken elde götürülüyor! Gördün mü haydi terlikleri ver... Sen de eline al, gidelim! Püf... Çok da kirli...

(Gündüzle Ayten, ellerinde terlikler, korka korka yere basarak pabuççunun yanına gelirler. Terlikleri bırakıp bahşiş verdikten sonra çıkarlar.)

Cemaatten biri müezzinin yanına gelerek:

— Bunlar hangi milletten acaba?

— İstanbula gelen Amerikalı seyyahlardan olacak?

— Türkçe konuşuyorlar, Türke benziyorlar ya?

— Belki müslümanlıktan evvelki Türk milletlerindendir. Sümer mi, Hitit mi nedir kimbilir?

— Camiimizi çok beğendiler. Tanrım hak dini nasip etsin!

Debreli Süleyman Bey

Tüfengiyan-ı hazret-i şehriyârî'den Debreli Süleyman Bey kamarada bir yabancı görünce evvelâ kızdı. Kamarotlara emredip yolcuyu dışarı attırmak istedi. Her Cuma günü selâmlıktan dönüşte Beşiktaştan bindiği bu vapurun kamarası kendisine tahsis edilmiş gbiydi. Hiç kimse onun kamarasına girmeğe cesaret edemezdi. Fakat sonra bu fikirden vazgeçti. Bu adamın bir yabancı olacağını düşündü. Vapur arkadaşıyla Köprüye kadar konuşup ona caka satmak arzusuyla içeri girdi.

— Tinya tiyat!

Yolcu bu acaip tavırlı adamı nezaketle selâmladı. Debreli Süleyman Bey Cuma günleri Beyoğlunda eğlenmeğe gittiği için sivil giyiniyordu. Fakat daima cebinde kartını taşır, kiminle tanışsa mutlaka ona bir kart uzatırdı. Saraya intisap ettiği zamandan beri bunu büyüklüğün icabından sayıyordu.

— Ben efendım Debreli Suleyman Bey. Tüfengiyân hazret-i şehriyari... Nah!

Kartı alan zat onu cüzdanının kart gözüne koydu ve kendisininkini vererek:

— Müşerref oldum efendim!

Dedi.

— O şeref size ayit decil!

Kartı okumaya çalışarak:

— Siz çim oluyorsunuz efendım! Çe... Çe... Çemal!.. Ka... Ka...

— Kemal... Karaçelebizade...

— Ha... Ha... Ha!.. Hanci memleçetten?

— İzmirli'yim...

— Temam!..

Süleyman Bey anladığını gösterir bir tarzda başını salladı, eliyle Marmarayı göstererek:

— Yani ya, efendıma suyleyeyım, şu teraftan!

Konuşma, Köprüye gelinceye kadar böyle acaip bir şe-

kilde devam etti. Köprüde kamaranın kapısını açan kamarotların selâmları içinde azametle vapurdan çıktı.

Haraca kestiği Beyoğlu birahanelerinden birinde bir kaç tane çakıştırdıktan sonra geç vakit (Kongordiya)ya gitti. Süleyman Beyin ismini işiten, fakat kendisini tanımıyan bir garson onu karşıladı. Hemen bir sandalya getirip arkada bir yer gösterdi. Debreli Süleyman Bey sandalyeyi elinin tersiyle itip yere düşürdükten sonra gözleriyle kalabalığı süzmeğe başladı. Ara sıra buraya geldiği geceler baştaki masada otururdu. Şimdi orada iki kadınla bir genç oturuyordu. Dikkat etti, bu genç adam, kamarada rastgeldiği Kemaldi. Birden kan başına fırladı.

Bu herif yoksa ona meydan mı okuyordu?

Hiddetinden istim dolu bir kazan ibresi gibi titreyen parmağıyla ilerideki masayı işaret ederek bağırdı:

— Garson, çabuk şu herifi kaldırttır... Ne halt eder köpoğlusu benim masamda oturmak bre!

Garson müşterinin korkunç hiddetini görünce doğru işaret edilen masaya koştu, yanındaki kadınlarla konuşmakta olan Kemal Beyin kulağına eğilerek fısıldadı:

— Beyefendi, masanın sahibi geldi, lûtfen kalkmanızı istiyor...

Oturduğu masadan kaldırılmak delikanlının erkeklik gururuna dokunuyordu. Bilhassa kadınlara karşı böyle gülünç bir mevkie düşmeyi hiç istemiyordu. Garsonun suratına ters ters baktı:

— Haydi, beni rahatsız etme, defol!

Dedi. Garson mırıldanmağa başladı:

— Beyefendi, rica ederim bizi müşkül mevkie sokmayın, sahibi ısrar ediyor!

— Sahibi kimse gelsin, o kaldırsın!

İş büyüyecekti. Garson derhal bir yalan buldu:

— Bu masa zabıtaya aittir, mesul oluruz!

Kemal Bey sinirli bir halde cüzdanından bir kart çekti, uzattı:

— Zabıta memuruna ver, kalkmıyor, dersin. Çek arabanı!

Garson biraz uzaklaşınca elindeki karta baktı: (Tüfengi-

yan hazret-i şehriyari Debreli Süleyman).

Kendi kendine:

— Tuuu Allah müstahakkını versin, dedi, az daha başımı derde sokacaktım!

Doğru, kendisine masadakini kaldırmayı emreden müşteriye koştu:

— Aman, beyefendi, ayaklarınızı öpeyim, bu herife dokanmayınız... Kimdir bilmezsiniz!

— Çimdir more?

— Beyoğlunu kasıp kavurdu... Şerrinden herkes korkar?

— More çimdir diyorum sana!

— Kim olacak? Debreli Süleyman Bey, derler, bir Allahın belâsıdır.

— Dime oyle!

— Nasıl demiyeyim beyefendi, edepsiz herif, saraya mensubum diye âlemi haraca kesti, yemediği halt bırakmadı... Bilseniz, ne hayduttur, ne baş belâsıdır.

Debreli Süleyman Bey fazla dinlemeğe tahammül edemedi, garsonu gırtlağından yakaladı. Boğuk seslerle debelenmekte olan garson, muhatabını ikna için hâlâ Debreli Süleyman Bey hakkında küfürler savurup duruyordu.

2050 senesinde aşk

Gökten süzülen bir kişilik tayyare geniş caddeye iner. İçinden genç biri çıkar, etrafa seri bir göz gezdirir:

— Gelmemiş, halbuki saat üçe iki kala gelecekti, üçe bir var. Acaba neden geç kaldı? (Genç bir kız koşarak gelir) İşte geliyor...

Kız — Geç kaldım değil mi?

Erkek — Tam on saniye!

— Zaman pek çabuk geçiyor.

— Derhal sevişelim.

— Evet acele etmeliyiz.

— Vakit, nakittir!

— O halde haydi!

— Yaramaz kız, gelmiyeceksin zannettim. (Kızı kendine doğru çeker.)

— (Aynı hararetle:) Kaabil mi? Gelmiyecek olsam telgraf çekerdim.

— (Kızı birden bire iterek:) Otomobil... motosiklet... motör... makine... (bir kuş gibi uzaklaşır.)

— Nereye gidiyorsun?

— Muhtekirlerle mücadeleye.

— Ne yapacaksın?

— Ben de ihtikâr yapacağım. (Hemen bir tayyareye atlar, yükselir.)

— Beni ne kadar çok seviyor.

(Erkek tayyaresiyle yıldırım gibi yere tekrar iner.)

— Tam iki milyon kazandım.

— Aferin!

— Neden bahsediyordum?

— Sahi, haydi çabuk sevişelim.

— Hayat çok kısa, öpüşelim.

— Vakit geçmesin.

— Dudaklarını uzat (birbirlerine sarılırlar)...

— Naftalin... benzin... eter...... (Yine tayyareye atlayarak yükselir.)

— Nereye?

— Mal almağa.

— Çabuk gel.

(Bir lâhza sonra tayyare yine yere iner.)

— «Nefes nefese» beş milyon kazandım.

— Ben seninim...

— Seni ne yapayım?

— Sev!.

— Sahi, nerede kalmıştık?

— Öpüşüyorduk.

— Nereden?

— Dudağımdan...

— Hatırladım. Çabuk olalım, işlerim var. (Tekrar birbirlerine sarılırlar. Öpüşecekleri esnada kız çekilir.)

— İsmin nedir?

— Maden... Senin ismin nedir?

— Zühre...

— Para etmez, değiştirdim. Zümrüt diye çağıracağım.

— Beni sev de nasıl çağırırsan çağır! (Kızın üzerine atılarak dudaklarından öper.) İşte!

— Aman!

— Ne var?

— Hâmile kaldım galiba!

— Mükemmel, asrımızda geç ve güç bir şey yoktur.

— Dokuz saat on dakika sonra memlekete bir asker vereceğim.

— Vazifemizdir...

— Geç kaldım.

— (Birden bire koşmağa başlayarak:) Tayyare kanat... çark... dürbün...... (Tayyaresine biner.)

— (Bağırarak:) Yine nereye gidiyorsun?

— Çocuğumuz kızsa çeyiz parası, erkekse tahsil parası lâzım, kazanmağa gidiyorum.

Balıkçının levhası

Hüseyin Efendi tekaüde sevkedildikten sonra karısını, kırk yıllık ahretliğini ve akşamdan akşama yüz dirhemcik rakısını yuvarlamak şartıyla kendisini geçindirmek çin ne yapıp, ne iş tutup para kazanacağını düşünmeğe başladı... Hüseyin Efendinin tutacağı iş sermayeye ihtiyaç göstermemeli ve az çok ihtisası dahilinde olmalıydı. Balıkçılığa karar verdi. Çocukluğundan beri Beylerbeyinde yalıda büyüyen Hüseyin Efendi devletli zamanlarında keyif için bir hayli balık avlamıştı. Yalnız bir müşkülü kalıyordu. Bunca senelerden beri, hemen hemen uykuda geçen memuriyet hayatına alıştıktan sonra, tablasının başında avaz avaz:

— Palamut!. Palamut!.

Diye, her mevsimin balıklarına ayrı bir âhenk uydurarak haykıramazdı ya... Ne ise arkadaşları buna da bir çare buldular. Dükkânın köşesine bir yafta yapıştırırsın, dediler.

Hüseyin Efendi dükkânı tuttu, balıkçılığa başladı. Küçücük dükkânın dış köşelerinden birine de şu levhayı astı:

«Taze balık var. Burada satılır.»

Eş dost sağ olsun, insana hem akıl öğretirler, hem öğrettikleri aklı yine beğenmeyip itiraz ederler. Bir gün biri dedi ki:

— Yahu, şu levhadaki «taze» kelimesini kaldır; bayat balık satılmaz ya!.

Bu makul itirazdan sonra taze kelimesi levhadan silindi. Fakat iki gün sonra diğer biri «burada» kelimesini fazla buldu. Âlem balığın nerede satıldığını görüyor, herkes kör değildi ya... Bu da doğruydu. Burada kelimesinin kalktığının ertesi günü bir üçüncü dost «satılıyor» un fazlalığından bahsetti. Balıkları bedava verecek değildi ya... Elbette satılacaktı... Bu itirazlara canı sıkılmağa başlayan Hüseyin Efendi levhadan «satılıyor» kelimesini de çıkarıp sadece «balık var» ibaresini bıraktıktan sonra artık rahat edeceğine kaniydi. Si-

linecek kelime kalmamıştı. Fakat bir iki gün sonra arkadaşlarından biri bu ibareyi de lüzumsuz buldu. Dedi ki:

— Canım Hüseyin Efendi bu levhayı boşuna asıyorsun!

— Neden, yahu?

— Balık var, demeğe hiç lüzum yok!

Hüseyin Efendi bu sefer iyiden iyiye sinirlendi. Bu sonuncunun ukalâlığını yüzüne vurup utandırmak istiyordu. Levhanın her harfini müdafaaya hazırlandı.

— Neden lüzumu yokmuş?.

Muhatabı sol elinin iki parmağıyla burnunun ucunu sıkarak müstehziyâne cevap verdi:

— Neden olacak, iki gözüm! Sattığın balıkların kokusu yedi mahalleden duyuluyor!

Oynak Emine

Arabacı Hüsmen Ağanın oynak kızı Emine Mehmet Beyle nikâhlandığı zaman herkesin parmağı ağzında kaldı. Çünkü kız iyiden iyi dile gelmişti. Rumelili pek saf bir adam olan Hüsmen Ağa, kızını zaptemediyordu. Mavi gözlü, altın saçlı, uzun boylu, ince belli Emine her sokağa çıktığı zaman arkasına bir kaç âşık takıp geliyordu. Geceleri delikanlılar kapısının önünden ayrılmıyor, zifirî karanlık sokaklarda cıgara ışıkları ateş böcekleri gibi dolaşıyordu. Ara sıra Eminenin bunlardan birini gizlice içeriye aldığı da oluyordu. Bütün mahallenin gözü Hüsmen Ağanın kapısını kontrol ediyordu. Dedikoducu kadınlar, mutaassıp ihtiyarlar bazan olup biteni anlamak için kafes arkasında sabaha kadar uyumuyorlar, gördüklerini ertesi gün kahvede bire bin katarak anlatıyorlardı.

Mahallenin ihtiyarları Hüsmen Ağanın bir kaç defa kulağını bükmüştü...

— Ağa; kızına mukayyet ol, gidişini pek iyi görmüyoruz.

Demişlerdi. Fakat Hüsmen Ağanın yapacağı bir şey yoktu. O da, onlarla beraber şikâyete başlıyordu:

— Çıkma sokağa deyirim çıkayır, açma yüzünü deyirim açayır, gülme herhangi birine deyirim güleyir, çattık belâya be kardaş; söz dinletemiyirim domuza!

Asıl kabahat anasınındı. Boyda, bosta tıpkı oynak Emineye benziyen anası ahlâkça da ondan farksızdı. Senelerce zavallı Hüsmen Ağayı parmağında oynatmıştı. Kızına da kendi yaptıklarını yapmak hakkını veriyordu. Kocası, Emine hakkında söylenilen sözlerden bahsettiği zaman karısı sözünü kesiyordu:

— Haçan, verme kulak o kalçın ağızlara, hepten kıskanırlar kızımızı!. diyordu.

Nihayet Emine kendine göre bir âşık yakaladı. Mehmet Bey bir müddet Eminenin peşinde dolaştıktan sonra hasretine dayanamadı. Ailesinin mümanaatına rağmen babasından kızı istedi. Mehmet Bey asil bir ailenin oldukça iyi tahsil ve ter-

biye görmüş bir çocuğuydu, fakat daha çok toydu. Emine hakkında söylenen sözlerin hep kıskançlıktan ileri geldiğine inanıyordu. Sevgilisine toz kondurmak istemiyordu.

Emine için ailesini terketti. Hüsmen Ağaya iç güveyisi girmeğe karar verdi. Yüz görümlük, ağırlık meselelerini Hüsmen Ağanın karısı idare etti. Eve bir damat değil, âdeta bir irat aldılar. Nikâhtan sonra düğün hazırlıklarına başlandı. Yemeğiyle, içkisiyle, çalgısıyla hakikaten mükellef bir düğün yapıldı.

Emineyi koltukta görenler güzelliğine hayran oldular.

— Allah için gül fidanı gibi taze... Böyle gülün dikenine katlanmak gerek!

Diyorlardı. Hüsmen Ağanın koltukları büsbütün kabarmıştı. Vaktiyle kendisine kızı aleyhinde söz söyleyenlere rastladıkça:

— Haçan Memet Bey, hepten namuslu gençtir. Olsaydı Emineciğimin herhangi bir kusurcağızı, evlenmezdi oncağızla!

Diye söyleniyordu.

Düğün sabahı Hüsmen Ağa, damadının el öpmeğe gelmesini bir hayli zaman bekledi. Gelen giden olmadığını görünce karısına sordu:

— Neden gelmeyir bizim damat?

Karısı ses çıkarmadı. Sade bilmediğini anlatmak için omuzlarını kaldırdı. Bir müddet sonra sabrı tükenen Hüsmen Ağa, parmaklarının ucuna basarak misafir odasına indi. Yavaşça kapıyı açtı. Mehmet içerde dirseğini masaya dayamış, eli şakakta derin derin düşünüyordu. Hüsmen Ağa, hafifçe bir iki defa öksürdükten sonra bir koltuğa oturdu. Damadının gelip elini öpmesini bekliyordu. Halbuki Mehmet Bey, şöyle bir başını çevirip kendisini gördükten sonra tekrar eski vaziyetni aldı, düşünmeğe devam etti.

Hüsmen Ağa, damadının bir şeye pek ziyade canı sıkıldığını anlıyor, fakat sebebini kestiremiyordu. Saf adam, nihayet damadının hatırını sorup gönlünü almağa karar verdi. Yavaşça yanına sokuldu ve eliyle hafifçe sırtını okşayarak sordu:

— Ne düşüneyirsin be damat?

Mehmet Bey, başını kaldırıp yaşlı gözlerle dertli dertli kayın pederinin yüzüne baktıktan sonra içini çekti:

— Hiç! .

— Süyle be damat, elbette bileyirsin: Meşhur ata kelâmıdır. Haçan derdini süylemeyen insan, bulamamış derman!

Mehmet Bey içini çekti:

— Ne söyliyeyim, kayın peder... Emine ile bakire olarak evlenmiştim değil mi?.

— Üyle damat!

— Halbuki...

Hıçkırmağa başladı:

— Değilmiş!.

Bu sefer de Hüsmen Ağa, elini şakağına koyarak bir tarafta düşünmeğe koyuldu. Bir müddet sonra damat, sordu:

— Ne düşünüyorsun kayın peder?

Hüsmen Ağa içini çekti:

— Düşüneyirim ki bu kahbenin anacağızı da büyle idi. Var bir kalçın ağızlı bize musallat olmuş. Ama, bilemiyirım kimdir be damat?

Yalansız bir gün

Sermet Beyle Nahide Hanım çok iyi geçiniyorlardı, aralarında yalnız bir ihtilâf noktası vardı: Yalan!

Nahide Hanım bir çok kadınlar gibi her şeyi hayalinde biraz süslemek ve biraz büyültmek ihtiyacındaydı. Yani, sözün doğrusu, biraz yalancıydı. Ama, pek zararsız, pek tabiî bir yalancı! Halbuki kocası inadına çok kuru fikirli bir adamdı. Hiç bir işinde hülya payı bırakmak istemez, her şeyi olduğu gibi anlatmaktan hoşlanırdı. Karı, koca âdet hilâfına hiç kavga etmezlerdi. Sade bazı defa Sermet karısına çıkışırdı.

— Nahide, rica ederim yalan söyleme... Bilirsin ki ben yalandan nefret ederim!

O zaman Nahide hanım kendini müdafaaya kalkar ve türlü yalanlar uydurarak yalancı olmadığını isbat etmek isterdi. Sermet bu sefer sahiden hiddetlenirdi:

— İşte yine yalan söylüyorsun... Kendini müdafaa edişinde bile yalan var!

— Hangisi yalan?

— Canım sen bana şu (kaybolan yüzük) hikâyesini anlatmamış mıydın? Onun içinde böyle romantik sahneler var mıydı?

Nahide Hanım meseleyi samimi bir surette izah ederdi:

— Yemin ederim ki vaka aynıdır. Fakat anlatışta biraz ilâveler yapmış, biraz süslemiş olabilirim. Bir vak'a başka türlü anlatılabilir mi?

— Anlatılabilir!

— Hiç yalan söylememek mümkün müdür?

— Mümkündür!

— Değildir!

— Hayır, mümkündür!

İşte bu suretle başlayan münakaşa aralarındaki yegâne ihtilâflı noktayı meydana çıkarırdı.

Bir gün yine böyle bir münakaşa esnasında Nahide kocasına şu teklifte bulundu.

— Bundan sonra zerre kadar yalan söylemiyeceğime söz veririm, amma bir şartla?

— Hangi şartla?

— Bir gün hiç bir suretle yalan söylememeği kabul ediyor musun?

— Tabii ediyorum.

— Amma, hasbelicap, nezaketen de yalan söylemek yok!

— Yok!

— Bildiğin şeyi gizlemek, lâf değiştirmek, cevap vermemek falan da yok!

— Yok!

— Yalnız bana karşı değil, herkese karşı böyle yapacaksın!

— Yapacağım!

— Pekâlâ, ben der her ne şekilde olursa olsun, yalan söylemekten vazgeçeceğim. Yalnız bugünü tayin etmeyi bana bırak. Bu hafta içinde bir gün. Sana hangi gün olduğunu söyliyeceğim.

Sermet Bey neticesini düşünmeden karısının teklifini kabul etmek gafletinde bulundu. Ve taahhüdünü harfiyen yapacağına namus ve vicdanı üzerine yemin etti. İki gün sonra bu bahsi unutmuştu bile!

O Çarşamba günü akşamı en yakın arkadaşlarından Nermi onu akşam yemeğine çağırmıştı. Tütün işlerinde uğraşan bu delikanlı yanında daktilo olarak çalışan Şükûfeyi sevmiş, biraz sonra da genç kız onun metresi olmuştu. Aşkın ilk hararetiyle Şükûfe ile evlenmeyi düşünen Nermi kızın kıt terbiyesi ve uygunsuz hareketleri karşısında aklını başına toplamıştı. Ve bu hareket Nermi ile Şükûfenin ayrılmasına sebep olmuştu. Bir müddet ötede beride dolaşan genç kız nihayet bilâ kaydü şart âşıkıyla barışmaya razı olmuştu. İşte o Çarşamba akşamı bu barışma kutlulanıyordu. Nermi, aralarındaki münasebetin bütün safhalarını bilen Sermedi yemeğe çağırıyordu.

— Gel, Allahaşkına, diyordu, Şükûfe mutlaka senin de bulunmanı istiyor... Hem galiba yalnız gelmiyecek?

— Başka kim var?

— Fevkalâde güzel bir arkadaşı varmış, ama fevkalâde...

Kandırabilirsem onu da getiririm, diyordu.

Sermet itiraz ediyordu:

— Canım, siz sevişeceksiniz, ben aranızda kara diken olacağım!.

Nermi yarı şaka, yarı târiz cevap veriyordu:

— Haydi, uzun etme... Şükûfe bana hepsini anlattı... Benden evvel sen ona epey kur yapmışsın, Allahuâlem işi oldukça ilerletmiş de olacaksın!

Sermet gülerek cevap veriyordu:

— Vay utanmaz, vay! Hiç böyle şey söylenir mi? Aklına sakın bir şey gelmesin, senden evvel şöyle bir iki defa saçlarını, yanağını falan okşamıştım, işte hepsi o kadar!

Sermet bazı akşamlar idarede işi icabı olarak geç kalırdı. Karısı buna senelerden beri alışmıştı. Onun için geç kalınca izahat vermeğe mecbur değildi. Yalnız daha evvel karısını haberdar ederdi:

— Filân gün belki biraz geç kalırım!

Karısı bunu gayet tabiî görür, o akşam kendisini yemeğe beklemezdi. Bir kaç gün evvel kararlaştırılan bu Çarşamba akşamını da yine daha evvel haber vermişti.

— Gelecek Çarşamba işim olacak galiba, belki biraz geç kalırım!

Demişti.

O sabah Sermet çayını içtikten sonra giyindi. Bastonunu, şapkasını alırken Nahide kapının önünde durdu.

— Bugün bana vaadini yapacaksın!

Sermet birdenbire hatırlayamıyarak sordu:

— Hangi vaadimi?

— Asla yalan söylememek vaadini!

Biraz afallayarak cevap verdi:

— Peki, yapacağım!

— Geç kalacaksın değil mi?

— Evet!

— Dairede işin olduğu için mi geç kalacaksın!

Yutkundu:

— Hayır, Nermi yemeğe davet etti.

— İkiniz misiniz?

— Hayır, Şükûfe de beraber!

Nahide Hanım Nermi ile Şükûfenin münasebetlerini biliyordu. Yalnız Sermet ona, bu münasebeti meşru bir şekle sokup anlatmıştı. Nermi'nin Şükûfe ile evlenmek istediğini, fakat sonra bazı hafifmeşrebliklerinden dolayı terkettiğini anlatmıştı...

— Barıştılar mı?

— Evet!

Sermet kapının aralığından sıvışmak için delik arıyordu.

— Acele etme, soracağım şeyler bitmedi, bu Şükûfe, hakikaten nişanlısı mıydı?

— Hayır!

— Nesiydi?

Sermet isyan etti.

— Fakat bir adamın mahremiyetine dair bu türlü sualler sormağa hakkın yok!

— Hiç bir suretle yalan söylemiyeceğine, bildiğin şeyi gizlemiyeceğine, lâfı da değiştirmiyeceğine, cevap vereceğine vicdanın, numusun üzerine söz verdiğini unutma!

Sermet nasıl bir felâket içine düştüğünü hissederek derin derin içini çekti.

— Söyle nesiydi?

— Metresiydi?

— Bu kızı kim baştan çıkarttı?

— Oof, illâllah, bırak gideyim artık!

— Namussuz, vicdansız bir adam olarak gitmek istiyorsan git!

— Nermi!

— Senin bu kızla alâkan yok mu?

— Eskiden biraz vardı. Fakat Nermi sevişmeğe başladıktan sonra hiç bir alâkam kalmadı.

— Münasebetiniz ne derece ilerledi?

— Bırak Allah aşkına, işime geç kalıyorum!

— Hakikaten işine geç kalacağın için mi telâş ediyorsun?

Sermet bitkin bir halde boynunu büktü:

— Hayır, suallerinden sıkılıyorum da ondan!

— Söyle öyleyse, münasebetiniz ne derece ilerledi?

— Saçlarını okşamak, sıkıştırmak, öpmek... Hepsi o kadar!

Sermet şapkasını başına geçirdi, kapının sürmesini çekerken karısı bileğinden yakaladı: Nahidenin avuçları ateş gibi yanıyor, manikürlü tırnakları damarlarına saplanıyordu:

— Bir sual daha... Bu akşam Şükûfeden başka bir kadın oraya gelmiyecek mi?

— Bilmiyorum, galiba, gelecekmiş?

— Kimin için gelecek?.

— Haberim yok, galiba benim içinmiş... Fakat sana yemin ederim ki...

— Yemine hacet yok... Daha evvel yemin ettin... Seni namuslu, vicdanlı bir adam bilerek bütün sözlerine inanıyorum!

— Şimdi kimbilir benim için neler düşünüyorsun?. Senin üzerinde bu alelâde vakaların bile nasıl tesir edeceğini...

Karısı şiddetle sözünü kesti:

— Kâfi... Kâfi... Gidebilirsin artık!

Sermet engizisyon devrindeki mukaddes işkencelerden kurtulmuş bir adam gibi bitkin ve şaşkındı. Caddeye indiği zaman ne yapacağını bilmiyordu. Bir müddet yürüdükten sonra tramvaya binmek istiyordu. Durak yerinde birisi koluna girdi.

— Nasılsın Sermetciğim?

Eski dostlarından biriydi.

— İyi değilim!

— Geçmiş olsun, hasta mısın?

— Hayır!

— Ne oldu kuzum, merak ediyorum? Ailevî bir şey mi yoksa?

— Evet ama, rica ederim, başka bir şey sorma, bırak beni gideyim... Allaha ısmarladık!

Arkadaşı arkasından baka kaldı ve kendi kendine:

— Amma da terbiyesiz olmuş ha!

Diye söylendi. Tramvaydan inince dayısıyla karşılaştı. Sermedi, büyük bir şefkatle karşılayan ihtiyar:

— Sermet, evlâdım, dedi, ne âlemlerdesin bakayım, bize niçin gelmiyorsunuz?

Sermet dudaklarını büktü:

— Bilmem, gelemiyoruz işte!

— Bir mâni falan mı çıkıyor yavrum?

— Hayır!

İhtiyar şaşaladı:

— Hayır mı? Dayıcığını göreceğin de mi gelmedi?

Sermet kaşlarını kaldırdı:

— Gelmedi!

İhtiyar hiddetlenerek bağırdı:

— Terbiyesiz, bu sözleri dayının yüzüne karşı söylemekten çekinmiyor musun?

Bastonu ile toprağı dürterek titreye titreye uzaklaşırken Sermet arkasından koştu.

— Dayı, darılma, doğru söylemeye yemin ettim de ondan sana böyle cevaplar veriyorum!

İhtiyar nefretle yüzünü çevirdi:

— Bak, şu terbiyesize, bana hâlâ doğru söylediğinden bahsediyor! Evimin kapısını çalmıyacaksın... Cenazemde de seni istemem!

Sermet, son derece bitkin bir halde idarehanesine gitti. Geniş bir nefes almağa vakit kalmadan telefon çalındı:

— Allo... Sermet Bey, ben Naci... Sizi bir iki defa aradım bulamadım... Sizden bir ricam var!

— Söyleyiniz!

— Elli liranız var mı?

— Var!

— İki üç gün için bu paraya ihtiyacınız olur mu?

— Hayır!

— Mersi... Üç gün sonra iade ederim, bana elli lira ödünç verirsiniz değil mi?

— Verebilirim... Fakat vermem?.

Tok bir sesle:

— Neden?

— İade edeceğinize emin değilim!

Daha tok bir ses, hiddet ve hakaretle:

— Monşer, borç vermiyebilirsiniz, fakat şahsıma tecavüze, terbiyesizlik etmeğe hakkınız yok!

— Mazur görünüz, bugün yalan söylememeğe ahdettim de..

Çat... Telefon kapandı...... Küçük bir fâsıladan sonra kâtip içeriye girdi:

— Beyefendi, müteahhit geldi, atlatayım mı?

— Nasıl?

— Sizin için Ankara'ya gitti derim.

— Bugün yalan söylemek olmaz!

— O halde parasını vermek lâzım. Halbuki bugün için bu parayı hazırlamadık!

— Borcumuzu ödeyecek paramız yok, dersin?

— Aman, ne söylüyorsunuz beyefendi, itibarımız sarsılır. Piyasada çok fena tesir yapar?

— Ne çare, bugün yalan söyliyemiyeceğiz!

Kâtip:

— Acaba çıldırdı mı?

Diye düşünerek odadan çıkarken Sermet arkasından bağırdı:

— Baksana, bugün sinirlerim fena halde bozuk... Dinlenmeğe ihtiyacım var. Kim gelirse benim için yok! de...

— Peki efendim!

— Dur, yok demek olmaz, sonra yalan söylemiş olurum... Kabul etmiyor, de. Fakat herkese de bu cevap verilmez... Ne yapmalı?. Hay Allah belâsını versin!

Elindeki kâğıtları yere atarak bastonunu, şapkasını kaptı, odadan dışarı fırladı!

Sermet, akşam üstü karısının dizlerinin dibinde mırıldanıyordu:

— Hakkın varmış karıcığım, yalansız hiç bir şey olmuyormuş.. Ne dostluk, ne aile, ne muaşeret, ne ticaret... Hepsinde yalan lâzım... Artık itiraz etmiyeceğim, beni affet, kabahatimi doğruluğuma bağışla da istediğin kadar yalan söyle!

Makina adamlar

İdarehaneye geldiğim zaman masanın üstünde şu mektubu buldum:

«Bay Fiske,

«Son icadımı görmeniz için yarın akşam Divanyolundaki 999 numaralı atelyemi şereflendirmenizi saygılarımla rica ederim.

İmza:
Nahit Yaratır

Ara sıra böyle acayip mektuplar alırım. Onları yırtıp sepete atmak âdetimdir. Fakat nedense bu davet beni alâkadar etti. O gün işim de yoktu. Belki bir mevzu çıkar ümidiyle, gösterilen adrese gittim. Kapıyı uzun saçlı, siyah bağa gözlüklü, kansız ve zayıf bir adam açtı.

— Bay Nahit burada mıdır?

— Bendenizim, buyurunuz.

Harap olmıya başlamış büyük bir konağın geniş merdivenlerinden çıktık. Büyük bir salondan geçtik. Acayip tarzda döşenmiş bir odaya girdik.

— Lûtfen istirahat buyurunuz!

Dedi ve beni havları dökülmeğe başlamış geniş bir koltuğa oturttu.

— Müsaade ederseniz kendimi size takdim edeyim: Ben, elektrik mühendisi Nahit Yaratır. Amerika'da tahsilimi yaptım. Mütarekede Almanyadaydım. Sun'i kol ve bacak yapan bir müessesede çalıştım. On seneden beri burada icadımı tamamlamak için uğraşıyorum. Nihayet muvaffak oldum.

— İcadınız nedir?

Diye sordum.

— Şimdi arzedeceğim. Müsaade ederseniz önce küçük bir mukaddime yapayım: İnsanlar bir zamandan beri (yaratmak) ihtirasıyla çırpınıyorlar. Kuş ve at yapmaya muvaffak oldular.

— Nasıl, anlayamadım?

— Kuş ve at yarattılar. İşte tayyare ile otomobil. Tayya-

re en mükemmel sun'i bir kuş değil midir? Hangi kartal, tayyare kadar yükseklere çıkabilir. Hangi cins at otomobil kadar hızlı koşabilir?

— Fakat bunlar canlı değildir.

Dedim.

— Canlıdır. Sizin hayat dediğiniz şey vücut makinesinin işlemesinden başka nedir? Otomobilde bir atın bütün kuvvet ve kabiliyeti vardır. Otomobil attan çok koşar. Çok bağırır, çok görür. Arada yalnız şu fark vardır. Saman yerine benzin yer. Karnının acıktığını bilir ve size söyler. Kaç kilometre koştuğunu hesap edebilir. Bazan at gibi o da hastalanır. Motörünü tamir edersiniz. Atın nalları gibi onun da lâstikleri vardır. İkisi de eskidi mi yeniden takılır. Hâsılı otomobil insanların yarattığı mükemmel sun'î bir attır. Fakat iş bu kadarla kalmadı. Daha ileri gidildi. Sun'i insan yapmak düşünüldü. Amerika'da, Almanya'da bunun nümunelerini görmüş veyahut işitmişsinizdir. Sun'î insanlar yazıcılık, muhasiplik, hizmetçilik edebiliyorlar. İşte benim icadım burada!. Ben, bugünkü cemiyet için ideal insan yaratmaya muvaffak oldum. Benim insanlarım yalnız kapıcı, muhasip ve yahut hizmetçi değildir, onlar sevgili, milli şair, mebus, nâzır, âlim, diktatör, kral olabilecek kabiliyettedirler.

Muhatabımın kansız yüzü heyecandan kırmızılaşmış, tunç haline gelmişti. Saçlar dağılmış, gözleri dönmüştü. Burun delikleri asabiyetle açılıp kapanıyordu. Oturduğum koltuğa büzülmüş, susuyordum. Birdenbire kolumdan yakaladı. Âdeta beni sürüklercesine:

— Geliniz, şimdi size atelyemi göstereceğim!

Dedi. Başka bir odaya geçtik. İçerde acayip kıyafetli kocaman bebekler vardı.

— İşte size ideal bir sevgili!

Yüzünde, ensesine kadar uzayan iki incecik kaşla bir çift iri gözden başka bir şey bulunmıyan bir bebeği gösterdi:

— Biraz dokununuz!

Dokundum. Bir düğmeye bastı. Bebek acayip bir ses çıkardı.

— Ooh... Yapmayın... İstemeem!

Ve kendisini kollarımın arasına bırakıverdi.

— Nasıl?

— Mükemmel!

— İşte size millî şair!

Koltuğunun altına bir tomar kâğıt sıkıştırmış, şaşı gözlü bir manken... Tekrar bir düğmeye bastı. Manken iki adım attıktan sonra bir elini havaya kaldırarak çirkin bir sesle bağırdı:

— Ey milletiiim!. Ey milletiiim!. Ey milletiiim!..

— Nasıl?

— Alâ!..

— İşte size yeni bir âlim!

Çenesini göğsüne dayamış, siyah bağa gözlüklü bir manken. Yine bir düğmeye bastı. Manken başını kaldırıp indirerek söylendi:

— Millî iktisadiyatın kıymet hükümleri, içtimaî hayatın şe'niyetlerinden doğar. İçtimaî hayatın şe'niyetleri milli iktisadiyatın kıymet hükümleridir. İçtimaî hayatın kıymet hükümleri millî iktisadiyatın şe'niyetleridir.

— Bir şey anlamıyorum.

Bir kahkaha attı:

— Anlasanız âlim olur muydu? Öyle değil mi?

Boynumu bükerek:

— Hakkınız var.

Dedim.

— İşte size bir mebus!

Bir başka düğmeye bastı. Manken ellerini çırptı:

— Yaşasın!. Yaşasın!. Yaşasın!.

— Bu, kendi fırkasıda olduğuna göredir. Şimdi de muhatelif fırka karşısında:

Tekrar bir düğmeye bastı. Manken başını sağa sola çevirerek haykırmaya başladı:

— Hainler... Alçaklar... Caniler... Hırsızlar...

— Şimdi size kral veyahut diktatörü göstereceğim:

En başta duran kalın kaşlı, kocaman göbeki, göğsü sahte nişanlarla dolu bir mankeni işaret ederek düğmeye bastı. Manken ayaklarını yere vurarak odanın tam ortasına geldi

ve iki elini kalçalarına dayayarak durdu.

— Bu bir şey söylemiyor ya...

— Aman, azizim, bunun söz söylemeye ihtiyacı var mı? Şu azametli tavrına bakınız, kâfi!

Muhatabımın tâ gözlerimin içine dikilen gözleriyle, korkunç bir tarzda takallüs ederek gülen yüzünden tam mânâsıyla bir deli olduğunu anladım.

— Keşfimi nasıl buldunuz?

— Harikulâde!

— Bugünkü ideal insanları yaratmaya muvaffak olmuş lif fırka karşısında:

— Hay, hay!..

— Öyeyse yazınız. Ben bugünün en büyük kâşifiyim. Kendime (Yaratır) diye taktığım soyadı, öyle bir çoklarınınki gibi kuru bir öğünme değil, benim için bir haktır!.

— Hemen şimdi, yazmaya gidiyorum!

Diye kendimi oda kapısından dışarı dar attım.

Yusuf Ziya Ortaç

Merhum Mühendis Süleyman Sami Beyin oğludur. 1896 da İstanbul'da doğdu. Vefa İdâdisiyle, Alyans İzrailit'te okudu. Bir müddet öğretmenlik yaptıktan sonra, yazarlığa başladı.

1946 dan 1954 e kadar iki devre, Ordu milletvekilliği yapmıştır.

«Senelerdir artık o «Akbaba» da ve bazı yevmi gazetelerin mizah köşesinde; gittikçe tekâmül eden ince bir zevkle, tatlı, fakat çok defa sanat endişesinden ziyade kariin zevkini ve rağbetini düşünen renk renk manzumeler ve çeşit çeşit nesirler yazdı. Açık dekorlu, şen, kıvrak manzum hikâyelerini «Nikâhta Keramet» namındaki bir ciltte topladı.

Fakat onun bütün bu şiirlerinden ziyade manzum piyesiyle (Binnaz) on senelik nükteli tebessümü daha fazla yaşayacak gibi görünüyor.

Yusuf Ziya mizah vâdisinde galiba asıl kendi şahsiyetini buldu. Tabiî bu vâdideki bütün eserlerini hep edebiyatın ve sanatın sahasına dahil olsun diye vücude getirmedi. Bununla beraber, bunların içinde manzum, ve hele mensur olarak; zeki ve edebi birer tebessüm halinde parlayan bir çok parçalar vardır. Mizah vâdisinin temiz ifadeli, selis; müteva-zin duyuşlu, tebessümü zarafetle saklamayı bilir fıkralar ve nesirleri herkes zevkle okudu.»

İsmail Habib

Yaz Hülyası

Bu sabah, matbaadaki odamda boğucu, bunaltıcı bir sıcak var... Memleket beyaz bir alev üstünde, dumana boğulmuş, göze görünmeden yanıyor. İşe ve yazıya hiç isteğim, iştahım yok... Tepelerinde serin rüzgârlar esen yüksek ağaç altları ve derinliklerinden yeşil, yumuşak ve soğuk yosunların kıvrandıkları oynak deniz kenarları, uzak yerler arıyor, şehirden çıkmağa can atıyorum. Bu sıcak yaz gününü, imkân olsa, nasıl, nerede ve kiminle geçirmek iktiza ederdi? İşte kendi kendime bu suali sordum ve masama başımı dayayıp, hayalimde bu sualin cevabını hazırladım:

Bir gün evvelden Meliha mı olur, Seniha mı, yoksa Olga veya Anna mı, ne bileyim ben, ihtisasım olan işlerden değil, işte onlardan birine:

— Küçük kız, hazır ol... Yumuşak, az ve ince giyin... Yarın, gündüz gezmeğe gideceğiz! derdim.

Ertesi günü, on bire doğru, İstanbul, işte böyle bunaltıcı sıcağı içinde kavrulurken geniş, uzun yaylı bir otomobile... Bir lâhza sonra kendimizi Şişli tepesinde bulur ve Maslak yolunu tutardık!..

Bunalmış, kavrulmuş, bu kızgın yol üstünde sizi otomobil «kurander»li bir dehlizde gibi rüzgâr sadmelerine uğratarak, akıntıda götürür, karşınıza kâh bir koru çıkar, kâh öteden Kanlıca tepesini, kâh beride Yuşâ dağını görürsünüz, bazan Boğaziçinin kapanmış bir parçasına rastgelirsiniz, göl gibi duru... Kâh, sırtı çıkınca önünüze birdenbire Karadeniz yayılır, içine yuvarlanacakmışsınız gibi başınızı döndürür... Daha sonra ağaçlıklı bir bayır... Otomobilin motörü durmuştur, kendi sıkletinizle ve frenlere dayanarak, derin bir sükût içinde mütemadiyen, döne çevrile iniyorsunuz... İşte ilk evler, işte Tarabya, deniz, rıhtım!

Sakın beni büyük, kalabalık, teşrifatlı bir otele inecek zannetmeyiniz... Hayır... O civarda yalıdan bozma ufacıcık otelcikler vardır, taflanlı bir yoldan geçilip gölgeli bir bahçe-

ye girilir, yüksekçe taraçası yeşillik içindedir, bembeyaz örtülü beş on masa. üzerinde şükûfedanlar, hattâ tepeden çardağa asılı kuş kafesleri ve içeride gölgeli loş bir salon, iki üç yâtak odası, işte hepsi bundan ibaret!.. Yanınızdaki ince, şen, şakrak kadın... Otel sahibi karşınızdadır:

— Taze balık var mı, dersiniz, yeşil salata ile... Hepsinden evvel de bir kadeh rakı, buzla beraber!

Sizden başka müşteri yoktur. Garsonlar koşuşurlar, canlı balıklar tavaya atılır, buzlu rakı masanızda buğulanır... Denizin serinliğini artık ne iyi duyuyorsunuz... Anadolu sahili keskin bir güneş altında yanıyor, fakat siz yeşil kadifeden bir mahfaza içinde gibisiniz. Yol iştihanızı açmıştır. Ah, ne tatlı bir öğle yemeği bu! Şarap da öyle soğumuş ki...

Bu patırdısız semtte loş odanıza girip, ütüsü üzerinde serin çarşaflara serilerek yatmak, sıcağı böyle uzanıp yataktan geçirmek ne saadet!.

— En kuytu, en serin, en loş oda hangisidir?

Kadın kolunuza yaslanmış, merdivenleri çıkıyorsunuz... Hiç fena değil, eşyası biraz soluk, perdeleri kârı kadim, lâvabosu gülünç ve uydurma ama pancurları muhkem kapanmış, güneş de tutmuyor... Siz yakalığınızı çözerken öteki blûzunu çıkarıyor... Gözünüz loşluğa alışmıştır: Birbirinizi bu alaca karanlıkta ne güzel farkediyor, hattâ aynada bile ne mükemmel görüyorsunuz!

Uyandınız... Neredesiniz? Neredesiniz? Ha, evet... Ne âlâ!. Fakat acaba saat kaç?. Ooo... Yedi olmuş! Hemen fırlayıp pencereye koşuyorsunuz: Denizin üstü serin bir akşam rüzgârıyla ürperiyor, o deminki bembeyaz, apaydınlık rıhtım şimdi gölgelidir, yalnız Çubuklunun camları parıl parıl...

Kadınınızın çıplak omuzlarına ceketinizi atıyorsunuz ve bir müddet, yan yana, mahmur mahmur bu güzel akşam manzarasını seyrediyorsunuz... O esnada bir kalın ses:

— Bayım, diyor, mürettipler boş duruyor, yazı isteriz!

Silkinip etrafınıza bakınıyorsunuz, matbaadasınız, sermürettip karşınızda, boğucu bir Haziran güneşi tepenizde...

Yazık bu seyranı hayalen bile olsun yapamıyan cebi gibi dimağı da züğürt bizlere!...

Bir Aşk Sahnesi

Vaka Karabet ve Şnork isminde iki arkadaş ile komşuları Takuhi arasında cereyan eder:

Karabet — Lâkin ahbar teatromuz çok aynalı olacak he... Bilirsin oynayacağımız piyes pek şöhretlidir. En meşhur Fransız teatro muharrirlerinden Sardo'nun eseridir. Anlarsın?

Şnork — He, he. Farkındayım zo!. Çok acıklı bir piyestir. Âşıkılan ma'şukanın cilvelerini ne de parlak yazmıştır. Hele son perdesi sanırsın ki adamın ciğerini kavuroor. Çok yanıktır. Kıyak oyundur vesselâm... Ey oyuncularımız tamamdır, he?... Mıgırdıç, Kirkor, Hamparsum, Aram, Bedros. Hep oynayacaklar değil mi? Lâkin provasına çok dikkat ister. Çünkü anlarsın a, piyeste çok ince yerler vardır ahbarım.

Karabet — Öyle amma belâya bak ki Jozefin yâni maşuka rolünü oynayacak kadın yoktur. Düşündüm, taşındım. Nihayet hatırıma ne geldi, bilirsin?

Şnork — Ne geldi bakayım Mösyö Karabet?

Karabet — Şu bizim karşıki evde oturan dikişçi Madmazel Takuhi bu rolü mükemmel oynar.. Duymuşumdur ki bu kız aktrisliğe pek hevesliymiş. Ders de alıyormuş. Ne dersin zo?

Şnork — He, pekâlâ olur. Lâkin aceb kabul eder dersin?

Karabet — Sanırım ki hatırımı kırmaz.

Şnork — Ey kendisini görüp bir keret işi anlat. Kabul eder ise rolunu yazıp verelim. Provaya hazırlansın.

Karabet — (Pencereden bakarak:) Ha işte penceresinin önünde oturmuş. Dikiş dikior. Şimdi şundan seslensem buraya çağırsam... Ne dersin?

Şnork — Alâ olur. (Saatine bakarak:) Aman saat dokuza gelmiş. Bana yarım saat müsaade et Karabet. Yarım saatten gelirim. Sen kızı çağır. İşi anlat. Şimdilik orevuvar ahbar.

Karabet — Orevuvar Mösyö Şnork. Amma geç kalma. Yarım saatten gelmelisin.

(Şnork gider.)

Karabet — (Kendi kendine:) Ey, şimdi şundan komşucu-

ğumu çağırayım. Lâkin Allah bilir cilveli kızdır. Ne de körpe yumurcak! Caneriği gibi, kütür, kütür... Tamam Jozefin rolüne yakışır. Sanki ma'şuka rolü bu kıza göre biçilmiş kaftandır. Dur bakayım şundan sesleneyim... (Pencereden karşıya seslenerek:) Madmazel Takuhi... Madmazel Takuhi... Size gayet mühim bir şey diyeceğim. Lûtfen beş dakika kadar buraya buyurursunuz? (Kendi kendine:) Aman ne de tatlı gülüyor ya! Ne vakit ki beni görse böyle şirin şirin tebessüm eder. Sanırsın ki yanağından bal akar! Hah işte, kalktı, geloor. İşte kapıdan çıktı. Aman koşup karşılayalım. (Koşup karşılayarak:) Ah madmazel... Size nasıl teşekkür edeyim? Ricamı kabul ederek teşrif buyurmuşsunuz. Vâkıa rahatsız etmişim ama affedersiniz.

Takuhi — Estağfurullah Mösyö Karabet. Neden zahmet olsun. Mühim bir şey deeceğim dediniz ise merakta kalmışım. Aceb nedir ki?.

Karabet — (Kendi kendine:) Ah o tatlı sadasını işitince tüylerim diken gibi dimdik oldu. O ne ya?. Her tarafım sapır sapır titremeğe başladı. (Takuhiye:) He, evet madmazel. Lâkin niçin ayakta durmuşsunuz. Şöyle buyurunuz.

(Takuhi oturur. Karabet de yanındaki sandalyeye oturur:)

Karabet — Madmazel, zâtı nâzikânenizi ta'ciz etmekten maksadım... Yâni zatınızın aktrisliğe pek ziyade hevesiniz olduğunu bildiğim için... Ve ahbaplarımızdan Agop Parnasyanın isim gününe tesadüf eden eyyamda şöyle arkadaşlarla bir eğlence tertip edip meşhur Fransız muharrirlerinden Sardo'nun (Ferdayi Visal) namında gayet meşhur bir piyesini oynamak istediğimizden... ve maşuka Jozefin roluna sizden münasip bir madmazel bulamadığımızdan kabil ise lûtfen... tenezzülen... bu rolu kabul edip de oyunumuzda bizleri bahtiyar edersiniz güzelim?

Takuhi — Lâkin... Bilmem ki. Rolum nasıldır? Bu piyesi hiç bilmiyorum.

Karabet — He canım biz size rolunüzü yazıp vereceğiz. Prova da yapacağız. Hattâ isterseniz şimdi sizin ilen bir iki parçasını egzersiz edelim... Olur?.

Takuhi — Olur ama daha acemiyim. Benden öyle büyük

ustalıklar memul etmeyiniz.

Karabet — Aman efendim, bu ne tevazudur civanım! Şimdi bendeniz âşık Raul olayım. Siz de maşukam Jozefin olunuz. İkinci perdedeki ilânı aşk parçasını tertip edelim. (Takuhinin önüne diz çöküp ellerine sarılarak:) Ahhhh!. Madmazel... Madmazel... Sizin için fedayi can ederim... Ah! O şeker dudaklarınıza, o ballı yanaklarınıza bir busecik koyabilsem kendimi tut ki dünyanın en bahtiyarı bilirim. (Belinden sarılmak ister.)

Takuhi — (Mahcup:) Şey... Sarılmak olur?.

Karabet — Neden olmasın, şekerim?. Ben sizden karşılık bunu beklerdim, elmasım?. Ne yapayım. Size haryanım. Letafetinize bakmakla doyamıyorum. Cemalinize karşı pek büyük bir şehvet hissediyorum. Lâkin neden cevap etmiyorsunuz? Maşukanın cevap etmesi lâzım olan kelâmları söyleseniz ya!.

Takuhi — Ne söyliyeyim... Bilmiyorum ki?...

Karabet — «Ah Raul, ben de size haryanım. Sizin için bütün hayatımı feda ederim» deyip boynuma sarılınız.

Takuhi — Ah Raul, ben de size haryanım. Sizin için bütün hayatımı feda ederim... Lâkin boynunuza sarılamıyacağım. Sıkıloorum...

Karabet — Sıkılmak mı?.. Hiç bir aktrise sıkılmak yakışır?. Eh... Ne ise. Madem ki sıkılıyorsunuz. O halde ben sizin boynunuza sarılırım. (Sarılmak ister.)

Takuhi — (İterek:) Lâkin ne yapıyorsunuz Mösyö Karabet?

Karabet — Vâkıa burasını iyi yaptınız. Maşukalar biraz nazlanırlar. (Kendi kendine:) Aman fırsat bu fırsattır. (Takuhiye:) Lâkin civanım beni böyle üzmekte ne mânâ vardır? Ben mafoloorum, bitoorum. Sizin için yanıp tutuşoorum. Sizi koynuma alıp yatmak için çıldıroorum. Düpedüz sizi kucaklamak istoorum.

Takuhi — (Geri çekilerek:) A!..

Karabet — O ne... Neden taaccüp ettiniz? Olmadı. Rolunuzu falso ettiniz madmazel.

Takuhi — Lâkin... Siz ne lâf ettiğinizin farkındasınız? Böyle rezalet olur?.

Karabet — A benim iki gözüm efendim. Bu piyes Pariz-

te en son sistem yazılmış piyeslerdendir. O sebepten böyle dekolte lâflar piyeste pek çoktur. Beni mazur görünüz.

Takuhi — Nasıl efendim nasıl?.. Hiç ben böyle rezaletli bir piyes oynarım? Benim namuslu bir bâkir olduğumu düşünmoorsunuz?.

Karabet — Ah civanım, sizin bâkirliğinize bu piyesten ne zarar dokunur ki?. Vâkıa ben rolumun iktizası sizi kucaklamak istoorum der isem de hakikati halde sizi kucaklayacak değilim a... Öyle çocukçasına hırslanmak olur? şerekim!.

Takuhi — Hayır, hayır. Ben öyle saçma lâfları dinleyemem. Anloorum ki buraya geldiğime yanlış ettim. İşte gidoorum.

Karabet — (Sarılarak:) Ne! Gitmek ha! Aman ciğerim, bana merhamet etmezsin? Beni böyle meyus, perişan bırakıp da gideceksin? Bu senin şânına lâyıktır?

Takuhi — (Çırpınarak:) Hayır. Beni bırakınız doorum... Bırakınız... Bırakınız...

Karabet — Kabili yoktur, seni bir keret elime geçirdikten sonram kolay kolay bırakırım?. Bu olur şeydir? Hiç değilse bir buse de almayayım? (Sarılıp öpmek ister.)

Takuhi — Def ol şundan herif! (Şiddetle iter. Karabet yere yuvarlanır. Takuhi elinden kurtulup, kaçar.)

Karabet — (Yattığı yerde:) Ah berbat oldum. Bittim. Kafam patladı. Allah bin keret belâsını versin. Beynime gülle indi sandım. Vay anasını!.. Bu kızdan böyle bir hal umulurdu hiç!.. Ama, eşeklik bende... Birdenbire pek ileriye vardık. İşte belâmızı bulduk. Kızı da üstelik kaçırdık. (Topallayarak kalkar)

Karabet — (Kapıdan bağırır:) Takuhi... Takuhi... Civanım, nerdesin ki? Gel bir yol... Sana rol yap dedik ise, bu kadar da cilveleş dedik?.

Takuhi — (Sesi uzaktan gelir:) Haydi oradan hend!.. Aklın ile beni avlayacaksın?.. Sana namuslu bir bâkirim demiş isem de sandığın kadar da ağzım süt kokmoor!.

Karabet (Hâlâ yattığı yerde:) — Belli... Sasturig'in kızı, belli ne mal olduğun!..

Bu da yaşamak mı?

(Bayan son zamanlarda haydutlu, eşkiyalı Amerikan filmlerine fena halde merak sardırmıştır. Gece gündüz, o tüyler ürpertici vak'aların hayaliyle yaşar. Bay, haftada üç gece bayanı sinemaya götürmek merburiyetinde olduğu için uykusuzluktan şiddetle müştekidir. Sinema dönüşü son gördüğü filmin tesiriyle bayanın sinirleri fena halde gerilmiştir.)

Bay — Artık yatsak mı?

Bayan — Ayol, ne sinirsiz adamsın. O müthiş filmi seyrettikten sonra hemen yatıp uyuyacaksın, öyle mi?

Bay — O müthiş filmi seyrettik diye sabaha kadar oturacak değiliz ya...

Bayan — Rica ederim, beni yalnız bırakıp uyuma!

Bay — Peki biraz daha oturalım.

Bir müddet susarlar, bayan etrafı dinliyerek:

Bayan — Duydun mu?

Bay — Neyi?

Bayan — Galiba cam vuruldu. Evet, evet. Cam vuruldu!

Bay — (Etrafı dinliyerek) Yağmur yağıyor.

Bayan — (Sukutu hayale uğramış, içini çekerek) Sahi öyle! Ben de bir şey zannettim!.

Bir müddet sükûttan sonra:

Bayan — Doğru söyle, hiç senin düşmanın var mı?

Bay — Ne gibi?

Bayan — Canım, ne gibi olacak? Sana fenalık etmek istiyen bir adam. Senden intikam almak için senelerden beri fırsat kollayan amansız bir düşman!

Bay — (Gözlerini oğuşturarak bir müddet düşündükten sonra:) Hayır...

Bayan, müteessir, içini çeker. Bir müddet sükûttan sonra:

Bayan — Senin şu çok zengin olan dayın ansızın esrarengiz bir ölümle öldü, değil mi?

Bay — (Esniyerek) Nuri amcam mı?. Yok canım... Bilâkis senelerden beri böbreklerinden rahatsızdı. Üç defa ameli-

yat oldu. Böbreklerinden birini çıkardılar... Hattâ doktorlar: «Artık ölüme mahkûmdur» dediler, ondan sonra üç sene daha yaşadı... Esasen öldüğü zaman seksen yaşındaydı...

Bayan — Demek tabiî bir ölümle öldü?

Bay — Bundan tabiîsi can sağlığı!

Bayan — Sinemadan gelirken arkamızdan biri bizi takip etti. Farkında mısın?

Bay — Yooo...

Bayan — Canım, paltosunun yakası kalkık adam...

Bay — Ha... Şu bizim bitişik komşu... O da bizimle beraber sinemadaydı. Arkamızdan geliyordu...

Bayan — Demek sinemadaydı öyle mi? (İçini çkerek) Öyleyse odur... (Biraz sonra) Duydun mu?

Bay — (Uyuklarken silkinerek) Ne?.

Bayan — Bir hırıltı oldu. Birinin boğazı sıkılıyor gibi.

Bay — (Dinledikten sonra) Amma da yaptın yahu... Terkos borusu... Her zaman öyle hırıldamaz mı?

Bayan — (İçini çekerek) Her şeyi de ne çabuk keşfedersin!. (Bir müddet sustuktan sonra) Demek demin pencerenin vurulmadığından eminsin?

Bay — Yok iki gözüm!. Madem bu kadar arzun vardı, keşke vurulsaydı. Fakat vurulmadı, ne yapalım!.

Bayan — Hiç bir düşmanın olmadığını biliyor musun?

Bay — Ne yapayım karıcığım? Senin hatırın için dostlarımı kendime düşman edemem ya!

Bayan — Ya amcanın ölümü?

Bay — Anlattık ya... Böbrek hastalığı!

Bayan — Sinemadan dönerken arkamızdan gelen adam?

Bay — (Üst üste iki kere esniyerek) İşte bitişik komşu geldi ya. Yetişmedi mi?

Bayan — Demin duyduğumuz hırıltı da Terkos mu?

Bay — Tamam!

Bayan — (Tamamiyle meyus bir tavırla içini çekerek) Bu da yaşamak mı sanki?. Haydi kalk öyle ise, yatalım!.

Antika

Eski tiplerden meşhur sarhoş Ali Bey: Kızarmış bir burun, pos bıyıklar, fes hafif yanda... Koltuğunda küçük bir bohça ile Galatadaki Cenyodan içeri giriyor. Bütün garsonlar tanıdık. İçlerinden birini çağırıyor:

— İspiro...

— Beyim...

— Kuzum İspirocuğum, şu bohçayı al... Ben öğle üstü gelir, seni çağırır: «Ne oldu?» diye sorarım. Sen de bana: «Yirmi beşten fazla vermiyor!» dersin... Olur mu?

— Olur Ali Beyim!.

Yemek vakti... Bütün masalar dolmuştu... Bir tanesinde de Borazan Tevfik... Sarhoş Ali Bey içeri girip Tevfiğin karşısına oturuyor.

— Tevfikciğim, bir kadeh rakı emreder misin?

— Hay hay... İç Aliciğim...

Garson kadehi getirince Ali Bey göz kırpıyor:

— Ne haber İspiro?

— Yirmi beşten fazla vermiyor Ali Beyciğim!

— Hay Allah kahretsin...

Borazan Tevfik çatalı bıçağı bırakıp soruyor:

— Nedir o?.

— Sorma Tevfikciğim... Biliyorsun, meteliğim yok. Karı hastalandı. Kıyıda bucakta ecdat yadigârı bir kaç parça antika vardı, onları getirdim, böyle şeyleri alıp satan bir Salamon vardır, gelip görecekti. Kerata, yirmi beş liradan fazla vermiyormuş... Kimsede insaf yok ki!.

Borazan Tevfik kelepir meraklısıdır. Derhal alâkadar oldu:

— Göreyim şunları bir kere!.

Bohça geldi. Açtılar. Ucu sırma işlemeli iki uçkur. Eski bir şal parçası. Kenarları oyalı bir yemeni......

Borazan, şöyle bir alıcı gözüyle baktıktan sonra:

— Haydi, dedi, yirmi beş lira ben vereyim de alayım...

— Aman Tevfikciğim, halime acı... Vallahi sokağa atsan üç yüz lira eder...

Uzun bir pazarlıktan sonra otuz iki liraya sulh oldular. Sarhoş Ali Bey paraları cebine, Borazan Tevfik de bohçayı koltuğuna yerleştirdi, biri Beşiktaşa, öbürü Bedestene doğru yollandılar...

Bundan sonrasını Borazan Tevfik şöyle anlatırdı:

— Efendim, biz kelepir yakaladık diye, tok karnına çala taban bedestenin yolunu tuttuk, tellâl bohçayı açıp uçkurları sallamağa başladı:

— Haraç... Haraç...

— On yedi... On sekiz... Yirmi... Yirmi üç... Yirmi üç...

Nafile... Ölüm Allahın emri, yirmi üç kuruştan yukarı çıkmadı...

Ve arkadan kantarlıyı basardı:

— Gidi sarhoş köpek... Kazıkayacak enayi beni mi buldun!..

Bundan daha sonrasını sarhoş Ali Bey de şöyle anlatırdı:

— Beyim efendim, siz onun yanılıp yakılmasına kanmayınız. Borazan Tevfik demişler ona... Filhakika mezatta yirmi üç kuruştan yukarı çıkmadığı doğru... Fakat, Tevfik neticede bu işten elli lira kârla çıkmıştır... Nasıl mı? Arzedeyim: Kasımpaşada, bir kaç yoksul kıza çeyiz yapacağım diye bir piyango tertip etti. Bizim uçkurları, yemenileri piyangoya koydu. (Vatandaşlar!. Şehit yavrularına yardım borcumuzdur!.) diye kapı kapı dolaştırdı... Tam seksen liralık bilet sattı... Bu seksen liranın topu topu otuz liracığı benim kursağıma girmiştir beyim... Elli lirası da onun karnında yatıyor... Şimdi siz insaf buyurup söyleyiniz: Kim kimden alacaklı? Kim kimi kafese koydu?!.

Beklenen Fedai

Meşrutiyetin ilk günlerindeydi, ben İttihat ve Terakki Fatih Kulübünde âzaydım. Merd, âteşin, gözü yılmaz bir kâtibimiz vardı. Bir gün, yüzü neşe içinde, ağzı kulaklarında karşımıza geldi. Sevinçten sesi titriyordu:

— Arkadaşlar, dedi, bizim hatun hâmile... İşte, hayırlı bir evlât daha kazanıyoruz. İnşaallah bir oğlum olsun, başına bir külâh, eline bir silâh cemiyete fedai yazacağım! Görürsünüz, haftasına ortalık tertemiz, bu istibdat yadigârlarından bir tane bulana aşkolsun! Zati ben kafama koydum: Onları süpürmedikçe bizim için kurtuluş yok!

Dokuz ay on gün, bu ateşîn hitabeyi ve bu muhayyel kahramanın kahramanlıklarını muntazaman dinledik durduk! Nihayet bir sabah bizim kâtip kaşlar çatkın, surat askın karşımıza çıkageldi. Hepimiz korkunç şeyler düşünüyorduk. Odanın içinde dolaştı, dolaştı... Sonra elini şiddetle dizine vurup:

— Yazık!.. dedi, bütün ümitlerimiz berhava oldu!. Yazık!.

Herkes merak içindeydi, dayanamadım, sordum:

— Hayrola... Ne var ki?

Bir fâcia aktörü tavrıyla boynunu büktü:

— Ne olacak... Bizim karı kız doğurdu!.

Ben âdeta şaşırmıştım, fakat o, o kadar müteessirdi ki... Teselli etmeye mecbur olduk:

— Ne yapalım birader, murad-ı İlâhî... Üzülme, daha gençsin!..

— Evet, dedi, biliyorum, ne denir? Kısmet... Allahın kısmeti!..

Sonra acı acı gülümseyerek ilâve etti:

— Bari oldu olacak, adını da «Kısmet» koyayım!

Otuz bir Mart hâdisesinden beş on gün sonraydı. Bizim kâtip pürtelâş geldi:

— Arkadaşlar... dedi, bizimki yine hâmile... Artık bu sefer de kız doğuracak değil a... Görürsünüz, Allah bir erkek evlât versin, haftasına ortalık tertemiz, bak memlekette bir tane

mürteci kalır mı?!.

Dokuz ay on gün bu ateşin hitabeyi, dinledik durduk, fakat doğa doğa yine kız doğdu! Kâtip bu sefer cidden müteessir olmuştu. Daima cebinde taşıdığı, köşeleri: Hürriyet, adaler, müsavat, uhuvvet işlemeli ipek mendiliyle gözlerini silerek:

— Cenabı Hak, benim sabrımı deniyor!. Ne yapalım? diyordu... Bütün ihvan, yine onu saatlerce teselli ettik:

— Üzülme birader, daha gençsin... Elden ne gelir ki, Allahın hikmeti!

O, başını sallayarak, dizlerini döverek gitti ve kerime hanımın adını: «Hikmet» koydu...

Balkan Harbinden biraz evveldi. Bir gün, bizim kâtip pür heyecan geldi:

— Çocuklar, diyordu, bizim karı yine gebe!. Artık Cenabı Hak bu sefer bir erkek evlât ihsan edecektir, buna eminim... Hele sabredin, oğlum dünyaya gelsin, alimallah, eline bir bomba tutuşturup: Haydi!. diyeceğim, işte, şuna Hürriyet ve İtilâf Fırkası derler; ver temeline fitili!. Koskoca bina, reisiyle, âzasıyla küldür küldür çökerken karşısına geçip rahat rahat çubuğumu tüttüreceğim. Bak görürsünüz, bir haftada memleket tertemiz!...

Fakat, dokuz ay on gün sonra, bizim kâtibi merdiven başında bayılmış bulduk. Yine bir kızı dünyaya gelmişti. Yüzüne sular septik, kollarını oğuşturduk, ağlaya ağlaya açıldı, meçhul bir hayale yumruğunu sallayarak:

— Ha gayret... diyordu, ha gayret!... Bakalım düzineyi tamamlayabilecek misin?.

Bir kaç gün sonra öğrendik, bu üçüncüsünün adını da «Gayret» koymuş!

Balkan Harbinden beş altı ay sonraydı, bir gün bizim kâtip gülümsiyerek yanıma sokuldu:

— Bizimki yine hâmile... dedi... Hak oyunu üçtür, derler. İşte benim de üç kızım var. Hele bu sefer bir oğlum olsun, başına bir külâh, eline bir silâh, bırakacağım Makedonya dağ-

larına... Orada, Bulgar çeteleriyle, Yunan şakileriyle, Sırplarla, Karadağlılarla çarpışıp dursun. İnşaallah Selâniğe Türk bayrağını çekmek de ona nasip olur!.

Dokuz ay on gün sonra, bizim kâtibe Şehzadebaşındaki «Yeni Turan» eczahanesinde rastgeldim. Rengi morarmış, gözleri yerinden oynamıştı. Âdeta çıldırmış sandım. Beni görünce, elindeki lokman ruhu şişesini yere atıp yakama yapıştı:

— Haberin var mı?. Dedi, bizim kadın yine kız doğurdu!

Bilâhare öğrendim, bu sonuncusunun adını da «Hayret» koymuş!...

Onu, son zamanlarda kaybetmiştim. Geçenlerde Balıkpazarında rastgelmiyeyim mi?. Başında kocaman bir Kemali kalpak, arkasında avcı biçimi elbiseler, kelli felli, babayiğit bir adam olmuş. Daha hal, hatır sormadan, ilk hamlede aklıma senelerdir beklediği kahraman geldi:

— Yahu, dedim, nasıl, hâlâ o yıllardır yolunu gözlediğimiz fedai dünyaya gelmedi mi?.

O, bol bir kahkaha ile gülerek cevap verdi:

— Adam sende... Artık o eski devir geçti oğlum... İster oğlan olsun, ister kız... Kadınların bizden ne farkı var ki!.. İşte: Onlar da birer hamaset hârikası, onlar da birer celâdet nümunesi, Hepsini Halide onbaşının bölüğüne kaydettirdim, erkek gibi çarpışıp duruyorlar!

Mahmut Yesari

(1891 — 1945)

Meşhur hattatlarımızdan Yesarî-zade Mustafa İzzet Efendinin torunu olan Miralay Fahrettin Beyin oğludur. İstanbul'da doğdu. İstanbul Lisesinde okudu. Gazeteciliğe 1908 den sonra, karikatürist olarak başlamıştır. Güzel Sanatlar Akademisine devam ederken, yedek subay olarak Çanakkale cephesine gitti. Askerlikten sonra İstanbul'a dönünce «Diken» mizah meumuasında karikatürler yaptı.

Yazıda, şiirden başka her çeşidi denemiştir. Mizah yazıları, pek çok hikâyeleri, tefrikaları, adapte, tercüme, telif piyesleri ve romanları vardır.

«Hayatlarını, yalnız kalemleriyle kazanmak durumunda olan yazarlarımızın çoğu gibi, Mahmut Yesarî de pek çok ve çeşitli yazılar yazmıştır. Bu bakımdan, kendi istediği gibi değil, daha çok kendisinden istenildiği gibi yazmak zorundaydı. Onun mizah yazıları da böyledir. Bunların arasında fantezi hikâyeler, kuvvetini şive taklidinden alanlar da vardır. Ama onun en güzel mizah hikâyeleri, bazan kendi hayatının da içine karıştığı, gülerken bile içimizde bir acı duyarak okuduklarımızdır.»

Kovalayan alacaklı

1928 yılının ilkbaharı... Ankaradayım.

Harf değişikliği oldu; matbaalar bütçelerini kıstılar, daralttılar ve ben açıkta kaldım.

Oluk gibi akan muslukların, hem de hepsinin birden, kesilivermesi, beni şapa oturtturmuştu.

Estiği kadar tozar! derler. Parayı geldiği gibi yediğim için, elde yok, avuçta yok «Cep delik, yok metelik; kese bakırdan hâli» Bâbıâli kaldırımlarına düştük.

Geçici bir tatil değil ki borç harç oturup yasak savalım. İki el bir baş için, dedim, kolları sıvadım. Sağa baş vurdum, olmadı! Sola baş vurdum, nafile!.

O sırada «Dil Encümeni» kurulmuş, bana da Larousse tercümesi için «fiş»ler gönderiyorlar. Fişlerin posta ile gönderilmesi, vakit, zaman işi...

Ankaraya gidip, dostlara bir görünmeli. Gözden ırak olan gönülden de ırak olur, derler. Ötede beride takıntıda kalmış bölük pörçük alacakları topladım; Ankara yolunu tuttum.

Evvelâ Dil Encümeninde, bana, bir oda verdiler. Kışı orada geçirdim. Fakat bahar gelince, orası beni sıktı. Bir otele taşındım.

Bundan şunu anlayabiliriz: Para kazanmağa, yani tüylenmeğe başladım. Bir yandan «fiş» lere çalışıyor, bir yandan da, «Cumhuriyet» e «Bağrı Yanık Ömer» i yetiştiriyordum.

Lâkin asıl «Bağrı Yanık» bendim. Çanakkale Harbi yadigârı malaryam, beni sık sık yoklamağa başlamıştı. Sıtma nöbetleri içinde üşüye ürpere, yana terleye, çalışmak çok zor, çok çetin bir işti.

Ne yaparsınız, başa gelen çekilir. Ve hakikaten çekiliyor da..

Hesaplarımı az çok düzeltir gibi olmuştum. «Encümen»den almadığım zamanlar, gazete imdadıma yetişiyor, böylece birbirini koruyup gidiyordu.

«Fiş» lerden, yüz küsur lira alacağım birikmişti. Elimdeki para tükenmek üzere iken Encümen kâtibine sordum:

— Bordroları yaptık, Divanı Muhasebata vereceğiz.

Dedi, yüreğime sular serpildi.

Fakat aradan bir hafta geçti, bordrolardan ses, sada yok. Tekrar kâtibi gördüm:

Yaslı yaslı başını salladı:

— Divanı Muhasebat, bordrolarda bazı noksanlar görmüş, iade etti, yeniden çıkarıyoruz

Ne denir? Boynumu büktüm:

— Allah Razı olsun; dedim.

Artık siz bunu ne mânâya çekerseniz, çekiniz. Vebali boynunuza!

«Cumhuriyet»e baş vurmaktan başka çare yok... Benim zavallı arkadaşım merhum M. Agâh, Cumhuriyetin mesul müdürü. Ona bir telgraf çektim, para istedim. Ayrıca da o zaman tahrir müdürü olan Kemal Salih'e bir mektup yazdım.

Agâh'ın, benim için canla başla çalışacağına eminim. Eh, Kemal Salih de beni korur. Artık, fazla endişeye mahal yok.

Aradan iki gün geçti, üç gün geçti, bir hafta oldu. Cevap yok. Aldı mı beni bir düşünme!

Otele borcum kırk lirayı geçmiş... Otelcinin, kâtibin yüzlerini görmeyeyim diye, gün ağarırken sokağa fırlıyor ve gece yarılarından sonra dönüyorum.

Para olsun, mesele yok... İstediğin yere gider, oturur, gezer, tozarsın. Fakat meteliksiz, ne yaparsın?

Git, «Hâkimiyeti Milliyye» nin tahrir odasında pinekle... Oradan çık, «Havacılık ve Spor Mecmuası» na uğra...

«Türk Yurdu» na «Havacılık ve Spor» a «Gürbüz Türk çocuğu» na yazı yetiştiriyorum amma, bunlar çerez kabilinden... Öyle toplu borç ödeyecek vaziyette değilim.

Bir sabah, otelcinin, sofada birine çıkıştığını duydum. Otelde yatan bir kadından hesabını istiyor... Hem de çıkışarak!.

Bana o ana kadar ne kaşla gözle, ne surat eder, ne de sözle, küçük bir imada bulunmadılar amma, alınganlık fena!

Kararı verdim. Beklediğim paraları alıncaya kadar otele uğramıyacaktım.

Öğle vakti otel tenhaydı, yanıma lâzım olan bir iki ki-

tapla defterlerimi aldım, otelden sıvıştım.

Devlet Demiryolları Ankaraya yeni taşınmıştı. İstasyonda bilmem ne kısmının cer müfettişliğinde kısım âmiri bir arkadaşım vardı: Kadıköylü Necmettin...

Necmettin, diyebilirim ki dünyanın en şen hovarda insanlarından biridir. Cin gibi zeki, tam uçarı bir İstanbul çocuğu!.

Onun istasyonda bir odası var. Fakat ne oda!

Bırakın, bu fâsılları ayrı yazayım, çok uzun sürer. Necmi, benim gidişime sevindi. Ben otel sıkıntısından kurtulduğum için ferahlamıştım. Parasızlık umurumuzda değil, basıyorduk kahkahaları...

Necmi aylık aldı... Fakat ah bu Necminin aylık alışları! Ay içinde, aylığını yediği için aylığı aldığı gün, alacaklılara dağıtır ve elinde yüz küsur liradan ancak yedi buçuk, sekiz buçuk lira kalır.

Necmi paralanınca elleri pantalonunun ceplerinde bir horozlandı:

— Cuma günü, Marmara Çiftliğine gidelim.

Böyle tekliflere, ne zaman; hayır demişim ki ona diyeceğim.

Cuma günü oldu... Bizde sabahtan bir faaliyet... Sıkı perdah sinek kaydı bir tıraş... Pantolonlar ütülendi... kravatlar ütülendi... İskarpinler boyandı... Biz, kıl pranga kızıl çengi...

Necmi, iki pencere arasındaki duvara asılı, ayna kırığına bakarak saçlarını tararken kendi aksine gülümsüyor:

«Beyler, para yemeğe çıkıyorlar.»

Ağır ağır istasyona yürüdük. İstasyon lokantasında yemeklerimizi yedik ve nihayet trene atladık.

Öyle neşeliyiz, öyle neşeliyiz ki... Trendekilerin kılıklarına, kıyafetlerine bakıyor, gülüyorduk. Ağaçlara bakıyor, gülüyorduk...

Tren durdu, biz, yine güle konuşa indik ve çiftliğin iki yanı ağaç fidanlarıyla süslü yolundan yürümeğe başladık. Güneşeli hava... Taze yeşillik, büsbütün içimizi açmış, neşemiz artmıştı.

Marmara havuzunun kenarına kadar geldik. Bir iskemle çekip oturacaktım.

Karşımda, ileride, bir hayal belirdi: Benim otel sahibi.

Size, otel sahibini anlatayım. Uzun boylu, kır sakallı eski bir Bektaşi babası.

O da, beni gördü galiba. Durmağa gelmez. Necminin eteğinden çektim:

O, şaşkın şaşkın bakıyor.

— Ne var?

— Yürü, sonra anlatırım.

Biz sıkı yürüyüşle yokuş aşağı iniyoruz. Necmi soluk soluğa soruyor?

— Ne var?

— Bizim otelci burada...

Baktım onun da yüzü değişti:

— Eyvahlar olsun...

Yokuşun ortasında durduk, sola saptık. Biraz dinlenir olmuştuk, tekrar yola çıktık.

Çıktık, çıkmadık, otelci karşımızda değil mi?

Kaçtığımızı, güya belli etmeden, ters geri döndük. Akasyaların, aylandozların arasından tekrar yukarı çıktık. Bu sefer, havuzun kenarındaki mızıka yerini seyrederek durduk.

Biraz nefes almıştık. Necmi, kolumu dürttü; dişleri arasından kısık kısık:

— Otelci, dedi.

Artık anlaşılmıştı. Bir hafta, on gündür görünmeyişimden otelci kuşkulanmış ve bana rastlayınca peşimi kovalamağa başlamıştı.

Otelcinin, hemen adım başında karşımıza çıkışı başka türlü tefsir edilemezdi.

Mızıka yerinin kenarından, etrafta dolaşan halkın arasına karıştık, tekrar aşağıya süzüldük. Aşağıda çağlıyanlı küçük köşke girdik, çıkarken, bir de ne bakalım, otelci karşımızda değil mi?

Artık, bütün neşemiz kaçmıştı. Tekrar köşke girdik ve öbür kapıdan yukarıya tırmandık.

Kan ter içinde kalmıştık, nefeslerimiz kesilmişti.

Necmi, canı sıkılarak yüzünü buruşturdu:

— Otobüslerden birine atlayıp gidelim.

Otobüslerin olduğu yere gittik, tam binecektik. Necmi, kolumu dürttü:

— Otelci!

Eyvah! Bu daha felâketti. Otobüsün içinden kaçamazdık da. İkimizin de aklından aynı şey geçmiş gibi istasyona doğru koşar adımla iniyorduk.

İstasyonda, biraz alargada durarak bekliyorduk. Saatlerden sonra tren geldi, bizi aldı.

O kadar yorulmuştuk ki otelci, tekrar karşımıza dikilse, kaçacak halde değildik.

Odaya, bitkin bir vaziyette düştük, karyolalarımıza serildik!

Bir kaç gün sonra, Dil Encümenine gitmek için odadan çıktım. Ankara Palasın önünden ağır ağır çıkıyorum.

— Merhaba Mahmut Bey! Nerelerdesiniz?

Sesi tanır gibi oldum ama, hayra yormadım; başımı kaldırdım, baktım. Bizim otelin kâtibi!

Kaçmak imkânı da yok...

Kekeledim:

— Eskişehirdeydim. Bir işim vardı.

Kâtibe dikkat ediyorum, canı sıkılmış bir hal göremiyorum. Çünkü patronların endişelerinin, zararlarının kuvvetlerini ve derecelerini adamlarının suratlarında görmeğe ve okumağa çok alışığımdır.

Kâtip gülüyor:

— Siz, gittiniz, akşam üstüydü. Galiba. Postacı geldi, namınıza 100 liralık bir havale getirdi! Hattâ, bizim bey de sizi Marmara çiftliğinde görmüş, peşinizden koşmuş, söylemek istemiş. Fakat siz, arkadaşınızla, pek telâşlı imişsiniz!

Kâtip, daha kurnaz gülüyordu:

— Bizim Bey, eski kurtlardandır. Galiba bir kadın peşindeydiler; fazla ısrar edemedim, dedi.

İsmime Dair!

İsim deyip geçmiyelim, insan doğmadan, daha dünya yüzüne çıkmadan, isim meselesi çıkar. Ah, o ne mühim meseledir.

Şimdi yine var mı, bilmem, eskiden çocuğa ebeler isim koyarlardı ve buna «göbek adı» derlerdi. Bundan sonra günlerce lûgatlara bakılır, eşten dosttan, konudan komşudan sorulur, isim konurdu.

Bu isim konma merasimi de basit değildi. Zaman, mekân, ailenin vaziyeti, eski hali, dost veya akrabaları düşünülür, gözetilirdi:

Ramazanda doğanlara: Saim... Vapurda doğanlara: Bahri.

Artık bu minval üzere devam edip giderdi.

Cefasından, meşakkatinden başka bir lûtuf ve mürüvvetini görmediğim şu dünyadan geldim gidiyorum, bu isim meselesi kadar beni düşündüren olmamıştır.

Hiç bir ferd yoktur ki bu iğneyi yememiş, bu damga ile damgalanmamış olsun...

Düşünün bir kere, ömrünüz oldukça taşıyacağınız bir damgayı, yabancı eller, size sormadan, sormaya lüzum görmeden vuruyorlar. Bu haksızlık daha ne kadar devam edecek?

Faraza, çocuğun adı: Neşe... Büyüyünce bedbin, melûl bir adam oluyor... Sakil'in adı: Lâtif...

Emin olunuz, isim, bir insanın hayatına tesir ediyor, hattâ mukadderatını tayin ediyor. İnanmıyor musunuz? Size isbat edeyim.

Faraza, Abdülgafur isminde bir aktör, bir şair, bir ressam, bir musikişinas gördünüz, duydunuz mu?.. Nedense bu ve bu kabil isimler sanata heves etmiyorlar.

Bu işin derdi, müşkülâtı bir değil ki... Klişe isimler vardır, onlar da az sinir midir? Sanki birbirlerine yapışıkmış gibi hep yan yana konur, kullanılırlar:

Mehmet Ali, Salih Zeki, Hüseyin Hüsnü, Musa Kâzım, İsmail Hakkı, Ahmet Hikmet, Halil İbrahim, İbrahim Etem, Ahmet Hamdi, Ahmet Refik, Ali Haydar, Mahmut Esat..

İlle bu, benim ismim... Dünyada kendi ismim kadar sinirime dokunan isim yoktur. Şu Mahmut kelimesine bakın... İki hece amma, bir âlem... Hem de renk renk, antika bir âlem...

Tâbir mi, darb-ı mesel mi, semt mi, unvan mı, neler, neler ifade etmez?

Mezarcı Mahmut, dalgacı Mahmut, arabacı Mahmut, hattâ şarkısı da vardır:

Arabacı Mahmut,
Yer misin armut?
Yerim ama yok,
Yerim ama yok...

Buyurun darbı mesele:

Vermeyince mabut, neylesin Mahmut!

Mahmutpaşa yokuşu, Mahmutpaşa hamamı, Sultan Mahmut türbesi...

Mahmudiye altını, Mahmudiye havanları, Mahmudiye zırhlısı... Sultan Mahmut cücesi......

Sonundaki Esad'ı kaldırayım, dedim, aklım sıra ismime yeni bir çeşni verecektim. Buldum, dede mirasıdır diye «Yesari» yi ilâve ettim. Benim gibi baht ve talih züğürtlerine isimden başka ne miras kalır ki?. Talihin istihzasına bakın ki aynı zamanda bizim «solaklık» servet mânâsına da gelir.

Dedim ya, nühuset ismin başında... Şu Mahmuda ne ilâve etsek, nafile!

Hocaya sormuşlar: Arapçada koyuna ne derler?

Ganem, demiş... Peki, ya kuzuya? Beklerler, büyüyünce yine ganem derler...

Onun gibi Mahmut Esad'ı Mahmut Yesari yaptım, yaptım da elime ne geçti, ne kazandım? Hiç!

Mahmut Yesari, Anadoluhisarı, Derviş Çınâri gibi bir isim. Anadoluhisarına, haydi, diyorum, güllük, gülşenlik bir yerdir. Fakat inanınız, Derviş Çınâriye tahammül edemiyorum. Gömlek değiştirir gibi isim değiştirilmiyor ki. Baştan büyük Allah, başa gelmş çekeceksin!...

Nüfus Sayımı

— BİRİNCİ TABLO —

Memur — Adın ne?

Âdem — Âdem efendim!

Memur — Evet, adını soruyorum.

Âdem — Söylüyorum. Âdem diye bilâçis...

Memur — Ha! İsmin Âdem... Pekâlâ, kaç yaşındasın?

Âdem — İştipta doğmişim efendım. Pirzrinda bulunmişim on sene... Celmişim İstanbula var otuz sene... Çikartirtirtirsiniz Fekat...

Memur — Tahminen kırk, demek... Evli misin?

Âdem — Hâşâ sözüm dışari tavandan, var içi kaşık düşmani, fikdani hasebiyle...

Memur — Çocukların var mı?

Âdem — Var her hançi bir çocuklar, celsinler efendım! Hoy mori Recep, Muharrem, Sefer, Şaban, Ramazan, Bayram!

Memur — Karılarının isimleri?

Âdem — Söylenmez mori namus... İşte var içi karisi. Biri taptaze, çörpe... Öteçisi kartalmış bilâçis...

Memur — (Kâtibe) Çocukların isimlerini yazdınız ya, kadınların da yazıverin: Rebiülevvel, Rebiülâhir

— İKİNCİ TABLO —

Memur — İsmin?

Bodos — Bodos Eftimaği.

Memur — Nerelisin?

Bodos — Doğmasına Gayseride doğdum emme İstanbullu sayılırım. Gonuşuşumdan da farh etmediğ mi?

Memur — Kaç yaşındasın?

Bodos — Benim hisabıma bağarsag elli iki veláğin bizim gonşu Ağapyadi: Yaşıtız, elli üçünde ferah varsın! der, ayağ direr. Ben ğendi yaşımı bilmesini bilirin emme, Ağapyadinin

de hisabı guvvetlidir. Ne zaman dükkende hisapdan ötürü sıgışacağ ossam bir yol oğa danışırım... Yaman adamdır ha, bir bağar tartacağı mala, bir de goz atar dirhemlere... Hemen goyar terazinin gefelerine! Hristosa yemin, ne bir dirrem eğsiz ğelir, ne bir dihrem fazla...

Memur — Lâfı uzatma... Evli misin?

Bodos — Burada ossaydım o haltı etmezdim ya, Gayseride anamız babamız mürüvet ğorsün diye bir cahilliğ ettiğ işte...

Memur — Çocuğun var mı?

Bodos — Faresiz bağğal dukkeni, bitsiz tavuğ olur mu? Uç gopil var: Pandeli, Pavli, Panayot...

Memur — (Nüfus kâğıtlarını muayene ederek:) Pekâlâ...

Bodos — Amanıg memur Efendi durundu, muamelede bir noğsanlığ ğaldı.

Memur — Ne gibi?

Bodos — Yosmayı yazmadınız derim!

Memur — Yosma da kim? Hizmetçi mi?

Bodos — Gim olacağ? Bizim ineğ...

Memur — İnek mi? Ne münasebet?

Bodos — Ne minasipet olur mu? Evde oturup hazır yiyen tembel garıyı, esvap eşğiten, ğundura paralayan, neğtebine, ğıtabına avuç dolusu para ğiden ğopilleri gayda ğeçirdin de, boza ğibi sütünü bir oğğasından zamanına ğore dört oğğa süt çığartan, ğaymağ, tereyağı, peynir veren, ölünce de sucuğ, pastırma olan ineği hisaba ğatmamağ nimete gufrenliğ olmaz mı? Aile de onun mevğii hepsinden ileridir, a ğozüm...

— ÜÇÜNCÜ TABLO —

Memur — İsminiz?

Vuslat — Vuslat cariyeniz...

Memur — Aman rica ederim, nakil ilmühaberinde Melâhat yazıldı.

Vuslat — İlâhi efendiciğim, o da asıl ismim değildi ki...

Memur — Acayip!

Vuslat — Neden o kadar taaccüp ettiniz? İnsan, icabına göre isim kullanır... Kimi beni Cevza diye tanır... Kimi de

Perran, bilir... Bende isim çooook... Seniha, Nesrin, Feriha, Nâzân...

Memur — Peki, sizi hangi isminizle kaydedelim?

Memur — Bu da şık! Bayan, biz buraya isim beyenmeye gelmedik.

Vuslat — Vallahi efendim, hangisi hoşunuza giderse!. ye gelmedik?

Vuslat — Ne beğenmeye geldiniz ya?

Memur — Al lâfı otur aşağı... Rica ederim, bizi fazla meşgul etmeyiniz. Görüyorsunuz ki işimiz başımızdan aşkın.

Vuslat — Doğru! Çok yoruldunuz! İçeri teşrif edip bir acı kahvemizi içmez misiniz?

İmam — Maassabirin... Hanım, teeddübü... diye bir hadisi şerif vardır!

Memur — Biz şimdi kendi işimizi düşünüyoruz... Başka şey düşünecek halde değliz...

Vuslat — Öyle ise beni ne ayıplıyorsunuz? Ben de öyle!

— DÖRDÜNCÜ TABLO —

Memur — İsmin ne?

Hüsnü — Husni Reyuz...

Memur — Kaç yaşındasın? Nerelisin?

Hüsnü — Surmeneden keçen ayun tokuzunda pindum tagaya, çıktum yola... Haçan toldurmiş idum bağurlan çevuz... Terken efentume soyliyeyum. Sinop purnuna varduk, çiktu bir firtuna... Efentum tagalarlan pulaştuk, pulaştuk, pulaştuk! Taga tevrildu. Bağurlar tenizün tipuna kittu, çevuz suyun üstüne galdı. Terken yuze yuze İstanpol poğazına celdum. Ha celmez olaydum keşke... Terken tüştum bu mahaleye... Şimdi siz celdünuz soraysinız yaşimu, memlekâtumu? Ha, pen da sorayum: Nesun? Kimsun? Kimlerdensun? Zirali misun? Ofli misun? Surmenali misun? Hopali misun, Fatsali misun? Tirebolili misun? Tirapizunli misun?

Memur — Dur yahu, dur... Biraz nefes al...

Hüsnü — Alirum, almam... O penum pileceyum iş. Sen şimdi soyle pana: Neye celdun puraya, ne isteyirsin penden? Evli misun? Pekâr misun? Çoluk çocuğun var mi?

Memur — Al şu kâğıdı, kalemi birader...

Memur — Ben seni yazmaktan vazgeçtim, sen beni yaz!
Hüsnü — Ha ne yapayum kâğidu kalemu?

— BEŞİNCİ TABLO —

Memur — İsminiz?
Zaruhi — Zaruhi!
artmıştı.
Memur — Kaç yaşındasın?
Zaruhi — Aman ciğerparem, karı kısmına yaşı sorulur?.
Memur — Sorulur, sorulur! Söyle?
Zaruhi — Otuz beştir!
Memur — Fazla görünüyorsun?
Zaruhi — Ka, yaşımı bana ağnattıracaksın? Ben bilmem?
Memur — Evli misin?
Zaruhi — İrahmetlik Onnik ağa mefat olalı şunda beş sene oloor.
Memur — Çocuğun var mı?
Zaruhi — He... Bir kızım vardır...
Memur — Kızının adı? Kaç yaşında?
Zaruhi — Adı Serpuhidir. Yirmisini daha bitirmemiştir.
Memur — Bekâr mı? Evli mi?
Zaruhi — Geçen yılın başı Samatyada Agop Boynuzluyan ile başgöz etmişizdir. Ondan da Topik gibi bir çocuğu olmuştur.
Bir komşu — «Pencereden başını uzatarak»: Ka, Zaruhi, Hükûmata, nizama karşı yalan olur? Cümle dünya âlem bilir ki çocuk Agoptan değil, tuhafiyeci Şiraktandır deyi... İnç kepazeliktir zo!

— ALTINCI TABLO —

Memur — İsmin ne?
Bekçi — Dirvan!.
İmam — Yani Rıdvan değil mi?
Rıdvan — Yoh, Dirvan...
Memur — Yanlış söylüyorsun be adam!
Rıdvan — Neye yanlış söylirim ki? Körpünün yonındaki kürmüğün hamalları yoh mi? Ahan sorasın bizim behçi Dirvanın adı nedir deyi? Saha bah ne diyecekler!. Gırh yıllıh

adımı baha mı örketisin babam? Ula başka İstambul yoh ki nisan örkeneh!..

Memur — Rıdvan işte... Kes artık... Yaşını söyle?

Rıdvan — Ayağının tozu toprağı olam, ho benim paşam... Adımı dorgu bilmeden yaşımı dorgu bellemişsin ne çıhar ki... Senin yazdığın adamı ha arasalar da sorarla, kim bile ki bula, kim anlaya, bu adam ha bizim Eğinli behçi Dirvandır... Gözünün fırıldağını yiyem...

Memur — Sen yanlış söylüyorsun!

Rıdvan — Anladım gayri galem kâhit elinizde ya, yazın bahalım. Mademaki adıma mahana bulisigiz, hele bir kahita da yazıp bana da verin. Eğine yollayam ki hemşeriler de yeni adımı örgensinler, olma mı ha?

Bir komşu — (Memurlar uzaklaştıktan sonra): Ne o, memurlarla uzun uzun konuştun?

Rıdvan — Bırah, gene bir çeşit derde bulaştıh! Sayım için geldik dediler. Ne bilem ki niyetleri başhadır.

Komşu — Niyetleri ne imiş?

Rıdvan — Baha gulah ver... Nüfus yazmiler, beğenmedihleri isimleri değiştirirler anladın mı, gurban?.

Toy Âşık

— Öyle sevinç içindeyim ki, size anlatamıyacağım... Evet, bilemezsiniz... Bunun derecesini, aklınız, hayaliniz almaz!...

—

— Ben, bugünü, senelerden beri bekliyordum... Hem, nasıl bekliyordum, bilir misiniz? Ruhumun bütün ayrılık acılarıyla, uykularım kaçarak, humma eteşleriyle yanarak, titreye titreye bekledim... Bana inanmıyor musunuz?

—

— Senelerden beri diyorum... Tam yedi sene oluyor... Siz, daha çocuktunuz. Büsbütün çocuk değildiniz, pek çocuk sayılmazdınız; fakat öyle çocuğumsu cici bir haliniz vardı ki... Sizi, bir gölge gibi takip ettim. Pek mi şaştınız? Neden?

—

— Size, kendimi hiç göstermiyordum. Gözlerinizde parlayan şaşkınlığı haklı görüyorum. Sizin yerinizde ben de olsam, inanmam...

— ....

— Yağış havalarda, kızgın güneşin altında, sizi, belki görebilirim hulyasıyle iskelede saatlerce beklediğim günleri unutamam.

—

Sizi, ilk defa, ne zaman mı gördüm? Islak bir ilkbahar akşamıydı. Vapurda güvertede oturuyordum. Siz, göründünüz. Nasıl, hatırınıza geliyor mu?

—

— O gün, koyu lâcivert bir tuvalet giymiştiniz. Göğsünüzün soluna, tam kalbinizin üstüne ateşi sarı bir gül takmıştınız. Koyu lâcivertle ateşi sarı, ne göz alır bir güzellikte birleşmişti!..

— ....

— Ayağınızda, sarı iskarpinler vardı. Elinizde tuttuğunuz bir kitabı parmaklarınızla sinirli sinirli çeviriyor, ezip büzüyordunuz! Parmaklarınızın her hareketinde kaşlarınız da oy-

nuyordu.

—

— Yavaş yavaş hatırınıza geliyor, değil mi?

—

— Vapurdan çıktıktan sonra, iskelede bir gençle konuştunuz. Onunla, Haydarpaşa tarafına gittiniz. Yağmur, tekrar başlamıştı. Yoldan geçen bir arabayı durdurup bindiniz. Bakınız, daha dünmüş gibi, noktası noktasına biliyorum!

—

— Artık o günden sonra, hayalimin tahtına kurulmuştunuz... Gezerken, konuşurken, hattâ uyurken, hep, hep sizi düşünüyordum, Zaten yedi seneden beri, sizi düşünmediğim bir tek dakika, bir tek saniye var mı?

—

— Yedi senedir nerelerde gezdiniz, nerelere gittiniz? Hepsini biliyorum, Sizi her görüşümde, yanınıza yaklaşmak, kalbimi açmak istiyordum. Fakat her defasında da cesaretim kırılıyordu, yakınlaşmak isterken, gayri ihtiyari uzaklaşmış olduğumu görüyordum.

—

— Pısırıklığıma, budalalığıma, kimbilir, içinizden ne gülüyorsunuzdur? Hayır, gülmeyiniz. İnsan, sizin kadar güzel olursa, kimde cüret, cesaret kalır ki?

— ....

— Size tesadüflerimi, hâtıra defterimden okuyayım mı? Hoşunuza gidecektir, emin olun.

—

— Okuyorum; bugün, ona rastgeldim... «O», sizsiniz. Bej renk bir pardesü giymişti. Ayaklarında ökçesi basık, rugan iskarpin vardı. Tünelle Beyoğluna çıktı... Demek, orada izinizi kaybetmişim!.

—

— Ona, vapurda rasgeldim. Koyu şarabi bir mantosu vardı... Tuhaf şey!.. Dudaklarına, geçen sene bu kadar allık sürmezdi. Gözlerindeki sürmeler de biraz fazlalaşmış... Bakınız, nelere kadar dikkat ediyorum?

—

— Vapurdan çıkar çıkmaz, kır bıyıklı, kısa boylu bir adamla Galatadan otomobile bindiler...

—

— Aradan bir sene geçmiş, sizi görememişim... Bir sabah, Beyoğlundan geçerken, siz, bir apartımandan çıkıyordunuz. Köyde de görünmediğiniz için, Beyoğluna taşındığınızı sanıyordum. Bu apartımana dikkat ettim, sonra araştırdım, soruşturdum. Aile filân oturmuyormuş, modistralar varmış!.

—

— Tünel - Şişli tramvayının ikinci mevkiinde gördüm. Dizlerinizin üzerinde küçük bir çanta, eliniz şakağınızda, dalgındınız. Gözlerinizin altı da ne kadar çürüktü! Yorguna ve hastaya benziyordunuz!

—

— Altı ay sonra, tekrar görmüşüm. Saçlarınız kesik, ellerinizin manikürü daha göze çarpıyor, esvabınızın dekoltesi daha açık... Bu olgun, canlı güzelliğe bakmaktan doyamıyordum. Her adım atışınızda kalçalarınızın âhengi, tatlı bir senfoni gibiydi.

—

— O gün de, Taksim'de, yan sokaklardaki apartımanlardan birine girdiniz. Fakat apartımanı iyice belliyemedim.

—

— Geçen sene, bir yaz gecesi, Tepebaşı bahçesinde oturuyordunuz. Yanınızda, bıyıksız, orta boylu bir genç vardı. Bira içiyordunuz. O gece, öyle şen, öyle neşeliydiniz ki... Kahkahalarınızdan, bahçe, çın çın ötüyordu.

—

— Bir kıştı. Bir sabah, tünelle yukarıya çıkıyordunuz. Vagonda yalnızdık... Siz, çok esniyordunuz, âdetâ uykusuzdunuz... Hattâ çantanızı unutmuştunuz da, geri dönüp almıştınız. Çantayı ben alıp verecektim, fakat cesaret edemedim ki...

—

— O gün, sizinle konuşmuş olsaydım, reddeder miydiniz? Söz söyliyecektim, lâkin kalbimin çarpıntısı, soluklarımı kesiyordu. Eğer, siz benimle konuşacak olsaydınız, cevap veremiyecektim!

—

— Geçen gün, nasıl cesaret ettim, hâlâ şaşıyorum. Kendi cüretimden kendim korktum... Siz, karşı kaldırımdan geliyordunuz. Ben de hemen karşı kaldırıma geçtim. Siz, döndünüz, kayıtsız bir bakışla beni süzdünüz... Yan sokağa saparken tekrar dönüp baktınız. Artık ne olursa olsun, dedim, daha doğrusu canımı dişime taktım, yan sokağa saptım. Siz, köşeyi döner dönmez durmuştunuz. Karşılaştık... Nasıl, bildiğimiz şeyi size tekrar edişime mi gülüyorsunuz?

—

— Bu tarihi dakikayı, aylarca, yıllarca, asırlarca anlatsam, tekrar etsem, gene bıkmıyacağım, usanmıyacağım.

—

— Evet, karşılaştığımız zaman, bana, sordunuz: Tepebaşına çıkmak için, bu sokak, daha kestirmedir, değil mi?.. Ben, düşündüm, çünkü bilmiyorudm. Siz; evet, buradan kestirme olacak, dediniz. Ben de; evet, dedim. Artık ahbap olmuştuk!

—

— Fakat rica ederim, neye gülüyorsunuz? Birdenbire sinirleriniz mi bozuldu?.. Gözlerinizden yaş geldi... Katılacaksınız!.. Söyleyiniz Allah aşkına, neye gülüyorsunuz?

Bir koşu şampiyonası

Araba, yürümeğe başlayınca, elleriyle: Dur! der gibi işaretler ederek soluk soluğa koşan biri peyda olmuştu.

Acaba, arkadaşı arabaya binmişti de, o, yetişememiş miydi? Fakat arabada ona âşina çıkan, işaretlerine cevap veren olmamıştı. Demir kapıyı kapadıktan sonra inzibat vazifesini bitirmiş olan biletçi, bilet alana, almıyana, eliyle dürterek soruyordu:

— Bilet, beyim... Bilet almıyan... Bilet alalım, beyler...

Tramvaya işaret ederek koşan adam, ümidini kesmemişti; hâlâ koşuyordu.

Tramvay, her vakit köprü üstünde ağırlarken, bu sefer, inadına hızlı gidiyordu. Sanki tramvay da gayrete gelmişti; Köprüüstünü âdeta sekerek geçtik, tramvayda binilecek hal ve inecek de yolcu olmadığı için Karaköyde durmadık, Voyvoda yokuşunu tuttuk.

Tramvayın arkasından koşan adam da, tramvaya yetişmeyi aklına koymuş olacak ki, bütün hızıyla tabanları kaldırmıştı.

Tramvay yol aldıkça, o, gerilemiyor, bilâkis ileri hamle edip hızını arttırıyordu.

Vatman, onunla alay ediyormuş gibi, Bankalar önünde durmadı ve Şişhane yokuşuna tırmanmağa başladık.

İnatçı adam, hâlâ tramvayın arkasından koşuyordu ve bütün tramvay halkı, bu enteresan maçı, heyecanla seyrediyordu.

Acaba yetişebilecek miydi?

Arka sahanlığın penceresini açmıştık. Ona, ellerimizle işaret ediyor, bağırıyorduk:

— Ha gayret... Ha gayret... Aman kesilme!.

İddialı bir maç, bir yarış da ancak bu kadar merak ve alâka ile takip edilebilirdi.

Tramvaydakilerin insafsızlığına şaşıyordum. Kimse elini, zil kayışına götürüp çekmiyordu. Zil çekilse, tramvay durur

ve koşan adam da yetişir, binerdi.

Fakat herkes, onun koşmasını, koşarak yetişmesini, daha doğrusu, yetişemeyip mütemadiyen koşmasını istiyordu.

Adamda göğüs dayanıklığına maşailah... O dik Şişhane yokuşunu, habire tırmanıyor. Yokuşun ortasında durur gibi olmuştu. Biz, kesildi, şişti! zannettik. Meğer kuvvetini topluyormuş! Öyle şiddetle ileriye hamle etti ki tramvayla arasında iki metre mesafe kaldı, kalmadı.

Bir hamle daha etse yetişecek. Biz, el çırparak bağırıyoruz:

— Ha gayret... Atıl ileri... Yetişiyorsun. Ha gayret...

Herkesin yüzüne bakarak, kolunu dürterek en aşağı sekiz kere sorduktan sonra, bilet kesme faslını bitiren biletçi de alâkadar olmuştu:

— Daireyi geçer geçmez duracağız...

Yokuş yukarı, vatman vites vermişti. Şişhane karakolunun önünde, tramvay, bir otomobile yol vermek mecburiyetinde kalmıştı. Sarsılarak durduk. Tramvayın arkasından çalataban koşan adam, bundan istifade etmek istedi, canını dişine aldı, ileri atıldı. Elini uzattı, kapının kenarındaki demiri yakalıyordu.

Tramvayın içindekiler, bir yarış kazanmış gibi el çırpıyorlardı:

— Yaşa... Ha gayret... Yakala... Atla... Sıçra...

Tramvay halkı, heyecandan yerlerinde duramıyor, sıkışıklığa aldırmıyor, sıçrıyor, tepiniyorlardı...

Fakat vatman da işi inada bindirmişe benziyordu. Araba bir an durdu, vatman, bu gerilemenin acısını çıkarmak istiyormuş gibi eskisinden daha şiddetle vitesi açtı, araba, daireye doğru ok gibi fırladı.

Tramvayın arkasından koşan adam, geride kalmıştı. Tramvay halkı, vatmana kızmamışlardı, bilâkis, yarışı hızlandırdığı çin âdeta alkışlıyorlardı:

— Haydi gayret... Ha gayret...

Fakat adamcağız bitmişti. Yüzü morarmış, burun deliklerini açarak soluyor, vakit vakit nefesi tıkanmış gibi ağzını açıyordu. Yorulsa da, şişse de, kesilse de haklıydı. Eminönün-

den beri koşuyordu. Voyvoda yokuşu, pek dik sayılmazdı; lâkin Şişhane yokuşunu, tramvayla yarış edercesine koşarak çıkmak, her babayiğidin yapabileceği işlerden değildi.

Daireyi geçtik; artık tramvay duracaktı. Tramvay halkı, arabanın durmasını istemiyordu. Çünkü yarış bitecekti.

Biletçi, zili çektiği zaman, herkes, yüzünü buruşturarak birbirine bakıyordu.

Tramvay durdu; kalabalığı yararak esnaf kılıklı biri indi. Tramvayın arkasından koşan adam da nihayet yetişmişti. Kapının kenar demirine yapıştı. Basamağa ayağını attı; yüzü ferahlamıştı. Tramvaydakiler, bir yarış kazanmış koşucuyu alkışlar gibi el çırpıyorlardı:

— Maşallahın var... Yetiştin ya nihayet... Kıyak koşucuymuşsun!

Adam, soluk soluğa tramvaya girmişti; biraz dinlensin, nefes alsın, diye biletçi beklemedi, hemen kutu elinde, yakasına yapıştı:

Bilet... Bilet almıyan...

Adam, istemem; der gibi, başını geriye itmişti; biletçi dikildi:

— Bilet, alalım...

— Bilet almıyacağım...

— Pason mu var?

— Hayır...

— Anafor yok... Bilet...

Adam, derin bir nefes almıştı:

— Bu tramvayda şemsiyemi unuttum. Onu alıp ineceğim.

Biletçi, gözlerini açarak baktı:

— Nasıl şemsiye? Siyah mıydı?

— Evet, siyah şemsiye... Kemik saplı...

Biletçi başını salladı:

— Ha! bildim... Ben, onu Eminönü durak yerindeki, kontrol gişesine bıraktım... Git, oradan al...

Zili çekmişti. Adam iki tarafına bakındı, tramvaydan sarsak adımlarla indi, fakat yürüyemedi, hareket eden tramvaya baktı, baktı; kaldırımın üzerine çöktü yıkıldı!

Rumba da, rumba, rumba!..

Hacı Şekûr Efendi, sabah namazına kalkmış, abdest tazelerken, yandaki bahçeden komşunun çocuğu Nailin cırlak sesini duydu:

— Kalblere vurdun zımba!.. Rumba da, rumba da rumba!.

Şekûr Efendi, dişlerini gıcırdatarak bir lâhavle çekti:

— Sabah sabah, bu ne saygısızlık?

Küçük Nail, bir taraftan badem ağaçlarını taşlıyor, bir taraftan da şarkısını söylüyordu:

— Rumba da, rumba da, rumba!..

Hacı Şekûr Efendi, homurdana homurdana abdestini aldı, namazını kıldı. Karısı Huriye Hanım da, ateş yakmış, kocasına, bol şekerli bir kahve pişirmişti. Şekûr Efendi, köşe minderine oturdu, bir elinde yasemin ağızlığa geçirdiği cigara, öbür elinde küçük bir yoğurt kâsesini andıran kahve fincanı, sabah keyfi çatıyordu.

Fakat Hacı Şekûr Efendinin keyfi birden başına sıçradı; küçük Nail, bahçeden sokağa fırlamış, mahalle kopillerinden ikisini de maiyetine almış, gaz tenekesi çalarak bağırıyordu:

— Kalblere vurdun zımba!.. Rumba da, rumba da, rumba!.

Hacı Şekûr Efendi, iki yudumda kahvesini bitirdi; kasketini başına geçirdi, sokağa çıktı. Tenha bir kahvede oturup başını dinliyecekti. Caddenin nihayetindeki önü çardaklı kahveyi gözüne kestirmişti.

Bir nargile ısmarladı ve çırağa sordu:

— Çay iyi demlensin, öyle getir.

Etrafına bakınıyordu; görünürde bir tehlike yoktu; sokakta çoluk çocuk dolaşmıyor, kulak tırmalayıcı bir ses duyulmuyordu.

Nargile geldi, Hacı Şekûr Efendi, bir iki nefes çekti ve birdenbire tüyleri diken diken oldu, marpuç elinden düşüverdi.

Kahveye müşteri geldi, diye, çırak gramofonu kurmuştu; plâk, çatlak çatlak ötüyordu:

— Kalblere vurdun zımba!. Rumba da, rumba da, rumba!..

Hacı Şekûr Efendi, kasketinin ön siperini hiddetle kaşlarının üzerine yıktı. Masanın kenarına nargilenin parasını attı, kalkıp sert sert yürüdü. Nereye gideceğini, ne yapacağını bilmiyordu.

Fakat hiddet, kafasını bürümüştü; kahveden çıktığı istikamette, bastığı yeri görmiyerek yürüyordu.

Çok geçmemişti, Hacı Şekûr Efendi, kulaklarının dibinde bir mırıldanma duydu:

Kalblere vurdun, zımba!

Döndü; ayakları çıplak bir küfeci oğlan, elleriyle koltuk altlarını bırtlatarak eski:

— Hampır, hampır, hampır!..

Numarasına benziyen bir oynayışla sıçraya sıçraya yürüdü:

— Rumba da, rumba da, rumba!

Hacı Şekûr Efendi, bu şarkıyı o güne kadar hiç mi duymamıştı, bilmiyordu, yalnız sabah ezanında başlayan bu nakarat, beyninin içini arı kovanına döndürmüştü.

Şekûr Efendi, âdeta koşar gibi yürümeğe başlamıştı. Bu sesten kurtulamıyacak mıydı? Rahat, sakin bir yer arıyordu. Adaya gitmeyi düşündü, mis kokulu çamların altında uzanır, yatardı.

Vapura bindi, güvertede bir köşeye ilişti, bir cigara yaktı, kendi kendine:

— Oh! dedi, bunu akıl ettiğim iyi oldu.

Vapur, Köprüden Sarayburnundan Adalara doğru açılıyordu. Güverte oldukça kalabalıktı. Şekûr Efendi, kasketini enseye yıktı, püfür püfür esen rüzgâra bağrını açtı. Hacı Şekûr Efendinin keyfine deyme gitsindi, lâkin vapur, Ahırkapı hizasına gelmişti, bir gramofon zırıltısı başladı:

— Rumba da, rumba da, rumba!

Adalara eğlenmeğe giden bir kaç Yahudi genci, Adaya kadar bekliyememişler, vapurda dansediyorlardı. Hacı Şekûr Efendi, yutkundu, lâhavle çekti, kasketini kaşlarının üzerine indirdi. Gramofon susmak bilmiyordu. Şekûr Efendi, kalktı, aşağı ikinci mevki salona indi.

Güvertedeki kadar hava alamazdı ama, başı, kulakları dinç oluyordu ya!.. Cigarasını tazeledi; gittikçe yaklaşan Adalar

seyre daldı. Fakat Hacı Şekûr Efendi, bu dalgınlıktan sıçrayarak uyandı.

Vapurun kenar parmaklığından bacaklarını sarkıtmış iki külhani, birbirlerinin omuzuna, ensesine vurarak bağırıyordu:

— Kalblere vurdun zımba!.. Rumba da, rumba da, rumba!.

Hacı Şekûr Efendi dişlerini sıktı. Nereye kaçacaktı. Vapur, doğru Büyükadaya gidiyordu. Eğer Kınalı'ya filân uğrayacak olsa, hiç durmıyacak, atlayacaktı. Hacı Şekûr Efendi, ikinci mevkiden kalktı, birnici mevki alt salona indi. Terden bunalacak, havasızlıktan boğulacaktı ama, kulakları rahat edecekti ya...

Hacı Şekûr Efendi, Adaya çıktığı zaman, hep tenha yolları takibe başladı. Köşklere, çam ağaçlarına bakıyor, eğleniyordu. Bir köşkün ön tarasasında, bir papağan duruyordu. Hacı Şekûr Efendi, papağanı çok severdi; eliyle işaret etti:

— Agu Paşa!.. Ne var, ne yok?

Agu Paşa çengel gagasını açarak bağırdı:

— Rumba da, rumba da, rumba!

Hacı Şekûr Efendi, çıldıracak gibi olmuştu:

— Sen de mi, musibet!

Yerden taş aldı, kafese fırlattı:

— Al sana, rumba!.. Al sana, cumba!..

Taşlardan biri hayvancağızın canını acıtmıştı, ciyak ciyak bağırıyordu; köşktekiler de kuşun feryadına koştular. Hacı Şekûr Efendi şaşırmıştı. Bahçeden dışarıya fırlayan bahçıvan Hacı Şekûr Efendiyi, kıskıvrak yakaladı:

— Hoy mori... Ne istırsın kuştan?..

Sille, tokat yağmuru altında inleyen Hacı Şekûr Efendinin pestili çıkmıştı; bahçıvan, nihayet yorularak Şekûr Efendiyi bıraktı.

O, araba araba dayak yerken, sayfiyeye gelmiş Yahudi çocuklarıyla yerli Rum oğlanları elleryle tempo tutarak bağırıyorlardı:

— Rumba da, rumba da, rumba!.

Hacı Şekûr Efendi, düşündü. Karakola şikâyet etse, kendi de kabahatlıydı. Dayağı sineye çekmekten başka çare yoktu. Çam yapraklarından ayakları kayıyordu, çamlığa, tepeye

çıkamıyacağını anladı. Üstünü başını eliyle süpürdü, tekrar iskelenin yolunu tuttu.

Deniz kenarında, kuytu bir kahvede oturur, vapuru beklerdi. Tenha bir kahve buldu, hemen oturdu. Kendi kendine söyleniyirdu:

— Dayak yemiş gibi vücudum ağrıyor!

Garsonun getirdiği kahveden iki yudum almıştı, bir ses vızıldadı:

— Kalblere vurdun zımba!.. Rumba da, rumba da, rumba!.

Hacı Şekûr Efendi, garsonun ikramına uğradığını anlamıştı. Kahve genzine kaçtı, boğulacak gibi tıksırmağa başladı. Artık kendinden geçmişti, kalktı, gramofonu kavrayınca denize fırlatıp attı.

Akşam vapuruyla Adadan dönenler, iki polisin arasında süklüm püklüm oturan Hacı Şekûr Efendiyi gösteriyorlardı:

— Kahvede otururken birdenbire çıldırmış! Bakırköyüne götürüyorlarmış!

— Acaba, neden tozutmuş?

Hacı Şekûr Efendi, dalgın dalgın mırıldanıyordu:

— Kalblere vurdun zımba!

Onu duyanlar, hayret ve hüzünle içlerini çekiyorlardı:

— Galiba bir karıya tutulmuş olacak...

— Olur, be birader! Allah, kırkından sonra kimseyi şaşırtmasın!

— Böylelerinki teneşire kadar sürermiş!

Selâmi İzzet Sedes

Selâmi Paşanın torunu, hariciye memurlarından Yusuf İzzet Beyin oğlu Selâmi İzzet Sedes, 1896 da İstanbul'da doğdu. Darülfünun Edebiyat Fakültesinde okumuştur. Şiirle yazı hayatına girdi. Sonra hikâyeler, romanlar yazdı, piyes adaptasyonları ve çevirmeleri, tiyatro eleştirmeleri yaptı.

Çeşitli dallarda yazan Selâmi İzzet'in bu arada mizah dergilerinde çıkmış pek çok mizah hikâyeleri de vardır. Bu hikâyelerde yazarın, okuyucuyu eğlendirmek, ona hoşça vakit geçirtmekten öte bir kaygısı yoktur. Kadın ve aşk çemberi içinde dönen bu hikâyelerin çoğu zarif birer fantezidir.

Havanın Kızı

Sevimli, nazik, kibar, güzel bir kadındı. Takdim edildiğim zaman, tatlı bir tebessümle:

— İsmimi sormayınız; dedi. Ayşe veya Fatma... Ben sadece kadınım... Her kadın gibi; hepimiz Havvanın kızları değil miyiz?...

Bu kadın pek hoşuma gitmişti. Fakat birdenbire ortadan kayboldu. Arkadaşlardan sordum, meseleyi anlattılar:

— Evet, dediler; doğru söylemiş... Her kadın gibi güzel —çünkü her ne suretle olursa olsun kadın kadındır ve güzeldir— ve her kadın gibi de bir kabahati vardır: İhanet. Tam sekizini de aldattı. Dokuzuncu kocası, deli, budala bir âşıktı. Karısının ilk ihanetini anlayınca, biçare adamcağız:

— Kadın, demiş; neden üzerime ihanet ettni?

Kadın soğukkanlılıkla cevap vermiş:

— O adam çok güzeldi de ondan!

Adamcağız:

— Anlaşıldı; demiş.

Ertesi gün sıkı bir perdah olmuş, pudralanmış, yeni elbise ve yeni potin almış. Pekâlâ güzel bir genç olmuş...

Fakat kadın durur mu?. Kocasını bir daha aldatmış. Adam duyunca tekrar sormuş:

— Kadın, beni yine neden aldattın?

Kadın soğukkanlılıkla cevap vermiş:

— O adam çok zengindi de ondan!

Adamcağız:

— Anlaşıldı; demiş.

Ertesi günü, ne kadar emlâki arazisi, menkul ve gayrı menkul nesi var, nesi yoksa hepsini pazara çıkarmış. Bütün paraları getirip karısına vermiş.

Fakat kadın üçüncü defa olarak kocasına tekrar ihanet etmiş, Adam:

— Peki, demiş, ya bu sefer neden yaptın?

Kadın soğukkanlılıkla cevap vermiş:

— Çok tuhaftı, beni güldürüyordu da ondan!

Adamcağız:

— Anlaşıldı; demiş.

Ve hemen çıkıp bir mizah gazetesi kolleksiyonu almış... . Okumuş gülmüş, gülmüş okumuş... Bütün gece karısını kahkahadan bayıltmış...

Fakat mesele kapanmamış ki... Her haftanın başında ve sonunda aynı sual cevap başlamış:

— Neden bana ihanet ettin?

— Çünkü o adam şöyleydi... Veya böyleydi.

Nihayet, dokuz yüz doksan dokuzuncu ihanetten sonra, kocası tekrar sormuş:

— Kadın bana niye ihanet ettin?

Kadın soğukkanlılıkla cevap vermiş:

— Çünkü o adam kaatildi de ondan...

Adamcağız:

— Anlaşıldı; demiş.

Hemen karısını öldürmüş ve ancak bundan sonra onun ihanetinden kurtulabilmiş!

Bir Mektep Hatırası

Sağ el bacaklarımızın arasına sıkıştırılmış, sol el havada iki parmak sallayarak:

— Hocafendi!..

— Olmaz!

Dudaklar bükük, ses titrek, gözler hemen hemen yaşlı:

— Vallahi çok sıkıştım hocafendi!

Allah rahmet eylesin bir ulûm-u diniye muallimimiz vardı. Küp gibi sağırdı. O, bütün dertlerimizi ancak işaretle anlayabildiği için istediğimiz şeyi sorabilirdik, meselâ:

— Keyifler tayyıb koca hindi?..

— Merhaba, merhem tabağı, suda pişmiş bal kabağı!

Dedik mi, eğer elimiz havada ise, derhal başını sallar:

— Dur hele, giden gelsin de sonra! derdi.

Çocukluk! Bu sual ve bu cevap, yarım saat bilâ fâsıla gülmemize vesile olurdu. Bir gün karar verdim; bir nükte yapacak, arkadaşlarımın arasında meşhur olacaktım.

Hocanın güzel bir kızı vardı. Hoş, bu güzel kızın mevcudiyeti de bir rivayetti ama, kuvvetli bir rivayetti. Nasıl kuvvetli olmaz, İhsan söylemişti; Hocanın kapı komşusuydu. Hoca abdesti bozan şeyleri anlatıyordu. Kalktım, arkadaşlara:

— İyi dinleyiniz, dedim.

Bir elimi iyice bacaklarımın arasına sıkıştırdım. Öbür elimi kaldırarak parmaklarımı şaklattım; hoca başını kaldırınca sordum:

— Kızınızın koynuna girmeye gideceğim.

Hocam başını salladı, beni de pek sıkışmış bir vaziyette gördüğü için âdeta müteessir oldu ve mahzun bir sesle dedi ki:

— Daha şimdi biri gitti, sabret, hele o işini bitirsin, sonra sen gidersin...

Ben eve dönüyorum

— I —

Takdim ederim: Bay ve bayan Tekincan.

Maçka'da, kendi apartımanlarının kendilerine mahsus dairesinin salona bitişik küçük odasında.

Karşı karşıya oturuyorlar.

Bay dalgın. Bayan uyukluyor. Bay arada bir saate göz atıyor, düşünüyor: «İleri gitse bu kadar çabuk gider; randevuma yetişemiyeceğim...»

Bayan — Ne düşünüyorsun?

Bay — Ben mi?. Hiç... Çok şükür hiç bir düşüncem yok...

Bayan — Yoksa sen de çarıklı erkânıharpler gibi Almanyanın harp plânlarını mı keşfediyorsun?

Bay — Yok canım, benim düşünecek başka plânım var... (Kendini toparlar) Yani yere batsın harp de, plânları da demek istiyorum...

Bayan — Sana Chopin'den bir şey çalayım mı?..

Bayan piyanoya gider, bay düşünür: «Bir kere sibemole başlarsa bir saat sürer... Üçü çeyrek geçiyor...»

Bay — Yorulma, karıcığım... Chopin iyi hoş ama, insan dinleye dinleye bıkıyor...

Bayan — Peki, çalmam...

Yerine oturur. Bay düşünür: «Çıkmak kolay, fakat yemeğe gelmemek güç.»

Bayan — Bugün «......» ın başmakalesini okudun mu?.. «Harp sonu dünyası nasıl olmalıdır?» diye bir makale vardı...

Bay — Ben onu iki gün evvel okumuştum. (Düşünür) Üçü yirmi beş geziyor...

Bayan — Bir şey söylesem yapar mısın?

Bay — Tabiî yaparım.

Bayan — Ne olur, bugün kulübe gitme.

Bay — Kulübe gitmiyeyim öyle mi?. Kulübe gitmiyeyim... Peki, gitmem...

Bayan — Seninle bu gece başbaşa kalalım.

Bay — Kalalım! (düşünür) bir bu eksikti!

Bayan — Ama sonra cayma...

Bay — Hiç cayar mıyım?. Kulübe gitmiyeceğim ama saat dörtte şirkete gitmeğe mecburum. Önemli bir toplantımız var. Ankaradan dönen idare meclisi reisi raporunu ancak sekize doğru hazırlayacağını söyledi. Allah bilir ama yemek yiyecek zaman bile yok... Toplantı on bir, belki de on ikiye kadar sürer...

Bayan — Ben gene mi yalnız kalacağım?

Bay — Ne yapayım karıcığım...

Bayan — Ben de burada oturur, seni beklerim, sen gelinceye kadar yatmam.

Bay — Kalkıp annene git.

Bayan — Gene söylenmeye başlayacak, seni çekiştirecek.

Bay — Varsın çekiştirsin!.. Sen evde yalnız kalma...

Bayan — Öyle ise sinemaya giderim, on bir buçukta evde olurum.

Bay — Nasıl istersen karıcığım; canın sıkılmasın da...

Bay kendini sokağa atar.

— 2 —

Takdim ederim: Bay Tekincan ile Bayan Falanca.

Bay Tekincanın hususi otomobili. Kendisi kullanır. Şişli tramvay deposunun biraz ilerisinde durur. Bayan falanca yanına oturur.

Bayan — Görecekler diye öldüm patlıyor.

Bay — Beklettim değil mi?. Karım...

Bayan — Ben de henüz geldim, kocam...

Bay — Karımın elinden güç kurtuldum. (Düşünür) Karıcığımın melek gibi hali içime dokundu...

Bayan — Kocam evdeydi, bahane bulup çıkıncaya kadar akla karayı seçtim.

Bay — Vah vah.

Bayan — Bir türlü kalkıp gitmiyordu... Ben içim içime sığmazken sakin görünmeğe çalıştım.

Bay — Bu hususta kadınlar erkeklerden daha metindir.

Bayan — Ne yapayım, ne yapayım? diye düşünürken aklıma geldi. Kocam hiç piyano sevmez. «Sana bir Chopin ça-

layım...» dedim.

Bay — Efendim!.

Bayan — Tabiî istemedi... Israr etmedim... Israr etmek acemilik olurdu... Gelip yerime oturdum...

Bay düşünür: «Chopin ha!.. Garip şey!..»

Bayan — Biraz sonra elime «...» gazetesini aldım. Kocam katiyyen «...» okumaz.

Bay — Başmakaleyi okudun mu diye sordunuz?

Bayan — Evet... Yerinden fırladı...

Bay — (Düşünür) Benim gibi!

Bayan — (Sesini akort eder. En tatlı, en âhenkli bir sesle): Bütün bunları senin için yaptım... Aşk insanın cesaretini arttırıyor...

Bay — (Dalgın) Teşekkür ederim.

Bayan — En tatlı sesimle: «Bu gece seninle başbaşa yemek yiyelim!» dedim.

Bay — O ne dedi?

Bayan — Evvelâ peki dedi. Huyunu bildiğim için aldırmadım. Peki, dedikten sonra önemli bir iş için çıkmak zorunda olduğunu, hattâ yemek bile yiyemiyeceğini, gece on birden, on ikiden evvel gelemiyeceğini söyledi...

Bay — (Düşünür) Benim gibi!

Bayan — Bunun üzerine de bana...

Bay — Annenize gitmenizi tavsiye etti değil mi?

Bayan — Evet. Ben gitmemek için bahane buldum... Anneme gitmediğimi duyuverir diye korktum... Ben de sinemaya giderim, dedim...

Bay — İşte bu olur şey değil!..

Bayan — Nen var? Ne oldun?..

Bay — Daha nem olsun ki?.. (Düşünür) Aynı öğretmenden ders almış bunlar! (Bayana) Affedersin... Kusuruma bakma... Birdenbire başıma bir ağırlık bastı... Beynime sanki bir kulunç saplandı... Şakaklarım çatlıyor (Gözlerim kararıyor... (Düşünür) Piyano... Gazete. Sinema (Bayana) Sizi Şişlide bırakırım... Ben eve dönüyorum!

En iyi çare

Neyire Hanım, dün geceden beri dansettiği havayı mırıldanıyor, bu hava ile neşeleniyordu:

«Pum tatapum tatapum pum pum...»

Böyle neşelenerek gömleğini değiştirdi, beyaz dantelli penyuvarını giydi. Şıktı! Bu penyuvar kendisine çok yakışıyordu.

«Pum tatapum tatapum!..»

Odanın içini düzeltti, yastıkları yerleştirdi, kanapeleri, koltukları intizama koydu. Her şey mükemmeldi: «Pum tatapum!»

Şimdi sıra asıl mühim şeye geldi. Neyire kömür dolu küçük bir mangalı yakalayarak getirdi, odanın ortasına koydu... «Pum tatapum...» kapıyı kilitledi, mangalın yanına kibrit kutusunu koydu. Her şey tamamdı. Şimdi artık gelebilirdi. «Pum tatapum, tatapum, pum pum...»

Saat beş!.. Neredeyse gelir. Gazlı kömürlere bir kibrit çakıldı... Odayı hafif bir duman istilâ etmeğe başladı. Neyire azıcık öksürdü... Ama bu pek şakaya gelemezdi... Sersem herif daha gelmiyecek miydi?. Ya geç kalırsa?. Fakat Neyire emindi, âşığı geç kalamazdı... Bir iki dakika sonra gelirdi.

Kapı çalındı... İşte gelmişti. Muhakkak oydu. Duman odanın içinde yavaş yavaş artıyordu.

Kapı tekrar çalındı.

Cevap alamayınca bir daha çaldı, sonra üst üste çalmağa başladı, bu elvermedi, bastonla, nihayet yumrukla vurdu... Aynı zamanda da haykırıyordu:

«Neyire... Neyireciğim...»

İş yolunda gidiyordu.

Âşık kapıyı omuzlamağa başladı... Bir hayli uğraştıktan sonra nihayet bir çatırtı oldu, kapı kırıldı. Tahsin Bey sevgilisine doğru koştu, kızı boynundan yakalayarak haykırmağa başladı.

Müntehirenin vücudunu bir ra'şe okşadı. küçücük ayakları titredi...... Pum tatapum tatapum... Tahsin Bey hem gülüyor, hem ağlıyordu:

— Yaşıyor!.. Yaşıyor!.. Neyireciğim, söyle neden intihar etmek istedin?

Neyireciği yavaş yavaş gözlerini açtı. Sonra derinden gelen bir sesle mırıldandı:

— Bana ihanet ediyorsun Tahsin!

— Seni temin ederim ki...

— Evet, bana ihanet ediyorsun...

— Vallahi ihanet etmiyorum.

— İnanmam.

— Neden inanmıyorsun?

— Nasıl inanayım, bir haftadır senden sim işlemeli o sarı elbiseyi istiyorum, almıyorsun.

— Bir kere o elbise çirkin yavrum. Sana hiç yakışmyacak... Hem sonra o elbiseyi alacak kadar zengin değilim...

— Bitti, her şey bitti, beni sevmiyorsun... Artık yegâne tesellim ölüm olacak... Sana vasiyet ediyorum, mezarımı...

— Neyire, Neyireciğim böyle şeyler söyleme... Bu akşam, birazdan istediğin elbiseyi alırsın... Haydi kalk, beni öp.

— Evvelâ elbiseyi al, öperim... Hem haydi şu mangalı mutfağa götür, duymuyor musun ne fena kokuyor?..

Tahsin mangalı yakalayarak çıkar, Neyire ayaklarını sallayarak mırıldanır:

— «Pum tatapum, tatapum...» O elbiseyi alacağını pekâlâ biliyordum...

Hikmet Feridun Es

Yemen'de 21 yaşında ölen süvari subayı Feridun Beyin oğludur. 1909 da İstanbul'da doğdu. Lisenin son sınıfındayken hikâyeler, makaleler yazarak gazeteciliğe başladı. Daha ziyade gazetelerdeki zarif ve nükteli fıkralarıyla tanınmıştır.

Gazete röportajları yapmak için, memleket dışına, Rusya, Amerika, Uzak Doğu, Afrika ve Avustralya'ya pek çok seyahatler yaptı. Seyahat notları, anket ve röportajlarıyla gazeteciliğin her bölümünde çalıştı.

Mizah hikâyeleri de fıkraları gibi kolay, rahat, yormadan okunan eğlendirici yazılardır.

25 NACİYE

Ben hayatımda Hayrullah Efendi kadar doğru, Hayrullah Efendi kadar helâl süt emmiş adam az tanıdım... Hayrullah Efendi, bir kimsenin üzerinde hakkı kalacak diye ödü koparırdı. Herkese kendi hakkını verirdi... Meselâ bir lira bozdururken kendisine fazla para verseler derhal iade ederdi... Hattâ daha tuhafı vardı: Faraza, bir şey satın alırken satıcı malını kıymetinden daha ucuza verecek olsa, Hayrullah Efendi hemen:

— Yoooo, diye atılırdı, bu malın kıymeti 20 kuruş değil, 30 kuruştur...

Ve tıkır tıkır otuz kuruşu sayardı... İşte Hayrullah Efendi böyle bir Hayrullah Efendiydi...

Hayrullah Efendi, dün hava güzel diye kalktı vapura bindi, Kadıköye geçti... Bir vapuru, tıklım tıklım dolmuştu... Hayrullah Efendi etrafına bakındı: Kalabalık içinde gayet güzel kadınlar vardı. Hayrullah Efendinin tâbiriyle bu nâzenin çiçekler gayet ince elbiseler giymişlerdi, bazılarından da etrafa nefis bir koku yayılıyordu...

Vapur Kadıköye yanaştı... İskeleye çıkmak epey müşküldü. Hayrullah Efendi büyük bir kadın kalabalığının içinde kalmıştı... Hele tam önüne öyle nefis bir yosma düşmüştü ki... Hayrullah Efendi kadına şöyle bir baktı ve derhal tanıdı: 25 Naciye... Garip isim değil mi?. Fakat genç kadının Hayrullah Ehendinin dairesindeki ismi böyleydi: Yirmi beş Naciye...

Efendim, sizin anlayacağınız dairenin hovarda bir mümeyyizi vardı. Mümeyyiz bu Naciye ile bir gece kalmıştı... Hovarda mümeyyiz ertesi gün daireye gözleri mahmur, yorgun bir eda ile gelmiş ve:

— 25 lira verdim amma, öyle bir gece geçirdim ki, sormayın...

Diye tatlı tatlı hikâyelere başlamıştı. İşte o günden beri Naciyenin ismi dairede Yirmi beş Naciye kalmıştı. Hayrullah

Efendi Naciyeyi tepeden tırnağa kadar şöyle bir süzdü, içinden:

— Elhak 25 lira eder... dedi.

Kalabalık sıkıştıkça sıkışıyor, genç kadın Hayrullah Efendiye sokuldukça sokuluyordu... Naciyenin sırtı Hayrullah Efendinin göğsüne yapışmıştı. Bir aralık büsbütün sıkıştılar, artık Hayrullah Efendi kendisini tatlı bir rüya içinde zannediyordu. Ara sıra Naciye arkasına dönüp bakıyor ve fıkır fıkır gülüyordu. Nihayet Hayrullah Efendi:

— Affedersiniz hanımefendi, dedi, sizi rahatsız ediyorum...

Naciye gülümsedi:

— Aman efendim. Estağfurullah, bilâkis...

Vapur çok kalabalık olduğu için bu heyecanlı dakikalar epeyce devam etti. İskeleye çıktıkları zaman Hayrullah Efendi kan ter içinde kalmıştı... Kalbi güm güm atıyordu. Hızlı adımlarla yürüdü. 25 Naciye'ye yaklaştı:

— Affedersiniz hanımefendi... Bir dakika...

Diyerek cüzdanını açtı... On liralık bir kâğıt çıkararak genç kadına uzattı... Naciye şaşırdı:

— Bu da ne beyefendi?

— İstirham ederim buyurun...

Parayı, Yirmi beş'in avucuna sıkıştırdı. Ve hiç kimsenin hakkını yemediğine tamamiyle emin olarak rahat rahat uzaklaştı!..

Yoo... Abdestim bozulur!

Köyde kadın pek kıttı... Abdi âciz de tam bir buçuk aydan beri hatun yüzü görmemiştim... Bir gün çarşının köşesindeki kahvede Mehmet Ali ile oturuyoruz. Bir de baktım, caddeden bir yosma geçti. Pek kıvrak bir şey... Mehmet Ali gözlerini açtı:

— Haaa nasıl?.

— Kim bu?..

— Fatma!..

Fatma bu demek... Nâzeninin methini ne zamandır işitiyordum da şimdiye kadar kendisini görmek nasip olmamıştı... Hınzır öyle özlü, öyle içli, öyle domuz bakıyor ki, kan tepeme fırlıyor ve bir rezalet çıkarmamak için kendimi zor zaptediyordum. Bir müddet sonra birbirimize gülüşmeğe başladık ve bir akşam hava kararırken onu köyün kıyısında sıkıştırdım...

— Yürü haydi...

— Nereye?.

— Eve, bizim eve...

— Gitmem...

— Yürü canım...

— Gitmem...

Gitmem! derken gitmek için can attığı da belliydi... Bir daha tekrar ettim:

— Yürü diyorum...

— Beraber olmaz... Sen önden git, kapıyı açık bırak, ben sonra gelirim...

Yürüdüm, eve girdim ve kapıyı açık bıraktım... Yatsı ezanından sonra taşlıkta bir tıkırtı oldu, dışarıya fırladım... Karanlıkta Fatmanın iri kalçalarını farkettim...

Sedire yaslanınca iki kolunu çaprazlama yüzüne örttü...

— Kız, yüzünü açsana...

Fena halde utanmış gibi bir müddet cevap vermedi:

Açmam...

Neden?.

— Günah!.

— Aç canım...

— Ayıp... Günah ayol... El erkeğine yüz açılır mı hiç?.

Ayıp ve günah hakkında amma da garip telâkkileri vardı... Bin dereden su getirdim, allem ettim ,kallem ettim. Lâkin yüzünü açtırmak kabil olamadı... Hattâ bunun için sinirlendi de:

— Aaa.. Niçin açacakmışım?.. Sen benim ehlim misin, iyâlim misin, nikâhlım mısın?. Namahreme yüz göstermilez!.

Ve göğsünü bağrını açtı, fakat yüzünü açmadı...

Sabaha karşı dürtüklene dürtüklene uyandım, sapanın toprağa girişi gibi parmakları etlerimin arasına gömülüyordu.

— Kalk...

— Ne var?...

— Su dökünelim!

— Haydi canım, çıldırdın mı sen?

— Yooo... Ben böyle kalamam...

— Yat efendim, yat...

Arkamı çevirdim... Tam gözlerimi kapayacağım... Bir hıçkırık sesi!. Döndüm... Baktım... İki gözü iki çeşme...

— Kız niçin ağlıyorsun?

— Ben ağlamayım da kimler ağlasın?. Bu halimle yarın inekleri nasıl sağarım?

— Basbayağı sağarsın...

— Sağamam...

— Neden sağamazsın?

— Sütü kaçar...

— Saçmalama. Öyle şey olur mu?.

Ağlaması bir türlü durmuyordu. Nihayet onu kandırmak için:

— Adam sen de, inekleri sağmayıverirsin... dedim.

— Peki, başka bir iş tutmıyacak mıyım? Şimdi sabah ezanı okunacak, namaz kılmıyacak mıyım?

Çarnâçar kalktık, beraber avluya indik... Aksi gibi bir damla da su yok...

— Bak su yok... Haydi yat...

— Çeşme ne güne duruyor ki... Taşırız...

Entari şırtta, tenekeler elde, gecenin karanlığında çeşmeye yollandık. Fatma ocağı yaktı... Suyu ısıttı... En ince teferrüatına kadar mırıl mırıl duaları okuyup suları döktükten sonra hâlâ vücudunun sıcak izlerini taşıyan yatağın yanına döndü, seccadeyi serdi... Başına yeşil başörtüsünü örttü ve namaza durdu... Gözleri kapalı, kendinden geçmiş bir halde dört rekât sabah namazını kıldı. Tesbih çekti. Namaz bittikten sonra mırıldandı:

— Ben gidiyorum...

Kapıdan çıkarken öpecek oldum. Büyük bir hakarete uğramış gibi irkildi:

— Yooo... Allah göstermesin... Aptestim bozulur...

Ve böyle söyliyerek alaca karanlık içinde kalçalarını sallaya sallaya, belini kıvıra kıvıra, omuzlarını oynata oynata köy yolunu tuttu...

Eski bir köy masalı

Dışarda üç el silâh atıldı... Emine dürtükliye dürtükliye kocasını uyandırdı... Hüsmen Ağa gecelik şalvarı ile kapıdan çıktı... Bir an sonra döndü:

— Bir şey değil... «Deli bozuklar» Murat Ağanın gelinini dağa kaldırmışlar... Hani şu külhanilerin karı kaçırmalarından da bıktım...

İhtiyar koca böyle söylenerek sıcak yatağına girdi...

Delibozuklar üç serseri gençtiler: Muhtarın Arif, Domuz Mehmet, Deli Hasan... İşleri güçleri kadın peşinde dolaşmak, zaman zaman bu kabilden vak'alar çıkarmaktı. Üç delikanlı şimdiye kadar beş kere dağa kadın kaldırmışlar, eşraftan olan babaları sayesinde ceza falan görmeden bu vak'alardan yakalarını sıyırmışlardı... Bunun için onlara köyde hem deli bozuklar, hem de kadın çaylakları derlerdi.

Emine bir aralık kocasına baktı... Uzun sakalı adamakıllı ağarmış, salyaları yastığın üzerine akmış, horlaya horlaya uyuyor... Genç kadın bir an Murat Ağanın gelini yerinde olmayı düşündü... O ne büyük bir heyecan, hattâ ne büyük bir zevkti... İçinden:

— Şimdi onlar Dumanlıdağı aşmışlardır! dedi.

Emine tahmininde yanılmıyordu... Çünkü delibozuklar kaçırdıkları kadınları Dumanlıdağın arkasında, kayaların arasındaki inlerine götürürlerdi. Kaçırılan kadın orada yaman bir gece geçirdikten sonra köye iade edilirdi...

Emine erkenden kalktı, katırına iki heybe un yükledi, bunları dağın öbür tarafında, «Üçkaya» köyünde oturan annesine götürecekti... Yola çıktı.

Dağın katır yolunda ilerliyordu... Bir dönemeçte üç atlı ile karşı karşıya geldi: Delizobuklar!.. Akşam kaçırılan Murat Ağanın gelini Pembe, Domuz Ahmedin atındaydı... Başını delikanlının omuzuna dayamış, âdeta memnun görünüyordu...

Emine, Pembeye hasetle baktı. Üç genç adam da yorgun

nazarlarıyla Emine'nin katır üzerinde tatlı bir kıvrılışla duran dolgun vücudunu uzun uzun süzdüler. Domuz Ahmet, atbaşı ilerliyen arkadaşına mırıldandı:

— Ah şu Hüsmen Ağanın hatırı olmasa, ben bu yosmayı da çoktan dağa kaldırmıştım!..

Emine bunu işitti... Hakikaten üç serseri genç, kocası Hüsmen Ağaya çok hürmet ederlerdi. Hüsmen Ağa köyün en ileri gelen adamlarından biriydi... Delibozuklar onu babaları gibi severlerdi... Emine âdeta müteesir oldu: Demek Delibozukların kendisini dağa kaldırmalarının imkânı yoktu!..

Bazı geceler, Emine tuhaf tuhaf rüyalar görüyordu... Delibozuklar onu bir atın sırtına atıyorlar ve Dumanlıdağın arkasına aşırıyorlardı... Emine bu uykulardan gerine gerine uyandığı zaman gözlerinin açıldığına bin pişman olurdu... Ah şu Hüsmen Ağanın hatırı olmasa...

Delibozuklar, caminin karşısındaki kahvede oturuyorlardı... Bütün köy erkekleri oradaydı... Bir aralık Emine katırı ile beraber kahvenin önünde durdu... Delibozuklarının yanına kadar ilerledi:

— Tuuu... Tuu... Tuuu!..

Diye üç delikanlının suratına ayrı ayrı tükürdü ve:

— Sizi ırz düşmanları sizi... diye ilâve etti.

Genç kadın bundan sonra bir erkek çevikliğiyle katırına atladı, dağa doğru dörtnala ilerlemeğe başladı... ...Delibozuklar, bütün köy halkı önünde rezil olmuşlardı. Hem de bir karı rezil etmişti... Üç delikanlı bu hakarete kabil değil tahammül edemezlerdi. Onlar da hemen atlarına atladılar, dağ yolunu tuttular...

Emine, dehşetli bir süratle Dumanlıdağı aştı... Delibozuklar ona gittikçe yaklaşıyorlardı... Üç delikanlının kayalar arasındaki ininin önüne gelince Emine yavaşladı, Delibozuklar onu tam inin kapısında yakaladılar. Eminenin rüzgârdan saçları dağılmış, yüzü pembeleşmişti... Üç genç, dehşetli hırslıydılar. Birbirlerine sordular:

— Ne yapalım bunu?.. En büyük cezayı vermeli!

Emine onların ayağına düştü:

— Ne yaparsanız yapın, namusuma dokunmayın... Benim için en büyük ceza budur...

Delibozuklar köye dönerken hayıflanıyorlardı:

— Tuu... Allah müstahakkını versin... Gördün mü hele... Hüsmen Ağanın hatırından çıktık...

İşin garip tarafı, o günden sonra Emine her akşam Delibozukların yüzüne tükürdü ve her akşam Dumanlıdağın arkasına kaçtı!..

Aziz Nesin

1915 te Heybeliada'da doğdu. 1937 de Harb Okulundan istihkâm subayı çıktı. 1939 da Fen Tatbikat Okulunu bitirdi. İki yıl Güzel Sanatlar Akademisine devam etti. 1944 te askerlikten ayrıldı. O zamandanberi yalnız kalemiyle geçinmektedir

Asıl adı Mehmet Nusret'dir. Askerken yazmağa başladığı için Aziz Nesin takma adını kullandı. «Yedi Gün» Dergisinde yazarlığa başladı. Tan gazetesinde fıkra yazarı oldu. Şimdi gazete ve dergilerde çeşitli imzalarla roman, hikâye, fıkra, röportaj, daha çok mizah yazıları yazmaktadır.

«Çoğu bir çırpıda çıkan yazılarında bile müstehzî bir zekânın kıvılcımlandığını görürüz. Mizahta, kalemi siyasî ve sosyal hicve gider. Roman, hikâye, röporta, şiir, her türlü yazı nev'ini kolayca veren Aziz Nesin, güç yazılar için muhtaç olduğu vakti bulduğu gün, bize, muhakkak şaheserler verecektir.»

Yusuf Ziya Ortaç

Yarım saat sükût

(1946 da çıkmıştır)

Beşi de komşum, beşi de Halk Partili:

— Halkevinde toplantımız var, gel, dediler.

Eh... İnsan gâvur olmaz a Halkevleri, her ne kadar halkın evi değilse de, kilise de değil ya. Kırk yılda bir karı lâfı dinle, derler. Kırk yılda bir partili lâfı dinlenmez mi?

Birinci komşum, kürsüye geldi:

— Saygı değer misafirler, kıymetli ilim adamlarımız!. Milletlerarası şöhreti olan Profesör Bademoğlu şimdi size, «Sandık oyunları» hakkında ilmî bir konferans verecektir.

Bademoğlu kürsüye geldi:

— Sayın baylar, bayanlar. Benim gibi bir kara cahile, yüksek iltifatlarıyla, teveccühlerini esirgemiyen arkadaşıma, huzurunuzda alenen teşekkür eder ve sözü Patagonya Akademisi fahrî âzası arkadaşıma bırakırım.

Üçüncü komşu, kürsüye geldi:

— Benim gibi bir fakiri pür taksire, kerem edip, ulvî huzurunuzda söz söylemek lûtfunu bahşeden arkadaşıma, en derin hürmet ve minnetlerimi arzettikten sonra, sözü, ilim şampiyonu Profesör Ali Rıza Ürken'e bırakırım.

O ona bıraktı, o ona bıraktı, iki saat mi, üç saat mi, yoksa dört saat mi saygılar, sevgiler, sövgüler devam ettikten sonra:

— Tâzim telgrafı çekelim!

Demezler mi? Alkışlar arasında, kendimi zor dışarı attım.

Kaçtığım için, beni mi alkışladılar, yoksa telgrafı mı, bilmem?..

Ben size, yapacağımı bilirim. Görün bakalım, adama saatlerce maval nasıl dinletilir.

Her akşam Meteoroloji Müdürlüğüne telefon ediyordum:

— Yarın hava nasıl?

— Yağmurlu...

İnadına hava güneşli.

— Yarın nasıl hava?

— Günlük güneşlik.

İnadına bir yağmur, bir fırtına. Yine bir akşam telefon ettim. Yarın hava mis, dediler. Tamam.

Komşuların kapılarını teker teker çaldım:

— Aman arkadaşlar, yarın Ok Meydanına gelin. Bakanlar, Başbakanlar da gelecek. Falancanın ölüm yıldönümü var.

Randevu saatinde bir de baktım ki, Bakanlara görünmek istiyenler, frak'ı, smokin'i sırtlamış, meydana dökülmüş.

Kara bulutlar da etrafı kaplıyor, gök gürlüyor. Benim umurumda mı?. Sırtıma muşambayı, ayağıma lâstikleri geçirmişim. Çıktım bir taşın üstüne, başladım bağırmağa:

— Yaşasın vatan. (Yaşasın.)

Şimşekler de çakmağa başladı:

— Yaşasın, var olsun. (Var olsun). Bir rüzgâr çıktı, ama ne rüzgâr. Şapkalar, karga sürüsü gibi havada uçuşuyor.

Bıraksam, herkes şapkaların peşinde koşacak. Bırakır mıyım hiç?.

— Falanın hâtırasını tâziz için beş dakika sükût.

Şapkalar uçuşa dursun. Herkes yerinde kazık gibi kaldı.

Ne de yağmur yağıyor. Kamçı gibi suratlarına çarpıyor. Beş dakikalık sükût biter bitmez, on dakikalık bir daha.

Yağmur şapkalardan enselere, enselerden kuyruk sokumuna, oradan topuklara kadar gidiyor. Ufak bir kıpırdama oldu mu, «Var olsun, partimiz»i bastırıyorum.

Gök de benimle müttefik. Ben var olsun dedikçe,

— Gürrr...

Alkışladıkça şimşekler çakıyor. Yıldırımlar düşüyor. Parti ümmeti, ıslak tavuk gibi, kafalarını paltolarına sokuyorlar... Bırakır mıyım, yağma mı var?..

— Yaşasın Halkevleri, yaşasın İstanbul kaldırımları!..

Kimsede alkışlayacak hal yok.

— Allhını seven alkışlasın. Ananızın, babanızın başı için yarım saat sükût, dedim ve kaçtım.

Bizim sokağın feneri

(1946 da çıkmıştır)

Bizim sokak halkı, milletvekili seçimlerinin dört senede bir olmasından şikâyetçi. Bir milletvekili torpilimiz mi var, dayımız, arkamız mı var? Ne gezer...

Sokağımızdan bir milletvekili mi çıkaracağız? Ne münasebet... Bizim sokağa milletvekili ne girer, ne de girse bir daha çıkabilir. Evvelâ otomobil işlemez, tramvay işlemez, vapur işlemez, araba işlemez, katır bile işlemez. İşleyecek ne varsa, bizim sokakta işleyemez. Bu sokaktan geçeyim demeyin, cebinizdeki saat bile işlemez. Hattâ bu büyük şehirde böyle bir sokağı gören medenî adamın beyni bile işlemez.

Katırın bile işleyemediği bizim sokaktan, biz işleriz. Takunyeli kızlar, yalınayak çocuklar işler. Ne yapalım, bizim sokak işte, atsan atılmaz, satsan satılmaz, işlemeyip de ne yapacaksın?..

Bizim sokak halkı, şimdi boyundan büyük işlere kalkmış, çizmeden yukarı çıkıyor. Dört yılda bir seçim istemiyor.

— Yahu, dedim, siz kiiim, seçim kim, milletvekili kim...

Gel de anlat. Anlarlar mı? Hakları da var, elbette anlamazlar. Ne olacak, katırın bile işleyemediği yolda işliyorlar.

— Peki, dedim, dört senede bir değil de, sekiz senede bir mi seçim yapılsın?

— Hayır, dediler, daha çabuk, daha sık...

— İki senede bir mi?

— Yok canım... Her gece, karanlık bastı mı, milletvekili seçimi de yapılsın...

Eeeeh, dedim, sağlam bizim sokak halkı topyekûn çıldırdı.

Bizim sokak bir acayiptir, hepimizin uçan kuşa bile borcu vardır. Ev sahipleri evden kovar. Alacaklılar her gün kapıya dayanır. Kapı kanatlarında sütçünün, sucunun, ekmekçinin çakı ile, kalemle, tebeşirle çetele yapacağı yer kalmamıştır artık. Kuşlarla beraber uyanır, öğleye kadar alacak verecek kavgası ederiz. Öğleden ikindiye kadar analar çocuklarını dö-

ver. İkindiden akşama kadar çocuklar birbirlerini döver. Ocakta kavrulan soğan kokusu, dedikodulara karışır. Bu arada kadınlar birbirleriyle, akşamdan sabaha kadar da koçalarıyla kavga ederler. Dünya yüzünde harp bitmiş, kimin umurunda... Bizim sokakta harp bitmiyecek.

Uzatmıyalım efendim, bizim sokak halkı bu kadar dert, mihnet, gam kasavet arasında çıldırdı, dedim.

— Yahu arkadaşlar, hiç her gede seçim olur mu?

İş benim bildiğim gibi değilmiş. Mesele şu: Bizim sokağın başında bir fener vardır. Yalan söylemesini sevmem. Bizim sokağın başında fener yoktur, fenerin adı vardır. Çünkü camı yok, çerçevesi yok, lâmbası yok, yani bir fenerde olması lâzım gelen ne varsa, onların hiç biri yok, yalnız bir demir sırık... Ama dil alışkanlığı biz ona fener deriz.

Bizim sokak sâkinleri de ebenced bu fenerin sokağı aydınlatacağını akıllarına bile getirmemişlerdir. Köşe başına kakılı bu demir kazık bir süs gibi orada durur. Çocukların da eğlencesidir. Bu demir kazığın tepesine bir karga konmaya görsün. Çocukların oklarına hedef olur.

Bu feneri kim yaptı? Bir hayır sahibi mi, bir hayır cemiyeti mi, devlet mi, hükûmet mi, belediye mi? Orası bizce bilinmez. Ne zaman yapıldı,. niçin yapıldı? Nemize gerek... Yalnız, bugün yarın aramızdan eksik olacak bir ayağı çukurda ihtiyarların rivayetine göre bu fener Sultan Reşad'ın tahta çıktığı gece yanmış. Sonra Meşrutiyette de bir iki gece yanmış. Sonra Cumhuriyet ilân olunduğu zaman yanıp yanmadığı pek belli değil. Bir kısmı yandı, bir kısmı yanmadı diyor.

Şimdi bir de bizim sokak halkını dinleyelim. Bir ihtiyar

— Hani, dedi, bir seçim olmuştu ya geçenlerde... İşte o günü bizim fenere cam, çerçeve takıldı, lâmba kondu, o gece havagazı yandı. Sokağımız şenlendi. O gün bugündür de yandığı yok.

Meseleyi çok şükür anlayabildim. Bizim sokaktaki fenerin yanabilmesi için, bizim sokak halkı, seçimlerin her gece, karanlıklar basınca yapılmasını istiyor. Doğrusu ben de hak verdim.

Babıâli Canavarı

(1950 de çıkmıştır)

Bre efendiler! Lûgatlarda ayıp derler bir kelime vardır, hiç mi gözünüze çarpmadı? Elinsafı nısfıddin... Vazgeçtik, elinsafı çeyrek din olsa, yine böyle yazılmaz. Hanginizin tavuğuna kış dedim, bu kadar mı hıncınız vardı?

«Azizname» isimli kitaptan aranıyordum. Nihayet yakalandım. İngiliz, Mısır ve İran Krallarının açtığı dâvadan altı ay yatıp, çıktım.

Polis tarafından yakalandığım gün, bu haberi veren gazeteleri okuyalım; biri şöyle yazıyor:

«Sivil polisler dün gece her tarafı basmışlar ve Aziz'i bir kahvede saç sakal karışmış bir vaziyette kıskıvrak tutmuşlardır. Aziz Nesin polise de karşı gelmişşe de, elinden bir kaza çıkmasına meydan verilmemiştir!»

Bir başkası şöyle yazıyor:

«Aziz Nesin ifadesinde, gecelerini parklarda, kırlarda, sabahçı kahvelerinde geçiriyorum, demiştir.»

Başka birini okuyalım: «Aziz Nesin'in yurttan dışarı kaçmış bulunması ihtimali de ileri sürülmüştü... Nihayet Aziz Nesin Kadıköyünde bir şaraphaneye girerken yakalanmıştır.»

Hele bir de şunu okuyalım: «Polisin bütün aramalarına rağmen sol temayüllü bazı şahıslar tarafından Kasımpaşada, Beyoğlunda, Taksim civarında, şehrin daha başka semtlerinde, mütemadiyen yer değiştiren suçlu, bir türlü bulunamamaktaydı. Dört aydan beri hali firarda bulunan Aziz Nesin'in, emniyet memurları tarafından nihayet yeri keşfedilmiş, firari Kadıköyde rıhtım civarında bir meyhanede, üç kişi ile kafayı çekerken körkütük bir halde yakalanmıştır.»

Bre canına yandığımın işi... Meğer ben ne imişim? Gazeteleri okuyunca kendi kendimden korkmaya başladım. Ankara Canavarı, Adapazarı Canavarı, Niğde Canavarı gibi, bir de yeni Bâbıâli Canavarı...... Bundan bir müddet evvel de bazı gazeteler «Türklüğe hakaret suçundan arandığı» mı ya-

zıyorlardı. Bütün bunların neden böyle yazıldığını elbette anlıyorsunuz. İşin hakikatini bir de ben anlatayım:

Kaçıyordum, neden ve kimden kaçtığımı mahkemede açıkladım. Kadıköyde bir evin bir odasını tuttum. Hiç kimse ile görüşüp konuşmadan okuyordum, çalışıyordum. Teşbihte hata olmaz, nasıl şeytan camiye girmezse, polis de kütüphaneye girmez düşüncesiyle, bütün günlerimi İstanbul kütüphanelerinde okumakla geçiriyordum.

Mahbusluktan, kimse ile konuşmamaktan ve durup dinlenmeden çalışmak yüzünden, sinirlerim bozulmuş, bunalmıştım. Bu sıkıntı ile akşam karanlıkta sokağa çıktım. Sokak aralarında dolaşıyor ve şöyle düşünüyordum: Rahat bir evde oturmak, huzur içinde çalışmak, korkusuz yazmak, hiç, hiç nasip olmıyacak mı? Felekten hiç kâm almıyacak mıyım?

İşte bu düşüncelerle Mühürdara gelmişim. Deniz, tatlı mırıltılarla sahile çarpıyor, ılık bir meltem saçlarımı okşuyor, mehtab, denizde pırıl pırıl... Karşıda İstanbul ışıl ışıl... Baktım önümde gazino, radyoda hafif bir müzik...

Kendi kendime:

— İşte, dedim, felekten kâm almak istiyordun, tam fırsat!

Evvelce işittiğime göre, bu gazinoya Ahmet Rasim, Mahmut Yesari de gelirmiş. Cebime baktım, on beş lira var. Hemen girdim.

— Bir bira, kaşar peyniri, kavun...

Gel keyfim gel! Bu benim kırk yılın başında yaptığım iştir. Mehtab, deniz, müzik, bira... Oh!.

Bir şey eksik, yanıbaşımda bir de sevgilim olsa... Hayal âlemine dalmışım. Sağ yanımdaki sandalyenin arkalığına kolumu uzattım, sarıldım ve farzettim ki yanıbaşımda bir dildâde vardır. Kulağım müzikte, gözlerim İstanbul sergisinin renkli ışıklarında, kolum sevgilimin omuzunda......

— Garson bir bira daha!

Kendi kendime «bu akşam hovardalığın üstünde oğlum, her zaman kısmet olmaz» diyordum. Tam bu sırada, iskemleye sarılmış olan sağ kolumun altında bir kıpırdama oldu. Dokundum, sıcak canlı bir şey... Hayalimi bozmamak için, başımı çevirip bakmıyordum. Demek ki, istediğim sevgili yanı-

başıma gelmişti.

Tatlı bir ses kulağıma fısıldadı:

— Aziz Bey!

— Canım!

— Aziz Bey!

— Yavrum!

Fakat dildâdemin sesi gittikçe kalınlaşıyordu:

— Aziz Bey!

— Emret ciğerim!

— Müdüriyete kadar gideceğiz!

Bir de başımı çevirdim ki, benim dildâde zannettiğim meğer Birinci Şube memuru imiş.

Kendisine:

— Bugün Cumartesi, müdüriyette iki gece geçirmiyeyim, müsaade et de Pazartesi geleyim!

Diye rica ettim, «olmaz!» dedi.

— O halde şu birayı içeyim, dedim.

Yine «olmaz!» dedi. Hattâ üstelik, içtiğim biranın parasını ödemek için ısrar edecek kadar nezaket gösterdi. Tabiî kabul etmedim ve tıpış tıpış, konuşa konuşa gittik. Hepsi bundan ibaret.

İşte Bâbıâli Canavarı böyle yakalandı. Bir şeycikler demem, gözün kör olsun Felek! Kırk yılın başında, senden bir gece çalayım, dedim, onu da fitil fitil burnumdan getirdin!.

/

Ettin mi, etmedin mi?

(1947 de çıkmıştır)

Bence dünyaya, insanlara, medeniyete en büyük hizmet; uyku denilen baş belâsını yeryüzünden kaldırmaktır. Zaten şu insan ömrü ne ki?. Onun da üçte biri uykuda geçer.

Uyumuşum demek, bir partiye kaydoldum demektir. Ben böyle uyku hakkında derin derin felsefeler yaparken, kendimi bir acayip salonda buldum. Ateşten bir koltuğa, alevden bir kürsüye oturmuş biri:

— Ne iş yaparsın? diye sual etti.

— Hapisten fırsat buldukça yazarım, dedim.

— Ne yazarsın?

— Şundan bundan, havadan, sudan.

— Tamam! dedi, maznunun ikrar ve itirafiyle de sabittir ki, şundan bundan ve havadan, sudan yazmaktadır.

— Fakat yazmadım, yazarım, yazacaktım, dedim.

— Hep bir kapıya çıkar, ha yazdın, ha yazacaktın. Niyet ettin mi, etmedin mi?.

— Etmesine ettim, fakat... Havadan, sudan yazacaktım.

— Tamam, hava demek, devletin ticareti demek. Ticaret demek, Ticaret Bakanı demek. Bakan hükûmetin bir parçası mı, değil mi?

— Parçasıdır efendim!.

— Tamam! Havaya, dolayısıyla hükûmete hakaret etmişsin, ne dersin?

— Etmişim zâhir.

— Bu suçundan 5 sene ağır hapis. Gelelim (sudan) yazacaklarına...

— Gelelim efendim.

— Sudan yazarım demekle maksadın nedir? Memlekette sudan ne vardır? Nutuklar. Nutku kim verir? Bakanlar verir. Bakanlar kim? Hükûmet. O halde sanık, hükûmetin mânevi şahsiyetini tahkir etmiştir. Ettin mi, etmedin mi?

— Demek ki etmişim efendim.

— Tamam, itirafı veçhile etmiştir. Beş sene de bundan, etti mi on, aklında tut. Gelelim öbürlerine... Sanık, şundan bundan yazarım dedi. Şu bu kimdir? Elbette bu milletin insanlarıdır. Demek ki, sanık millete hakaret ediyor. Ettin mi, etmedin mi?

— Bilmem, etmişim demek.

— Beş sene de bu, hesabı şaşırma, on beş etti.

— Etti efendim.

— Başka ne yazarsın?

— Yazmam efendim.

— Yazarsın, yazarsın, söyle?

— Mektup yazarım...

— Tamam! İzaha lüzum yok ki, bu mektupları sanık elbette birine yazar. Yani... Ettin mi, etmedin mi?

— Ettim efendim.

— Beş daha, etti yirmi.

— Kaça dolduracaksınız efendim?

— Tamam! Bu sual ne demektir? Resmi vazife başında bulunanlara hakaret demektir. Ettin mi?

— Etmedim efendim.

— İtiraf et!

— Ettim efendim.

Sonra brbirlerinin kulaklarına eğildiler:

— Fiskos, fiskos!!

— İyi ama fısı fıs kos!

— Fasafisi kos...

— Tamam! Kos!

— Sanığın suçları sabit görüldüğünden ancak, henüz düşünceden iş haline geçmemiş, yani cürüm nakıs kaldığından yirmi sene ağır hapsinden iki buçuk gün indirilerek 19 sene, üç yüz altmış iki buçuk gün ağır hapsine, 10 sene cehennemin finnarına sürgün edilmesine, bu müddeti doldurmağa ömrü vefa etmezse, mirasçılarına çektirilmesine, yine uslanmazsa sanığın Sırat Köprüsü üzerinde kazıklanmasına, ittifakla karar verildi.

Zebâniler beni götürürlerken uyanıverdim... Kan, ter içinde kalmışım. Hayırdır inşaallah rüya tersine çıkar derler.

Don Lastiğini unutma

(1947 de çıkmıştır)

Siz şimdi atıyor yine, dersiniz. Doğru, bir kere adım çıkmış... Ama, bu sefer atmıyorum, sahiden oldu. Sabahleyin evden çıkarken:

— Bak! dediler, üç sabahtır sö;ylüyoruz, yine unutuyorsun evde zırnık peynir kalmadı.

Üç sabahtır, peynir ısmarlıyorlardı. Para olmadığı için alamıyordum, akşam gelince soruyorlar:

— Hani peynir?

Ben, facia(!) aktörü Manakyan Efendi gibi, şap! diye elimi alnıma vurup:

— Tuuu! Unuttum, diyordum.

Artık işin kolayını bulmuştum. Bir şey ısmarladılar mı, hiç reddetmez «peki!» der ve akşama hep «tuuu! Unuttum» numarasını yapardım.

Babam dalgayı çakmış. Üçüncü günü akşamı:

— Hani peynir? diye sordu. Ben yine Hamlet rolüne çıkmış gibi bir eda ile elimi kaldırıp alnıma şaplatmağa götürürken rolün arkasını babam tamamladı.

Yüzüme bir:

— Tuuu! dedikten sonra odadakilere döndü:

— Unutmuş! dedi.

Artık bu ihtardan sonra unutamazdım. Dördüncü sabah:

— Peyniri unutma! dediler.

— Peki, dedim.

Ayakkabılarımı giyerken:

— Sabun da kalmamış al e mi?

— Peki...

Merdivenlerden inerken bir çığlık yükseldi:

— Aaa! Şeker de bitmiş, sakın unutma!

— Peki peki...

Tam kapıyı çekerken yukarıdan bir haykırma:

— Ayol, hişşt! Kahve kahve!

— Ne olmuş kahveye?

— Bitmiş, al.

— Peki be!.

Kapıyı kapadım, besmele çekip sağ ayağımı eşikten atarken camı vurdular:

— Yine ne var?.

— Ayol acelen ne? Dur, kap vereyim, zeytinyağı da bitmiş...

— Peki, peki, pekiii...

Bir kaç adım attım, pencereden seslendiler:

Huuu dur ayol, evde bir dirhem pirinç yok, akşama getir e mı?

Pekâlâ!.

Bu her sabahki uğurlama törenidir. Haydarpaşa istasyonundan Ankaraya uğurlanan Bakanlar gibi teşyi edilirim.

Bu kadarla kalmaz, arkamdan kapılar, pencereler açılır, avaz avaz, direk direk acayip acayip irili ufaklı, davudi, çatlak, bayatî, kürdî sesler yükselir:

Huuu!.

Hay hûlar götürsün. Yedi mahalle ayağa kalkar. Komşular, pencerelerden, kapıdan fırlar:

— Ayol, ne var, ne oluyoruz, yangın mı, zelzele mi?

Bizimkiler:

— Don lâstiğini al e mi?. İyisi olsun!

— Beş numara lâmba şişesini unutma!

— Gaz ocağına fitil al!

Ben Belediye memuru görmüş seyyar satıcı gibi can havliyle koşarım, koşarım ama, daha köşe başındayken biri kıstırır:

— Halam dedi ki...

— Ne dedi?.

— Evde soğan da kalmamış, dedi.

— Sen halana de ki: Evde ne kalmışsa, onları söylesin, üst tarafını ben alırım.

İşte her sabah evden çıkışım böyledir. Tabii kafam akşama kadar peynir, yağ, soğan, don lâstiği ile meşgul... Bir gün yine böyle daireye geldim. Kafamın içi bakkal dükkânı

gibiydi. Dünden kalan acele evrak vardı. Onları yapıp gönderdim. Biraz sonra müdür odaya geldi. Ama suratından düşen bin parça oluyor, burnundan soluyordu.

Bir kâğıt uzattı:

— Bu ne? dedi.

— Hiç... Evrak... dedim.

— Oku bakalım?

Elinden kâğıdı aldım, içimden okumağa başladım:

— Hızlı oku! diye bağırdı. Odanın içi daktilo kızlar, kâtipler, memurlar, iş takip eden vatandaşlarla tıklım tıklımdı. Okumağa başladım:

Umum Müdürlük yüksek makamına . . . . tarih ve .... sayılı emre cevaptır:

İvedilikle incelenmesi emir buyurulan ve üzerinde önemle durulan hususlar hakkında gerekli işlemler yapılarak aşağıda arzedilmiştir:

Kaşar peyniri hakkında fiatlar tarafımızdan yüksek görüldüğünden reddine ve don lâstiklerinin Mahmutpaşada seyyar satıcılardan tedarikiyle, köftelik iki yüz elli gram sığır etinin, kasaba iki defa çektirilmesine, beş numara lâmba şişesinin geçen defaki gibi çatlak alınmamasına, sabun fiatlarının yüksekliği sebebiyle sabun köpüklerinin israf edilmiyerek, kahve telveleriyle birlikte tekrar kullanılmak üzere muhafazasına... lüzum görüldüğünü ve bu hususta onaylanan genelge gereğince işlem yapılmak üzere yüksek emirlerinize arzolunur.»

— Bu ne, herif?! diye bir daha bağırdı. Meğer ben ne haltetmişim. Masama gelen evrakı, kafam evden ısmarlanan öteberi ile dolu olduğu için, bakkal defterine çevirmişim.

Odada bir kahkaha koptu. Müdür:

— Bunu nasıl yazdın? dedi.

— Bilmem?.

— Haydi sen yazdın, Şef bunu nasıl imzaladı?

— İşte bu rezalet! diye bağırdım.

— Haydi Şefin gözünden kaçtı, kalem âmiri bunu nasıl havale etti?.

— İşte bu rezaletin dikâlâsı! dedim.

— Diyelim ki, kalem âmirinin dalgınlığına geldi. Müdür Muavini de mi görmedi?

— Vay anasını, işte bu kepazeliğin daniskası! dedim.

Müdür bu sefer ağır ve düşünceli:

— Hepsine pekil... Ben... nasıl oldu da... bu yazıyı... Umum Müdürlüğe... yolladım? dedi.

— İşte bu...

Derken müdür birdenbire:

— Ne?! derdemez:

— İşte bu mükemmel!!. dedim.

Müdür:

— Hepsini anladık, bu yazıyı okumadan, nasıl olur da, Umum Müdür Bakana gönderir? dedi.

Odadakiler, hep bir ağızdan:

— Ne? Eyvah! Topumuz sepetlendik! diye bağırdılar.

Müdür:

— Bereket versin, dedi. Umum Müdürün dalgınlığına gelmiş, evrakı Bakana gönderiyorum diye yanlış zarfa koyup, bir kadına yollamış!.

— Eeee!.

— Kadına yollayacağı mektubu da Bakana yollamış.

— Eeee!.

— Eeeesi var mı? Posta İdaresi kadına yazdığı zarfı bana, Bakana yazdığı zarfı da, kimbilir nereye... vermiş!.

Hepimiz bir «Ohhh!» dedik, geniş bir nefes aldık.

Posta İdaresinin aksaklığı olmasa, gazetelerde:

«Bütçede tasarruf maksadıyla 200 memur açığa çıkarılacak ve yerlerine 300 yeni memur alınacak.»

diye bir havadis okuyacaktınız!.

Tulumba adamın hikâyesi

Cerrahpaşa Hastahanesinde yatıyorum. Bir sabah, koğuşa doktorlar, tabipler, talebeler, ünviresiteliler, kızlar, oğlanlar, hemşireler baskın verdiler.

Önde damacana göbekli biri var. Öbürleri elpençe divan duruyorlar. Hasta karyolalarının önünde boy gösterip resmi geçit yaptılar. Çikip gidiyorlar. Hemen göbekli adamı yakaladım.

— Siz kimsiniz?

— Başhekim.

— Aman beni bir muayene edin.

İnsaflı adammış. Beni soydu, sovana çevirdi. Kulağını sırtıma yapıştırdı.

— Öksür.

— Daha hızlı...

— Daha daha... hızlı...

Var kuvvetimle öksürüyorum...

— Nefes al.

— Al... al.

— Geniş nefes al.

Geniş nefes almağa alışmamışız ki...

— Nefes ver... Nefes al... Öksür...

Sonra kaburgalarıma, parmaklarıyla kapı çalar gibi vurmaya başladı,

— Tak... Tak... Tak...

Sırtıma, karnıma vurmadık yer bırakmadı. Sonra bir çekiç istedi. Bu sefer tahta çekiçle vuruyor. O da olmadı. Yanındaki dahiliyeciye döndü:

— Bir de siz bakın.

O da öksürttü, nefes aldırttı, vurdu ve hariciyeciye havale etti. Ayni işleri yapa yapa, asabiyecinin, bevliyecinin eline düştüm. Onlar bıraktı talebeler aldı. Talebeler bıraktı, hemşireler aldı. Hademelere sıranın gelip gelmediğini bilmiyorum. Öksüre tıksıra, kan kusarak bayılmışım.

Ayıldığım zaman cemaat başımdaydı. Yakamı bırakmıyorlardı. Bin kere pişman oldum, söylediğime. Bu sefer sekiz on kulaçlık lâstik boru getirdiler.

— Yut!

— Aman efendim, yutulur mu?

— Yut!..

Elimden ayağımdan tutup, başladılar hortumu mideme salmağa. Meret, yutmakla bitmiyor ki... Zor belâ yuttum. Çekip çıkardılar. Meğer, itfaiye hortumu gibi delik deşik değil miymiş? Haydi boruyu diktiler, yamadılar, tekrar gırtlağıma saldılar.

Lâft uzatmıyalım efendim. Teşhisi yapıştırdılar: Bende su varmış. İyi ki, bu suyu nereden buldun? diye hakkımda, kanunî takibat açmadılar. Çünkü Cerrahpaşa Hastahanesinde su yoktur.

Şimdi aldı mı beni bir merak. Acaba bende ne suyu var? Eğer baştabipte olsaydı, belki imam suyu, tabiblerde olsaydı, Taşdelen suyu, Hünkâr suyu, hiç olmazsa Hamidiye suyu diye şüphelenebilirdik. Ben ne diye övüneyim, ya terkos suyudur, ya tulumba suyu, yahut da yüz suyu... İster misin, bu susuz hastahanede şimdi beni tulumba diye kullansınlar.

Çorum, Çorlu, Çoruh ve çorba

(1948 de çıkmıştır.)

Kahveye ne zaman gitsem, iktidar koltuğu gibi, hep aynı iskemlelerde aynı suratları görürüm. Ömürlerinin son demini şeşbeş, dört cehar kapısına bağlayanlar ne ise ne ya, ille yakaları rozetli gençler pek zıddıma gidiyor. Yanımdaki masada üç delikanlı, yalnız yakası değil, uçkuru da açık bir hovardalık hikâyesine başladı. Biri, «Karının kocası Çorumdaymış» dedi.

Öbürü sordu:

— Çorum mu? Çorum nerede?

— Rumelinde...

— Yuuu... O senin dediğin asma kabağı.

— Peki nerede?

— Anadoluda.

— Ya Çorlu nerede?

— Trakyada.

— Peki Çoruh nerede?

— Çoruh, Çoruh Çoruh...!

Üçü de düşünceye daldı. Dayanamadım: «O da Türkiyede olacak beyler» dedim.

Mektepteyken coğrafyadan zayıftım. İnadına yer isimlerini ezberletmeye meraklı bir hocamız vardı.

Bu hoca bir gün beni derse kaldırdı. «On iki adaların isimlerini söyle» dedi. Yutkundum, bir daha yutkundum. Duvardaki haritaya yan gözle baktım. Adalar orada ama isimleri okunmuyor. Yalnız bir bakışta dikkat ettim; hepsinin sonunda bir os, pos, kos gibi heceler var. Zaten senin Yunanca dediğin nedir? Hangi dilden olsa, sonuna bir os, is, üs getirdin mi, olur Yunanca... Meselâ ekmek, ekmekos. Toprak Türkçe, toprakis Yunanca.

Yaradana sığınıp:

— Adakis, dedim.

Hoca:

— Devam et, dedi.

Alay mı ediyor diye yüzüne baktım, gayet ciddi...

— Katankiros.

— Devam et.

Anladım ki hocanın da çaktığı yok. Başladım sallamaya:

— Sastantopulos.

— Aferin.

— Pluvangos, Ahtinkos, Kokos, Kokaros.

— Aferin.

— Papiros, Mapiros, İhtiyarhoros.

— Aferin.

Fakat biz hesabı şaşırmışız. Hoca aferin dedikçe ben saydım. On iki değil, kırk elli ada ismi olmuş.

— İstakos.

— Aferin,

Derken, birdenbire aklı başına mı geldi, ne oldu:

— Ne? diye gürledi. O sırada zil çaldı:

— Paydos, diye bağırdım.

Hâşâ huzurunuzdan o zaman biz sıpa kadar heriflerdik. Yine de hocalar pataklardı. Hoca da kulaklarıma asıldı.

Mekteplerde dayak kalktı. Yalnız karakollarda var.

Şimdi kahvede Çorumu, Çorluyu, Çoruhu, çorbaya döndüren, yakaları rozetli delikanlıları görünce, merkep sudan gelinceye kadar ıslatmak geldi içimden.

Büyük İlmî Konferans

(1946 da çıkmıştır.)

İlim kürsüsünden siyasî hayata atılmış bulunan değerli profesör, kendinden emin adımlarla ilerledi. Sürekli ve heyecanlı —başka türlüsü olmuyor nedense— alkışlar arasında kürsüye çıkmasıyla, sürahiden üstüste üç bardak su içmesi bir oldu. Üçüncü bardağı, içerken, cebinden çıkardığı bir kutu içindeki kırmızı renkli hapı yuttu. Profesörün bu hareketi, yeni bir alkış tufanına sebep oldu. Yarım saat, kendisine bu konferansı vermek lûtfunu bahşedenlere minnet ve şükran hislerini arzettikten sonra yirmi dakikalık aksırık, öksürük, tıksırık arasında ilmi konferansına başladı:

— Arkadaşlar! Düşünelim, bir an için düşünelim, o dâhi-i âzam Viktor Hügo'yu düşünelim. Herifçioğlu Amerikayı keşfedinceye kadar anasından emdiği süt burnundan geldi. Ya Kristof Kolomb'a ne buyurulur? Bütün hayatında Halk Partisini desteklemiş bulunan değerli doktorun, kuduz aşısını bulana kadar göbeği çatlamıştı.

Pastör'ü bir gözünüzün önüne getirin arkadaşlar! Kokulu sabun mucidi Beethoven az mı mücadele etti?

Beher mısraı bin altın değerinde olan Nevton traş makinesini icat etmek için senelerce, 7 Eylül kararlarına çarpılmış bir vatandaş gayretiyle aç, susuz çalıştı.

Hiç ye'se düşmeyin genç arkadaşlar! Çalışın, çalışanın hakkını Allah verir.

Zavallı Fort! Kutup seyahatini yapmak için, barem dışı bir memur gibi süründü. En sonunda muvaffak oldu arkadaşlar. Tam Şimal Kutbunun üstüne gidip, orada beyaz mendilini elinde dalgalandırarak kazık kesildi kaldı.

Edison, dokuzuncu senfoniyi yaratmasaydı, biz ne halt ederdik?

Hayatta çalışmak esastır arkadaşlar! Saymakla biter tükenir herze değil; hangi birini analım? Arzın cazibesini bulan Galile'yi mi, dünyanın portakal gibi olduğunu isbat eden

Aynştayn'ı mı, 7 Eylûl Kararları'nı icad eden Recep Peker'i mi?.

Çalışın arkadaşlar!

Radyum lâmbasını bulan Greta Garbo ve onun kocası Mösyö Marlen Ditrih de böyle çalıştılar.

Sacayağını, mangal borusunu keşfeden Rudolf Valantino'nun yeri kalbimizdedir ve unutmayın ki, bütün bu kâşifler, mucidler, muhterilerin hepsi Halk Partisine kayıtlıydılar!.

Siz de kâşif olmak isterseniz, partiye âza olun!.

Konferansı bitiren büyük âlim büyüklere tâzim telgrafları çekildikten sonra, alkışlar arasında, hindi gibi kabararak Ankara'ya yollandı.

Adnan Veli Kanık

1916 da İstanbul'da doğdu. Şair Orhan Veli Kanık'ın kardeşidir. Boğaziçi ve Galatasaray Liselerinde okudu. 1949 dan beri Vatan gazetesinde, çeşitli imzalarla magazin yazıalrı yazar. «Orhan Veli için», «Mapusane Çeşmesi» isimli eserleri yayınlanmıştır.

«Adnan Veli mizahta, Hüseyin Rahmi, Ahmet Rasim, Osman Cemal, Burhan Felek zincirinin son halkasıdır, diyebiliriz. Sağlam bir İstanbul Türkçesi üzerine kurulan ve İstanbul hayatını canlandıran bu yazarların ustaca tasvirleri, taklitli mizahı Adnan Veli'nin kaleminden süzülüp bize kadar gelmiştir.

Mizahı ne acı, ne keskin, ne de düşündürücüdür; tatlı, yumuşak, canlı ve renklidir. Bununla beraber, köhne gelenekleri, bâtıl inanışları, çirkinlik, görmemişlik, sonradan görmelik gibi kusurları daima yerer. Kahramanları, taşralı, köylü, azınlık bile olsalar bunların hep İstanbul'da yaşayanlarını seçer.

Adnan Veli de tıpkı, Hüseyin Rahmi, Ahmet Rasim, Osman Cemal, Burhan Felek gibi, yaşadığı İstanbul'un cığrafyasını veren bir mizahçıdır.»

A. N.

İyi bir kısmet için

Yemekten kalktıktan sonra Sehavet Hanım kahve cezvesini mangala sürdü. Maşa ile ateşleri birer birer tutup, cezvenin kenarına dizdi. Sonra geğirerek mangalın dibine oturdu.

Vasfiye yenge köşe minderine kurulmuş tütün sarıyordu. Fetanet ve Sıdıka da akşamdan beri sızlanıyorlardı.

Kızı Müjgâna şimdiye kadar hayırlı bir kısmet çıkmadığı için, Ruhsar Hanım bu akşam ispirtizma yapıp, bu işin daha ne kadar uzayacağını ruhlardan sormak istiyordu. Zaten o niyetle Sehavet Hanımlarda toplanmışlardı.

Mübecceller de bu akşam oradaydılar. Sehavet Hanımın kocası emekli Levazım Binbaşısı Sadettin Bey, mahallede taksitle pirinç, fasulye, tereyağı satardı. Bu iş için üç günlüğüne Yalovaya, yağ toplamaya gitmişti. Kadınlar da bu fırsattan istifade ederek Sehavet Hanımın evinde gizlice buluşmuşlardı. Ruhsar Hanım ahbaplarına boyuna dert yanıyordu:

— Ah kardeşim! Bu iş yalnız kısmet işi değil, biraz da nisbet işi... Hele bizimkini görmeyin... Bir kibir, bir kibir... Azametten çifte gerdan salıverdi. Şimdiki zamanın kızları, erkeği bendetmenin ilmini beceremiyorlar kardeşim. Kızlarımız mı aptallaştı, yoksa erkekler mi kurnazlaştı, bir türlü anlayamadım. Haydi oturacaksak oturalım şu masanın başına... Serencamımız neyse öğrenelim de, ona göre halimizi bilelim...

Kahveler içildikten sonra Fetanet bir koşu mutfağa gidip hamur tahtasını getirdi. Üstüne de çini bir tepsi ile bir kahve fincanı koydu. Konsolun alt gözünden, gündüz hazırladığı küçük kâğıtları çıkardı. Her birinin üstüne bir harf yazmıştı. Bunları da tepsinin kenarına çepeçevre dizdi.

Sehavet Hanım, iskemlenin üstünde duran lâmbayı, konsolun çatlak mermeri üstüne koydu:

— Çocuklar! Dedi. İçinizde apdestsiz olan varsa oturmasın. Vallahi saç sobaya değmiş cin mısırı gibi çatlayıverir. Ruh işi başka işe benzemez.

— Aaa, apdestsiz olur muymuş kardeşim? Hepimiz apdes-

timizi de aldık, niyetimizi de tuttuk çok şükür... Mekruh mekruh oturacak değiliz a...

— Kız Sıdıka... Senin de elin ayağın temiz mi?

— Aaa teyzeciğim, ayıptır söylemesi bugün sıcaktan geldim.

— İyi ya... Fetanet haydi lâmbayı kıs biraz evlâdım. Aydınlığa gelmez derler.

— Anneciğim, kitabında aydınlık karanlık diye bir şey ayırmamış.

— İyi ya, haydi sen başla bakalım... Ne yazıyorsa aynı kitaptaki gibi yap.

Fetanet boş kahve fincanını tepsinin ortasına koydu. Ötekiler de tepsinin etrafına dizilip parmaklarını fincanın üstüne uzattılar. Ruhsar Hanım besmelesini çektikten sonra parmağını fincanın dibine koydu. Biraz bekledikten sonra konuşmaya başladı:

— Pek muhterem ruh hazretleri... Geliniz hepimizin yüreği kan ağlıyor. Bize derman olunuz. Ey ruh hazretleri, muhterem ruh... Lûtfen geliniz. Geldinizse fincanı kımıldatınız...

Fincanda kımıldama yoktu. Ruhsar Hanım tekrar konuştu:

— Ruh hazretleri!. Hepimiz sizi bekliyoruz. Ne olur, geliniz. Gelince fincanı oynatınız.

Fincan yine kımıldamıyordu. Bu sefer Sehavet Hanım, Sıdıkaya çıkıştı:

— Kız, öyle Kehtanede oturur gibi oturmasana. Dizlerini altına alsana... Senin bu haline karşı, ruhun geleceği varsa bile, gelmez.

Ruhsar Hanım atıldı:

— Kuzum, susun. Kavganızı sonra yaparsınız... Ey ruh hazretleri... Kurbanın olayım, beş dakikalığına geliniz. Bir çift lâfımız var.

Ruhsar Hanım sözünü bitirmeden fincanda bir kımıldama oldu. Bütün gözler faltaşı gibi açıldı. Hepsinin birden âdeta nefesi kesilmişti.

Fetanet:

— Geldi, geldi, diye haykırdı.

Sehavet Hanım usulca bir besmele çekti.

Vasfiye yenge, dudaklarını oynatarak bir şeyler okumağa başladı.

Ruhsar Hanım, hiç ciddiyetini bozmadan konuşuyordu:

— Ruh Hazretleri... Ne olur, isminizi yazınız. Kim olduğunuzu bilelim... Ne olur, bizden esirgemeyin.

Kahve fincanı ağır ağır hareket etmeğe, tepsinin kenarındaki harflere doğru kaymağa başladı. Parmaklar da fincanla beraber yürüyordu. Yalnız Fetanet eline bir kâğıt bir kalem almış, fincanın işaret ettiği harfleri sıra ile yazıyordu.

Fincan ilkin V harfine doğru kaydı. Orada biraz durduktan sonra E ye geldi. Sonra N ye gitti. Fetanet her harfi kâğıda işaretliyordu.

Sehavet Hanım merakla sordu:

— Kimmiş ayol?

Fetanet harfleri yanyana getirip ismi okudu:

— Venizelos...

Vasfiye yenge hayretle bağırdı:

— Aaa... Üzerime iyilik sağlık... Ayol Hıristiyan ruhu geldi. Vallahi hepimizi çarpıp gidecek.

— A dostlar! Tövbeler tövbesi... Nedir bu başımıza gelen kardeş?.. Acap siz bu hamur tahtasının üstünde paskalya çöreği filân açtınız mı?

— Yoooo hemşire... Ne diye açalım?

— Öyleyse elâlemin urumu ne diye geliyormuş buraya?.. Kışşşt, haydi git... Kışş kışşş, kışşş... Ruh Efendi... İstemez evlâdım. Bizim hıristiyanla aksatamız yok... Haydi sen işine git......

Ruhsar Hanım tekrar konuştu:

— Koyun parmaklarınızı bakayım... Ben başkasını çağıracağım. Hani geçende İkbal Hanımın Necmettin Bey mefat etmişti ya, işte onu çağıracağım. Müslüman adamdır. Yalan dolan nedir bilmez. Ey ruh hazretleri! Necmettin Beyin mübarek ruhu... Siz geliniz. Bizi sevindiriniz. Hepimiz sizi bekliyoruz. Dertlerimiz büyük. Bir derman veren yok. Muhterem Necmettin Beyin kıymetli ruhu!. Geldinizse fincanı oynatınız. Kuzum, isminizi de yazınız. Meraktan öleceğiz.

Fincan yine oynamaya başladı. Bir takım harflere gidip

geldi. Hepsi heyecanla fincanın hareketini takip ediyordu.

Vasfiye yenge merakla sordu:

— Kız Fetanet, ne yazdı bu sefer?

— Yine Venizelos yazdı yenge...

— Aaa... Herif ayrılmıyor bizden. Demek ki bize alıştı.

Ruhsar Hanım müdahale etti:

— Hemşireciğim, ruha herif deme... Günahı çok büyüktür. Hıristiyan miristiyan... Ama yine de Allahın kulu... Cenabı Hak gücenir...

Fetanet dedi ki:

— Aman siz de ne kadar sofu imişsiniz. Madem bir ruh geldi, soracağınızı sorup öğrenin. Ölmüş adamın hıristiyanlığı, Müslümanlığı olur mu? Ruh işte......

— Ama evlâdım, itikadı var mı bakalım?

— İhtikadından size ne canım? Siz onun cevabına bakın. Lâzım olan o...

Ruhsar Hanım söze başladı:

— Veziros efendinin muhterem ruhu... Sizden çok rica ediyoruz... Benim bir kızım var. Adı Müjgân. Yirmi dördüne geldi, halâ koca beğenmez. Kızın aklı Maçkalarda, Ayazpaşalarda... Kuzum bize söyle ruh efendi. Bu kıza yakınlarda hayırlı bir kısmet varsa «var» de... Kısmeti kim olacak. Hayırlı bir erkek olacak mı?

Fincan bir çok harflere giderek cevap yazdı. Fetanet de okudu:

— Kısmeti boyacı...

— Aaa... Ne boyacısı ayol?.

— Edirnenin boyacısı...

— Destuuuuur!. Üstüme iyilik sağlık. Ayol o senin dediğin radyonun şarkısı...

Vasfiye yenge atıldı:

— Galiba bizimle eğleniyor. Ya Fetanet yazıları yanlış yere koydu, ya da içimizde apdestsiz biri var.

Ruhsar tekrar:

— Ayol susun, dedi. Dur bakalım, biraz işin esasını öğrenelim. Belki de doğrudur.

— Kuzum Veziros efendi, bu boyacı nenin nesi? Parası pulu

var mı, yoksa çıplağın biri mi?.

— Meteliksiz...

— Eeee?. Bizim kızı mı alacak?.

— Zaten sevişiyorlar...

— Sevişiyorlar mı?. Dünyada vermem... Allah yazdıysa bozsun. Ben âhır ömrümde bir de boyacı kahrı mı çekeceğim?

— Gizli sevişiyorlar.

— Gizlisi, mizlisi yok. Ben duyarım. Hem büyük sözüme tövbe, kör olayım, yedi mahalleyi ayağa kaldırırım. Baksana sen bana... Bende boyacıya kız verecek göz var mı?

— Kaçacaklar...

— Nah sana, kaçacaklarmış!. Bana adıyla sanıyla İcadiyeli Yırtık Ruhsar derler. Ben adama kız kaçırtmam.

Sehavet Hanım lâfa karıştı:

— Hemşire, öyle dikine dikine konuşmasana... Ruhun ne kabahati var? Kızın alnına ne yazıldıysa, ruh onu söylüyor. Kardeşim, baksana, boyacı diyor.

— Kısmet öyleyse, elden ne gelir?

— Vallahi olmaz. Yer yerinden oynasa veremem.

Müjgân, parmağını fincandan kaldırmış, iyice mahcup, önüne bakıyordu. Ruhsar Hanım kızına döndü:

— Marifetini beğeniyor musun, rezil? dedi.

— Anne, sen de hemencecik inanıyorsun be!

— İnanırım helbet. Ruh kısmı yalan söyler mi? Anlat bakalım kimmiş bu boyacı?.

Sehavet Hanım, araya girdi:

— Kuzum hemşireciğim. Kavganızı evde yaparsınız. Daha bizim de soracaklarımız var. Yalnız size mahsus değil ya...

— Sorun kardeşim, sorun. Siz de sorun da ağzınızın payını alın.

— Haydi sen benim yerime soruver. Ben lâflarını pek beceremem.

— Ne soracaksın kardeşim?

— Benim oğlan geçen ay Demokrat Partiye yazıldıydı. İki seneye kalmaz apartıman yaptırırım diyor. Yaptırabilir mi, yaptıramaz mı? Soruver bakalım... Kira köşelerinde sürünmekten bıktım usandım vallahi.

Ruhsar Hanım sordu:

— Yaptırabilir mi acap, ruh efendi?

Fincan yine gidip geldi.

Fetanet de yazılanları okudu:

— Hava al... diye yazdı teyze...

Sehavet Hanım birdenbire hayal sukutuna uğradı:

— Kızım iyi okudun mu bari? «Hava al» yazmamıştır da, belki «havadar» yazmıştır. Hani şöyle yüksek yerde, denize nâzır falan diyerekten...

Vasfiye yenge çıkıştı:

— Kabahat sizde kardeşim. Hep kendi çıkarınızı soruyorsunuz. Rabıtalı bir şey sormuyorsunuz ki...

— Eh, sen de kendi derdini bir danış bakalım. Biz öğreneceğimizi öğrendik.

Sıdıka atıldı:

— Ne olur teyzeciğim, bir de ben sorayım.

— Sor bakalım... Haydi sor.

Parmaklar tekrar fincanın üstüne uzandı. Sıdıka, maksadının ötekiler tarafından anlaşılmasını pek istemiyordu:

— Sayın Bay ruh! dedi. Hani o mesele var ya!. Hani geçende bir şey olmuştu da, benim de çok hoşuma gitmişti ya? Yine olacak mı acaba?

— Olacak.

— Oh canını yesinler, e mi?.

Vasfiye yenge atıldı:

—Kız, neymiş o, geçende olan?

— Hiç canım... Kendi mabeynimde olan bir şey...

— Söyle bana. yezidin ortancası... Senin o lâfında pek meymenet yok...

— Hiç bile değil be anne... Sen de hemen fenaya çekiyorsun.

— Eve gidince dayına anlatayım da, senin istintakını o yapsın... Herkesin yüreğinin içi meğer ruhun yanında meydana çıkıyormuş.

Ruhsar Hanım, bu akşamdan pek hoşnut değildi. İsteksiz isteksiz:

— Haydi, başka bir şey soracaksanız soralım kardeşim,

dedi. Yoksa ruhun canı sıkılmaya başladı.

Vasfiye yenge yüzünü kızdırdı:

— Madem burada içli dışlı olduk. Artık kusura bakmazsınız Bir çift lâf da ben soracağım.

— Sor hemşireciğim...

— Hani olacağından değil ya... Acaba bana da hayırlı bir şey var mı diyecektim.

Sıdıka, bu söze çok kızdı:

— Utanmıyorsun be anne... Yaşın 72 olmuş, ağzında peynir dışı çıkıyor. Hâlâ aklın dışarıda.

Vasfiye yenge, barut gibi parladı:

— Maymunun tüysüz yeri. Seninki can da benimki patlıcan mı?. Körpecik yaşımda dul kaldıktan sonra bir yabancıya mı baktım? Tazeliğime mi doyabildim? Sizi bu yaşa getirmek için saçımı ak pak ettim. Âhır vaktimde ben de kendime münasip bir tekaüt bulsam günaha mı girerim? Ruhsar, hemşireciğim! Sen o gusulhane küfü karıya bakma...... Şöyle, yarım ağızla bir soruver bakalım ne diyecek? diye merak ettim. Yoksa inandığımdan değil.

Ruhsar Hanım sordu:

— Kuzum Veziros Efendi. Vasfiye yenge gençliğine doyamadığından ötürü, şayet bir kısmeti varsa bize söyleyiver.

Ruhun verdiği cevabı Fetanet okudu:

— Onun kısmeti teneşir...

Vasfiye yenge, elinin tersiyle kahve fincanına bir tane vurunca, hamur tahtasının üstünde ne var, ne yoksa, hepsi bir tarafa gitti. Birdenbire herkes şaşırdı. Kocakarı burnundan soluyordu:

— Utanmazın zoruna bak! dedi. Benimle bozmuş. Amma kabahat onda değil, bizde kardeşim. Bunca müslüman adamın ruhu durup dururken, sen tut elâlemin urumundan medet bekle. Lâleli camisinde vaaz veren Semiz Hoca söylemez miydi? «Teravi namazından çıkınca bir hıristiyana elbisesi değen, kandil geceleri kendisini aynada boynuzlu görür» demez miydi? Tevekkeli değil... Tövbe Yarabbi.. Sen bizi affet Yarabbi...

Karpuzcu Bilâl' in aşk mektubu

«Pek sayın ve muhterem Bayan Fahrinisa!.

Size bu mektubumla pek ziyade tacizlik verdiğime binaen yüksek affınızı dilerim. Bununla beraber günlerden beri içimden dolup taşan ademi cesaret duygularının tahtı tesiri altında ve tatlı heyecanlarımı mümkün olduğu kadar kısmaya çalışarak bir haftadır sabretmekte olduğumu bilâkis açıklamak arzusundayım. Bu dünyada bayanların ve erkeklerin aşk üzerine yaratılmalarından nâşi, ben de gönlümü zâtıâlinize kaptırmış bulunuyorum. İşlediğim günahın derecesini Kaadiri Mevlâm tamamiyle bilmesine rağmen, bendenizi cehennem azabına lâyık görmiyeceğine şüphe edemem. Neden derseniz, mademki hepimiz bir kalbin mal sahibi olduğumuz için, aşk dediğimiz son derece esrarengiz hastalığın pençesi altında halli hamur olmaktan birgûna muaf olamıyacağımız âşikârdır.

Şüphesiz acaba bana bu mektubu yazan adam kimdir? diye nazik zihninizde bir merak uyanabilir. Bendeniz Küçükpazarda «İstikamet karpuz sergisi»nin sahibi Çengelköylü Bilâl'im. Tekirdağ taraflarının cümle karpuzcularıyla ve tüccarlarıyla itimadı binaen çok aksatam vardır. Mesleki vazifelerim ve namusluluktan dolayı çok iyi iş yaparım ve yevmi kazancım altmış kâğıdın altına düştüğü ne görülmüş, ne işitilmiş şey değildir. Zenaatimin sahasında biricik bir kıymette olduğunu tanıdıklarım söylemekte iseler de bendeniz ayni fikirde olmakla beraber kendi kendimi methetmekten zerre kadar hoşlanmadığım söylenmektedir. Aylık kazancımın ortalama vasatisi 2000 lira civarında olup işbu meblâğ maddi ve mânevi her türlü rahatlığı temin etmek hususunda rol oynamaktadır ve tamamiyle de temin etmektedir. Bir günden bir güne kimseden borç istemediğim gibi, borcu sevmediğimi de Küçükpazar esnafı gayet iyi bilmektedir. Gerek Belediyede, gerekse Küçükpazar karakolunda tanıdığım kıymetli polis ve

komiserlerle aram gayet iyi olup hinihacette bendenizi idare etmek hususunda hiç bir yardımlarını esirgemiyecek derecede âlicenap baylardır. Kendileriyle olan kıymetli münasebetlerimi mektubuma dercetmek lüzumsuz olmakla beraber mevkiim ve kredim hakkında iyi şeyler düşünmenizi bilâkis candan temenni ederim. Size bu kadar hayati hususiyetimi ifşa etmek suretiyle lâzım gelen malûmatı verdikten sonra asıl meseleyi huzurunuzda incelemeye cesaret etmekteyim.

Dün değil, evvelisi gün, valideniz bayanla beraber benim serginin önünden geçip Unkapanına doğru gözden kaybolduğunuzu unutabilmeme imkân olmadığı âşikârdır. Durumunuzun vaziyetinden anladığıma göre Küçükpazar hamamından evinize dönmekte olduğunuzu hemen anlamıştım. Yanaklarınız pembe pembe olmuş ve âdeta kızarmıştı ki, dünyada en çok sevdiğim şey pembe yanak olduğunu ehemmiyetle arzederim.

Kalben itiraf etmek zorundayım ki, bir insanın size karşı yüreği derin bir ateşin kaplaması her zaman vâki olan bir meseledir ve asla ayıplanması lâzım gelemez. Ben de sizi görür görmez çok ehemmiyetli bir sarsıntıya duçâr olmama binaen, lâalettayin insanlar gibi en küçük bir lâkırdı atmadan ve bütün ciddiyetimi muhafaza ederek dürüst ve temiz bir genç olduğumu ispat etmiş bir durumdayım ve bununla ne kadar iftihar etsem azdır. Zâtıâlinizin de ciddiyeti beni çok memnun bıraktığını söylememe asla hacet yoktur.

Ahlâkıma gelince, ahlâkımın son derece iyi ve huysuzluktan kaçındığımı ve aile hayatına sadık kalarak evlendikten sonra kimseye yangözle asla bakmadan bütün kalbimle ailemin saadetine koşarak onu maddi ve mânevi mes'ut edeceğime Allahıma ve Peygamberime yemin edebilirim. Cıgaram varsa da içkim yoktur. Serserilik etmekten daima kaçınmış bir insanım. Kumar oynamasını, küfretmesini bilmediğim gibi komünistlikle de birgûna alâkam mevcut değildir. Esrar ve eroin kullanmak âdetim asla olmadıktan başka üzerimde bıçak taşımaktan da, geçen seneden beri vazgeçmiş bir durumdayım. Tanıdıklarımın söylemesine bakılırsa, rahat bir aile yuvası kurmak üzere biçilmiş kaftan olduğum herkesin ağzında dolaşmaktadır. Bunları size söylemekle kendim hakkın-

da en küçük bir menfaat mevzuubahs olamaz. Boyum 162, kilom 84 tür. Gücüm kuvvetim yerinde olmakla beraber, sizi gördüğüm günden beri dermandan kesildiğim için motörden elli çift karpuzu sayamaz oldum.

Huyumun en önemli tarafı, ince ruhlu olarak musikiye karşı son derece düşkünlüğüm teşkil etmektedir. Geçen sene Çakırın gazinosunda Perihan Altındağın okuduğu bir şarkı olan «Aheste çek kürekleri mehtab uyanmasın» şarkısının okunması sırasında, gözyaşlarımı tutamıyarak hüngür hüngür ağladığımı, Firuzağa Kadirler yokuşu 27 numarada oturan Recep Tosuner adındaki ahbabımız bizzat gözleriyle görmüş olduğuna dair dört kitaba el basarım. Hamiyetle Muallâya karşı da az buçuk düşkünlüğüm mevcutsa da, Perihanı hepsinden üstün tutarak iyi bir ses kraliçesi olmak hususunda en ziyade kendisini beğenmekteyim. Münir'in vakti geçtiğini cümle âlem gibi ben de bilmekteyim. Klârnette de Şükrü Tunara iyi numara vermişimdir. Kokulardan leylâk, şipir, yasemin ve bir de menekşeyi pek severim. Aileme bu kokuları sürmekle beraber, en birinci ve pahalı Avrupa ve Amerikan kokularıyla kırmızı tırnak boyasını tercih etmemin sebebi, örümcek kafalı olmadığım içindir. Bendeniz fevkalâde yüksek tahsilli değilsem de geri kafalı da asla değilim. Ailemin ve kaynanamın her zaman için şık roplar giymesini istiyerekten, kendilerine karşı hiç bir masraftan kaçınmıyacağıma namusum üzerine yemin edebilirim.

İşte artık kendimi dört başı mamur olarak etraflıca anlattığıma kaniim, Şimdi size son derece mahcup olarak desti izdivacınızı teklif ediyorum. Benimle evlenince ne kadar iyi ettiğinizi siz de yakın zamanda anlayabileceğiniz için, bana vereceğiniz büyük müjdeyi bir an önce vermenizi lûtfen rica ederek tipimi ve ahlâkımı iyice kavramanız için size bu mektubun derununda, geçen yaz Salacakta çektirmiş olduğum bir adet fotoğrafı da tekdim ediyorum.

Bağrınıza basınız benim âciz cismimi
Yadigâr ediyorum işbu nâçiz resmimi.

Hayalinizle deraguş olan
Çengelköylü **Bilâl Karasapan»**

Cide'li iki hizmetçi arasında

•Ağır ağır merdivenleri çıkıp, 4 numaralı dairenin ziline bastı. Kapıyı Elif açtı:

— Buyur, gardaşım.

Seher, elinin tersiyle burnunu silerek cevap verdi:

— Buyuramam. İşimin ziyadeliğini ağnatamam. Düdüklüyü ataşa goydum. Yanıvirir. Kimyonun var mı? Bi dutumluk viriver. Et gıymasına goycem.

— Hele gir az bi şey... Kimse yok burda.

— Vallaha giremem. Gaynana aşşâda...

Elif, Seheri entarisinden tutup içeri çekti:

— Gaynananı şeytan öpsün. Seninkisi de hizmetçilik değel, köpeklik. Yemeğni sen bişirin. Bulaşığını sen yıkan. Züpürgeyi sen züpürün. Gasaba sen giden... Öl be!. Sana böylesi mi nasip değel, Başga bi yere gir.

— Ne disen doğru. Vallaha ölüyom. Emme velâkin, buranın bi eyiliği var, başga yerde bulunmaz.

— Neymiş eyiliği?

— Eyiliği dirsen, gasabın çırağı Mıstafa var. Benimkisi... Bura ona yakın. Bir günde iki sefer gormeyincek edemiyom. Bi golları var Zeher, görüncek geberin gazete resmi gibi... Hele bi de insanı dutup da sarmalamıyo mu, öl gari... Geçen, beni portumanın daşlığında gıstırdı; bi gavradı, bi ezdi, gemiklerimi bi çıtırdattı, ölüyom zânettim. İnsanı öperkene geyirttiriyo. Temsil ısıtma dutmuşa dönderiyo be!. Allahıma şükür, aslan parçası... Ben ne demiye gaynananın vızırtısını çekiyom? Esbâbı âşikâre...

— Herifinen gaçıvir.

— Gaçamam. Mütteiumum bizim beyin bacanağı olur. Mustafamı gız gaçırttı deyi mapuslarda sürüyemem ben.

— Eşşek, bi kerem sen gız değelsin. İkincisi gızlan erkek bi olup gaçıncek, evlenmek fikriynen ganunda hiç bi ceza yazmıyo.

— Ne biliyon? Belki yazıyo?

— Ben bizim hanımdan duydum be!. Hanım bilem, dokturunan, düşüp galkıyo. Bey de ağnıyo... Ağnıyo emme ses edemiyo. Çünküm, doktur, esas bizim hanımın mâyene dokturu. Kürtajını, mürtajını temelli o yapar. Bey dirsen ehtiyar. Besbelli posası çıkmış. Hanımı biteviye golluyo. Hanım bana didi ki, cürümeşfut yapamayıncak, bi şey yapamaz didi. Fazla sıkıştırıncak gaçarız didi. Evlenmek fikriynen cezası yok didi. Bizim bey Angaraya gidincek, dohtur da bizim portumana yerleşiyo... Emme o gelmeden önce; bizim hanımı bi gör. Ağdası bi sahat dutar. Bi sahat da hamamı dutar. Gokuları sürünmesi, zuratını boyaması, gozlerine yağ çekmesi de bi sahat dutar. Beni çığırır, Avrupanın gokusunu pamukunan her yanına sürdürtür. İki buçuğu virip bi de Allahıma yemin ittirir. Neme lâzım benim, yabancının dohturu... Ben hanımı severim. Körpe garı ihtiyarınan yaşıya mı bilir? Helbette eyi yapıyo. Böğün gine besbelli dohtur gelecek. Zabahtan hanım berbere giderkene tembihledi. Ağşama meyenez yapcem, zalata yapcem, balık füme yapcem, soracağıma sosis alanglez yapcem, pançetta alcem. Turta yapcem. Mortodelle alcem, travyata yapcem, viyner kotlet yapcem... Bende iş mi arıyon sen?.

— Doğru diyon gardaşım. Kimyonu vir, gaynana bekler. Lâf gonuşmuya doyum olmuyo emme işden müsade galmıyo... Beri bak. Sana bi şey danışcem. Bizim hânım esgi gorsasını bana virdi. Gorsanın yayları azcık gevşemiş emme gene de eyi. Gaynana gordü. Ne deyi ona virmemiş de bana virmiş deyi, deli oldu. Ben gılımı bilem oynatmadım. Şincik beri bah... Ben gorsayı dakıncak, aşşadan biri basdırıyo gibi oluyo. Yolda giderkenc belimi gıvırı gıvırıveriyom. Ümmeti Muhammed bana bakıyo. Biliyon mu, bi ayıb oluyo, sorma... Gorsayı satcem, alın mı?

— Nitcem ben senin gorsanı. Bende bi dene Fransız gorsası va, gorsen bayılın. Adamın belini ilimon gimi büzüyo,

—Eh, sen almasan da ben satcem. Bi bilenin varsa aklında dursun. Bana haber it.

— Olur... Ağşam sizde gine peker mi oynadılar?

— Oynadılar ya, gardaş... Bey gine parayı gazandı. Haftanın bi gecesinde bize, Naşit Bey diyerekten bi herif dadandı.

Hanım bi yanına geçiyo, bey bi yanına geçiyo, Süheylâ hanım da bi yanına geçiyo, misafiri serseme dönderiyola. Misafir esas çok zenginmiş. Portumanlar için gizli çimentu satıyomuş. Parasını saymıya üç adam gullanırmış. Ben bilmiyom da, duyduğumu diyom. Peker'e başladıla mı herif bi pas diyo, bizim hanım da bi pos diyo. Paralar bize geliveriyo. Böyük parayınan oynıyolar. Onların bi pos dimesine benim bi senelik hizmetçiliğim yetmez be!. Emme bu işin içinde başga iş de varmış. Peker'i hepisi iki eliynen oynuyo. Bu herif bi eliynen oynuyo. Ağşam bi merakıma getti. Gendi gendime didim ki, «len didim, bu herifin elinin bi teki nirde acab?» didim. Fiski'yi getirip de masanın carşafını elimilen düzetiyim diriken, bi de, Allahıma ne goriyim? Çimentocunun eli bizim hanımın baldırını cırmıhlamıyo mu? Vay Rappim didim. Elâlemin misafiri, beyin masasında hanımı ne demeyi gıstırıyo? Hanımın zuratına bakdım. Hanım gülüyo be!. «Maşallah hanıma» didim. «Tiyatora garısı gibi garı» didim. Didim emme içimden didim. Herif, bütünüylen bozuğuylan bi kilo para gaybetti. Misafir gidincek hanıma usulcana didim ki, «hanımcığım! didim. Naşit Beyin bi tek elini ben beyenemedim» didim. Hanım da, «Öteki elini beyendin mi?» didi. Öteki elinin bi gusuru yok. O eliynen para sayıyo» didim. Hanım da «Hah işte!» didi. Para saydığı elinin hatırısına, beriki eline de ses itmiyom» didi. «Hanımcığım! didim. Bey biliyo mu bunu?» didim. Bey garışmaz öyle şeye... Beyin işi evden dışarı» didi. Gardaşım, ben bunları heç ağnamıyom. Hanı ben de gasabımdan cayamam emme, başga herife de gendimi cırmıhlatmam. Kimyonu vir, kimyonu. Et gıymasına goycem. Yimeği hazır idip mezuniyetime gitcem. Gasap, ikindileyin Şişli'nin önünde beni bekliyecek. «Beş çayı» nı, Mecidiyeköyünde içcezz. Kimyonun yok mu vi biraz?

— Gardaş, gaçmanın cezası yok. Bunu aklına yerleşdir.

Onlar, muhabbetin en tatlı yerindelerken, aşağıki dairenin kapısı açıldı:

— Kız Elif... Körol! Düdüklü yandı, düdüklüüü!..

Elif, sesini alçaltarak, usulca mırıldandı:

— Düdüklüylen cehendeme gotüsünler seni. Kimyonu vir gardaş, kimyonu... •

Bülent Oran

1924 de İstanbul'da doğdu. Liseden sonra, Hukuka devam ederken, tiyatro ile ilgilendi. Konservatuar imtihanında kazanamayınca, fabrika işçiliği, öğretmenlik, topoğraf yardımcılığı, mürettiplik, klişe ressamlığı gibi çeşitli işlerle geçimini sağlamağa çalıştı. Sonra film artisti oldu. Şimdiye kadar on dört yerli filmde oynadı.

Şimdi, fabrikada çalışmakta, film çevirmekte ve yazı yazmaktadır.

«Bülent Oran, mizahta kişiliği olan, konuları ve üslûbuyla başkalarından ayırt edilen bir yazardır. Uzun cümleler içinde, çetrefil bir deyişle, sözün o anda akla getirebileceği orijinal espriler bulur. Mizahının ilgi çeken özelliği, alışılmış tasvirlerden kaçınarak, bilinen, başı sonu önceden plânlanmış klâsik hikâye yapısına uymamasıdır. Espri, arka arkaya gelen kelimelerinde, terkiplerinde, cümlelerinin içinde kalır. Hikâyenin bütünündeki mizah ikinci plândadır. Bülent, kendini tekrarlama tehlikesi olan bu güç mizahın güzel örneklerini vermiştir.»

A. N.

Nasıl yerli film yıldızı oldum

Camilerde papuç hırsızlığından kibar aile çocuklarına âdâbı muaşeret dersi vermeğe kadar her çeşit işte şansımı denediğimden, son olarak geriye kalan sinema artistliğinden de boyumun ölçüsünü alayım dedim.

Gerçi kanlı bilmem ne, ihtiraslı falanca, ölüm kokulu herhangi bir şey gibi, isimleri olan ve altlarında Büyük Türk Filmi yazılı yerli rezaletlere burnumu sokmak, meslekî şeref şecereme aykırı bir şeydi. Fakat bir kere şeytana uyuverdim. Bu şeytana uyma anlarımda bile her şeyi usulünce yapmayı seven mazbut bir insan olduğumdan, nasıl gangsterliğe bu işin elifbası olan reçel hırsızlığından başlayarak kademe kademe yükselmişsem, sinema artistliği rezilliğine de A harfinden girmek arzusunu gösterdim.

İlk iş olarak gayet büyük Türk filmleri yapmak gibi asil bir düşünce uğruna çabalayan şirketlerden birine kendimi takdim etmem lâzımdı. Bu mühim bir şeydi. Hususiyetlerimi bildiren bir mektup yazdığımda, benim, kendilerine lâzım ve uzun zamandan beri aradıkları şahıs olduğumu anlamalarını istiyordum. Bunun için de evvelâ, satış arttırmak insani gayesiyle, kabiliyet gibi herkesin kendinde olduğunu sandığı bir sıfatı istismar ederek «Genç İstidatlar» sayfaları açan dergileri tetkik etmem gerekiyordu. Çünkü ne de olsa o sayfalar, yerli filmciliğimizin istediği şeyleri bilen ve arzu edilen unsurları varlıklarında buldukları için de bütün lüzumlu hususiyetlerini ortaya koyan şahıslarla doluydu. Bu düşünceyle, işime yarayacak mecmualardan iki yüz elli gram kadar alarak eve geldim.

İlk karşılaştığım resim, başında kocaman bir kovboy şapkası, bunun altında da iki adet gözünün bile görünmesine meydan bırakmayan maskesiyle yakışıklı olduğunu yazan aklı selim sahibi bir hevesliye aitti. Doğrusu bu resmi görmeseydim belki sinemacılık arzumdan vazgeçerek yine eski, mütevazı meşguliyetlerimden biriyle Suriyeden gelen müstamel

Amerikan ceketlerine karşı kelepir fiyatla kaçak eşyalar devretmek, polis romanlarında okunan değil de sadece çekilen esrarlardan satmak veya hiç olmazsa, polisi, aldığı maaşı hak ettirmek için uğraştıracak faili meçhul cinayetlerden birini işlemek gibi işlerimle vakit geçirebilirdim. Lâkin acayip bir şapkayla kafamın kabaklığını gizledikten ve faraza siyah bir kadın çamaşırıyla da turfanda bir yer elmasını andıran suratımı örttükten sonra, benim çirkinliğimden de eser kalmıyacaktı. Böylelikle en mühim dâva halledilecekti

Diğer resimlerden biri de, elinde telefon ahizesi olan bir delikanlıya aitti. Gerçi ben o genç gibi ağızlığı kulağıma, kulaklığı da ağzıma dayayarak ve ucunda karşı tarafla anlaşmamı sağlayabilecek bir teli olmayan telefonlarla konuşmasını becerecek kabiliyette değildim. Fakat ne de olsa vaktiyle bazı ufak dolandırıcılık işlerimde bana referans verebilecek herhangi bir enayi tanımadığımdan ötürü, bizzat o sözü geçen değerli kimselerin yerine geçerek kendimi tanıtmak gibi durumlarda bu âletten kullanmış bir adamdım. Binaenaleyh ümitlenebilirdim.

Üçüncü resim kuvvei mâneviyemi kıracak mahiyetteydi. Zira bir kıza aitti. Hem de dansetmesini bilen, iki adet de filme istidatlı çocuğu olan bir kızcağıza... Ben ise erkektim. Pek sıkışırsam entariyle falan vaziyeti idare edebilir, dansı, hattâ yemek pişirmesini öğrenebilirdim ama, çocuk, hem de sinemaya kabiliyetli çocuklar doğurabileceğimi sanmıyordum. Zira şimdiye kadar muhtelif işlere burnumu sokmama rağmen çocuk doğurmayı hiç denememiştim.

Dördüncü resmin sahibi silâh kullandığını yazıyordu. Bendeniz ise, şerefli mazimde, attığım kurşunları öldürdüğüm insanların iki kaşı ortasına isabet ettiremiyor idiysem bile, bir gözünün üstünden, göbeğinden veya cehenneme kadar naklini sağlayabilecek herhangi bir yerinden vurabilecek kadar nişancıydım.

Bir başkası Tarzan gibi bağırdığını ve kundaktaki çocuklar gibi ağlama taklidi yaptığını bildiriyordu. Tarzanca için bir şey söyleyemem ama, hatırladığıma göre, ilk doğduğum zaman, bebekler gibi ağlamasını o kadar mükemmel yapar-

dım ki, biraz sinirli olan sevgili annem, susmam maksadıyla babamın çoraplarını ağzıma tıkamaktan başka çare bulamazdı.

Sinemaya istidatlı çocuk doğurmak hariç, ilk sayıdaki namzetlerin hepsiyle boy ölçüşebilecek durumda olmak cesaretimi arttırmıştı.

Diğer mecmuadaki ilk sanatkâr, korsanlığa meraklı olduğunu yazıyordu. Ben şahsan bu gibi ciddî araştırmalara saygı gösterenlerden olmama rağmen, maalesef korsanlar zamanına yetişmek talihine varamadığımdan, böyle bir hevesim de yoktu.

Bir tanesi çingenece bildiğini yazıyordu. Bir çok defalar bana çingene diyenler çıkmasına rağmen ne yazık ki bu önemli lisan hakkında kayda değer bir bilgim yoktu. Buna karşılık da Patagonyaca ile kuş dili bilirdim. Üstelik papağan taklidi de yapardım.

İkinci sayıda kuvvei mâneviyemi kıran genç, yüzme bildiğini söyliyeniydi. Sinema için böyle bir şartın lüzumu beni oldukça ürkütmüştü. Gerçi pek sıkışırsam rejisöre bu hususta bana güvenebileceğini temin edebilirdim. Ama ne yalan söyliyeyim, denizi, sıcak havalarda ayağımı sokmaktan öteye sevmezdim. Bütün olarak bir kere girmiştim o da sandal devrilmesiyle olmuştu ve tuzsuz yemek yeme adeti edinecek kadar da su yutmuştum.

Sonra bir de sportmen vardı. Güreş boks, kürek bildiğini, voleybol de oynadığını yazmıştı. Sporun ise benim için önemli maçlarda karaborsa bilet ticareti yapmaktan başka mânâsı yoktu. Bu herif her halde o olimpiyat komitesine göndereceği fotoğrafını yanlışlıkla buraya yollamış olacaktı.

Eskiciden aldığım mecmuaların son iki yüz elli gramını da tetkik ettikten sonra bu işin, maskeli, ağzı sigaralı, fesli, kovboy, korsan ve bedevî kıyafetli resimler çektirmek ve kabilse bu sırada elinde bir telefon, müzeye lâyık bir piştov veya telleri olmıyan bir gitara bulundurmak gerektiğini, şayet kaburgalarımın hepsi birden sayılabilecek kadar zayıfsa da soyunmak lâzım geldiğini öğrenmiş bulunuyordum. Sıfat olarak da nakil vasıtası kullanmak, artistliğe hevesli olmak,

Ferdi Tayfur ve Lorel Hardi taklidi yapıp dans bilmek lâzımdı.

Ben bütün bu taliplerden aşağı kalmamalıydım. Kaskétten sarığa kadar başa giyilebilecek ne varsa ve bir insan objektif karşısında eline hangi saçma şeyleri alabilirse, bütün onları bir araya toplayarak fotoğrafımı çektirdim. Mektuba da şunları yazdım:

«Pek sayın efendim,

Resimde gördüğünüz şeyleri kafasına geçirebilecek, yüzü de yerli filmlerde jönprömiye oynamaya hak kazandıracak çirkinlikte (Frankenştayn'e benzer), artistliğe hevesli bir gencim. Otomobile, trene, tramvaya binmesini bilir, gayet iyi radyo çalarım. Gramofondan da anladığımı söylerler. Kısacası çocuk doğurmaktan başka her şeyin hakkından gelirim.

Adres: Bakırköy Emrazı Akliye ve Asabiye Hastahanesi, sır deliler koğuşu baş gardiyanı Melek İsmail eliyle babamın oğlu ben...»

Çok geçmeden mektubun cevabı geldi.

Şimdi artistim.

Boru Meselesi

Peder, şapka düşmanı olmasına ve komşu tazeleri gözetleme merakına rağmen dini bütün bir adam olduğunu iddia ederdi. Camie gitmezdi. Pek dua falan bildiğini de sanmıyorum. Yalnız, kızdığı zamanlar ya şeytan çarpsın der ya da insanı cehennemin dibine yollamağa çabalardı. Şeytan ve cehennemden başka dinle ilgili bir numarası daha vardı ki hepimizi tirtir titretirdi. Bu üçüncü numara, duvarda, annemin duvaklar içinde besili bir kaza benziyen gelinlik resmi ile kendinin meydan muharebesi kazanmış generalleri hatırlatan askerlik fotoğrafı arasına asılmış bir kamçıydı. Gerçi yaldızlı çerçeveler ortasında sessizce sarkan o masum kamçı, yabancıların pek dikkatini çekmezdi. Gelip giden o kadar misafir arasında, sadece emekli bir gümrük memuru çıkmış ve meraklanarak onun, hangi hayvandan yapıldığını sormuştu. Sonra da uzun uzadıya sığır tenasül âletleriyle onlardan imal edilme kamçıların zerafetinden bahsedip durmuşlardı. Ben ve kardeşim, kaba etlerimizi kaşıyarak bu tatsız konuşmanın bir an evvel bitmesini beklerken daha o vakit, kaçakçılıktan yakayı ele vermemizden çok yıllar önce gümrük memurlarına düşman kesilmiştik. İşte gümrük memuru amcadan başka kimsenin gözüne ilişmeyen sığır bilmem nesinden yapılma nesne, babamın dinî akidelerince cennetten çıkma diyerek dayakları attığı işkence âletiydi. Bu sebeple küçüklüğümde cennetin tadını fazlasıyla tatmak bedbahtlığında bulunduğum için daima cehennemden tarafa kaymak itiyadını edinmiştim.

Beni cehenneme karşı sevgi beslemeğe mecbur eden dayakların en hatırı sayılırı da bir leblebici yüzünden olmuştu. Ter kokan, para kesesini sayısız düğümlerle bağlamağa üşenmeyen ve koynunda bir haşarat bahçesi bulunan alelâde bir leblebici yüzünden...

Çatallı sesiyle:

— Leblebücüüüüü. Taze gottüm, ıscah ıscah...

Deyince ellerimizi gazoz kapakları, sapanlar, tren bileti ve

kovboy resimleriyle dolu olan ceplerimize daldırır, misketler ve ya çivi parçaları bulur, fakat çok defa tek meteliğe bile rastlamazdık. Parası olan kahraman, gözleri terazinin kefelerinde, iki üç tane fazla gelsin endişesiyle titreyerek leblebileri aldı mı:

— Haydi ulan, derdik, uçlansana biraz.

Aldığı az veya çok olsun cevap değişmezdi:

— Ne kadarcık ki zaten.

— Ne kadarcığı var mı? Ama sonra sen de bize düşersin

— Ne kadarcığı var mı? Ama sonra sen de bize düşersin. lıkla yere uzanır, bir yandan bıkıp usanmadan kaşınır, öte yandan akıl verirdi:

— Heç gurşun murşun yoh mu?

Hep bir ağızdan:

— Aah, derdik.

— Çingo mingo da mı yoh?

Gene aldığı cevap «Aah» olurdu. İkinci «Aah» tan sonra tecrübeli bir diplomat soğukkanlığı ile son kozu olan toparlanma numarasını yapardı.

İşte o zaman, hayatı ve saadeti bir avuç leblebiden ibaret sanan bizlerde hoşafın yağı kesilirdi. Başbaşa verirdik... Bir fiskos, bir fiskos... Kafalarımız işlemeğe başlardı:

— Sizin parmaklığın uçlarındaki kurşunlar?

Bu bir hayaldi. Zira mahallemizde pençemizden kurtulmak talihini gösteren hiç bir parmaklık ucu kalmamıştı.

— Ya dulların yanı, derdik?

Rütubetten korunmak için evlerinin poyraz tarafını çinko kaplatmak gafilliğinde bulunan iki dul kızkardeş vardı. Bu zavallılar leblebi denen varlığa en ufak bir önem bile vermeden tekaüt maaşlarından biriktirdikleri paracıkları çinkolara yatırınca bizlere de gün doğmuş ve evi çok geçmeden harabe haline getirmiştik. Pek züğürtlediğimizde eski bir hayal olarak:

— Dulların yanı, derdik?

Amma dulların yanında da iş kalmamıştı.

Daha küçüklerin kurşun askerleri, eski musluklar, şakul âletleri, kümes damları veya buna benzer her nevi şeyin di-

bine darı ekmekte gecikmemiştik. Leblebici bizim mahallede zengin bir kurşun ve çinko madeni bulmuş bir mühendis gururuyla muntazaman gelirdi. Son zamanlarda madende tükenme tehlikesi başgösterince yeni filizler aramağa koyulmuştu. Küçük kardeşimin gafilce ihbarı yüzünden son filiz bizim evin tavan arasında bulunmuştu. Kullanılmayan depoda midemizi bozacak kadar leblebi aldırabilecek uzunlukta kurşun bir boru vardı. Herkes onu sökmenin bir zararı olup olmıyacağını iddia ediyordu. Nihayet ben de dediklerini yapmağa mecbur kalmıştım.

Fakat hâlâ nasıl farkettiğini bilmem, daha midemin bozukluğu bile geçmeğe kalmadan, babam beni huzuruna dâvet etmiş, ilk sözü de:

— Sen adam olmıyacak mısın, olmuştu?

Titreyerek:

— Olacağım, deyince;

— Nerede olacaksın eşşoğlu eşşek, diye ikinci sualini sormuş ve adam olacağım yerin mevkiini söylemeğe meydan bırakmadan iki çerçeve arasında sarkan cennetliğe uzanmıştı. Kamçıyla odanın havasını kesmek ister gibi ıslıklar çıkaran bir iki gösteride bulunduktan sonra sorgu gene başlamıştı.

— Boru nerede?

— Ne borusu?

Bacağımın orta yerine iki parmaklık kırmızımtırak bir hâtıra bırakan bir vuruş...

— Söyle diyorum boruyu ne halt ettiniz?

Sığır bilmemnesiyle sorulan suallere yalan cevaplar vermenin acısını bildiğim için beni harekete geçiren bütün aklî noktaları da ilâve ederek hakikati itiraf etmiş ve:

— Nasıl olsa yukarıda çürüyecekti, diye son makul sebebimle birlikte müdafaamı bitirmiştim.

Sonrasını hatırlamıyorum.

Yalnız o tarihten beri leblebi kelimesini işitince vücudumda bir sızı duymağa ve cehenneme karşı derin bir sevgi beslemeğe başladım. Rahmetli peder şimdi ahretin hangi bölümündedir bilmiyorum. Fakat şayet zamanı gelince oralarda bir yerde buluşursak kendisine boru meselesinde benim de biraz haklı olduğumu kabul ettireceğim.

İnsan güldüğü kadar insandır

«Molière»

★ Fikir ve sanat hayatımızı dolduran çeşitli yayınlar arasında, mizah edebiyatı bir çöl kuraklığı halinde devam etmektedir.

★ Otuz üç yıllık mizah gazetesi Akbaba, mizah edebiyatımıza hizmet için, bir sene, geceli gündüzlü çalıştı ve «Akbaba Mizah Yayınları» nı hazırladı.

★ Akbaba Mizah Yayınları yerli ve yabancı en tanınmış mizah muharrirleri ve karikatüristlerinin seçme eserlerini neşredecektir.

★ Bu eserler, evinizin, hayatınızın neşesi olacak, en yorgun dakikanızda, tatlı bir tebessümle içinizi aydınlatacak ve yaşama zevkinizi arttıracaktır.

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER:
TÜRKİYE TİCARET MATBAASI
NURUOSMANİYE — İSTANBUL — 1955

İnsan güldüğü kadar İnsandır.

MOLİÈRE

Akbaba Mizah Yayınları

4. Kitap

İT KUYRUĞU

Mizah Hikâyeleri

AZİZ NESİN

İT KUYRUĞU

yakında çıkacak